

Jaarverslag 2013

Vogelbescherming Nederland

Vogelbescherming
NEDERLAND

Jaarverslag 2013

Vogelbescherming Nederland

Inhoudsopgave

Vooraf	5
1. Samenvatting: Vogelbescherming in 2013	6
1.1 Impuls voor campagnes.....	6
1.2 Wereldcongres BirdLife	6
1.3 Goed en slecht nieuws	6
1.4 Vogels en mensen.....	6
1.5 Zeven successen van Vogelbescherming in 2013.....	7
1.6 Doelstellingen van Vogelbescherming	7
2 Vogelgebieden	8
2.1 Natura 2000.....	8
2.2 WetlandWachten	8
2.3 Kust en zee	9
2.4 Vogels en de wet.....	11
2.5 Van 'early warning' naar de 'oranje' lijst	11
2.6 Natuurlijke klimaatbuffers.....	12
2.7 Highlights Vogelgebieden	12
3 Landelijk gebied	13
3.1 Beleid.....	13
3.2 Weidevogels.....	13
3.3 Akkervogels.....	16
3.4 Erfvogels.....	17
3.5 Ganzenakkoord	19
3.6 Highlights Landelijk gebied	19
4 Stad & dorp	21
4.1 Stadsvogelconferentie	21
4.2 Stadsvogelbalans.....	21
4.3 Bewoners	21
4.4 Gemeentelijke bestuurders	22
4.5 Bouw	23
4.6 Onderzoek	23
4.7 Highlights Stad & dorp.....	23
5. Internationaal	25
5.1 Sterk BirdLife	25
5.2 Versterking BirdLife Partners	25
5.3 Internationale beschermingsprogramma's.....	26
6 Mensen en vogels	31
6.1 Betrokken leden	31
6.2 Passie voor vogels.....	33
6.3 Partners en bedrijven	35
6.4 Vrijwilligers & actieve achterban	39
6.5 Vogelbescherming & jeugd.....	40
6.6 Highlights Mensen & Vogels	41

7 Bestuur, Ledenraad & bureau	42
7.1. Bestuur	42
7.2 Ledenraad	45
7.3 Het bureau van Vogelbescherming	48
7.4 Wetenschappelijke begeleidingscommissie	50
7.5 Financieel Beleid.....	50
7.6 Jaarplan en begroting 2014.....	50
Bijlage 1 Verantwoordingsverklaring	51
Bijlage 2 Realisatie in 2013 belangrijkste doelen van het Strategisch Meerjarenplan 2010-2014	53
Bijlage 3 Kerncijfers medewerkers 2013	55

Vooraf

Bescherming van vogels en natuur moet een integraal onderdeel zijn van hoe de samenleving produceert en consumeert. Dat vindt Vogelbescherming de beste manier om ook op langere termijn tot een duurzaam behoud van vogels en natuur te komen. Dat klinkt verheven, maar kan ook gaan om zaken zoals het natuurvriendelijk inrichten van de eigen tuin of de aanschaf van 'natuurinclusief' geproduceerd eten. Het betekent in ieder geval ook een transitie in de landbouw, visserij en bijvoorbeeld de manier waarop steden worden gepland. En daarmee verbonden: een grondige bescherming van natuurgebieden. In 2013 heeft Vogelbescherming belangrijke stappen gezet in dit activeren van de samenleving voor vogels en natuur. De campagne Red de Rijke Weide en het project op de Wadden Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen zijn daarvan goede voorbeelden.

De houding van de overheid ten opzichte van natuur noopt óók tot deze strategische keuze om te willen activeren. De opstelling van het huidige kabinet is weliswaar een zegen vergeleken met het vorige, want de bezuinigingen zijn deels teruggedraaid en de voorstellen voor een nieuwe natuurwet zijn duidelijk beter voor de natuur. Maar de algemene tendens dat de rijksoverheid steeds minder registreert bij de bescherming van natuur zet door. Gedeeltelijk gebeurt dat door decentralisatie naar provincies, maar vooral door natuurbescherming meer en meer neer te leggen bij de samenleving: bij maatschappelijke organisaties, bedrijven, brancheorganisaties en andere overheden.

Als gevolg van deze terugtrekkende overheid nemen maatschappelijke organisaties steeds vaker zelf het initiatief om tot beleid te komen. Een voorbeeld is het Ganzenakkoord van natuur- en landbouworganisaties en later ook provincies. Dit op een compromis gebaseerde akkoord klapte in december 2013 jammerlijk, omdat de boerenorganisatie LTO op het laatste moment de winterrust voor ganzen niet wilde garanderen, een essentiële pijler. Hieruit alleen al blijkt dat er nog veel werk te verrichten is voordat de agrarische sector natuurinclusief produceert.

Ook in het EU-landbouw beleid blijven de kortetermijnbelangen van de landbouwsector onevenredig hoog. Dit jaar werd het nieuwe EU-landbouwbeleid vastgesteld met veel lagere ambities ten aanzien van natuur en milieu dan aanvankelijk verwacht. Veel zal nu afhangen van de nationale invulling.

Een andere sector waar Vogelbescherming in 2013 veel mee van doen had, is de visserij. Moeizame onderhandelingen moeten leiden tot duurzame visserij op het IJsselmeer en het beëindigen van bodemberoerende mosselvisserij op het wad. Ook hier het spanningsveld tussen economische belangen en natuur.

Tegelijkertijd neemt onder grote delen van de bevolking de belangstelling voor vogels en natuur toe. De resultaten van het webcamproject Beleef de Lente en het enthousiasme voor vogelvriendelijke tuinen zijn hier exponenten van. De veranderende houding van het publiek ten opzichte van traditionele verenigingen zoals Vogelbescherming maakt het lastig deze belangstelling om te zetten in langdurige steun aan de bescherming van vogels. Het bieden van concrete handelingsperspectieven die aansluiten bij de vogel- en natuurbeleving van mensen zal hier het antwoord op moeten zijn.

Afgelopen jaar was ook het jaar waarin BirdLife International haar vierjarig congres hield, dit keer in Ottawa. De koers van Vogelbescherming sluit goed aan bij de internationale strategie van BirdLife. Kern daarvan is het organiseren van mensen om resultaten voor natuurbescherming te boeken, over grenzen heen en gericht op de toekomst.

1. Samenvatting: Vogelbescherming in 2013

1.1 Impuls voor campagnes

2013 was voor Vogelbescherming het jaar waarin twee langlopende prioriteiten een forse impuls kregen: weidevogels en Waddenzee. Mei 2013 ging de campagne Red de Rijke Weide van start. Voornaamste doel is om in 2020 200.000 hectare bloemrijke weide in Nederland gerealiseerd te hebben. Dat is nodig om te voorkomen dat honderdduizenden weidevogels verdwijnen. Het gaat om een vijfde van het Nederlandse grasland.

Vogelbescherming bewandelt de komende jaren verschillende wegen om dat doel te bereiken, zowel midden in de spotlights als achter de schermen. Een eerste mijlpaal werd in 2013 al bereikt: zo'n 60.000 mensen ondertekenden de online petitie van Vogelbescherming.

Vogelbescherming kreeg in april van Het Waddenfonds 3,5 miljoen euro om het natuurproject Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen te realiseren. In de komende vijf jaar gaat Vogelbescherming samen met andere natuur- en landschapsorganisaties de omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het waddengebied sterk verbeteren en tegelijkertijd verantwoord 'vogeltoerisme' bevorderen. Een enorme opsteker.

1.2 Wereldcongres BirdLife

Tijdens het wereldcongres van BirdLife in Ottawa kreeg Vogelbescherming internationale erkenning voor verschillende activiteiten van de afgelopen jaren. Het ging bijvoorbeeld om de hulp die Vogelbescherming bood aan het Marokkaanse GREPOM om BirdLife Partner te worden. Verder werd ons project Living on the Edge voor de bescherming van vogels in hun hele trekroute als lichtend voorbeeld gezien en kreeg ook het opzetten van een internationaal programma voor stadsvogels veel aandacht. Datzelfde geldt voor het grensoverschrijdende beschermd regenwoud in Sierra Leone en Liberia, waar Vogelbescherming zich in BirdLife-verband hard voor heeft gemaakt. De directeur van Vogelbescherming, Fred Wouters, werd verkozen in het wereldbestuur en het Europese bestuur van BirdLife.

1.3 Goed en slecht nieuws

Zoals elk jaar waren er ook in 2013 ups en downs te noteren. Moeilijk te verkroppen vond Vogelbescherming de aanhoudende berichten over de jacht in het Middellandse Zeegebied. Veel zorgen waren er vooral over de miljoenen trekvogels die elke herfst in de kilometerslange en metershoge vangnetten terecht komen aan de kust van Egypte. Vogelbescherming ondersteunde hierin de Duitse BirdLife Partner NABU die hiervoor aandacht vroeg. Intussen zijn er onder meer vanuit BirdLife International nieuwe afspraken met de Egyptische overheid gemaakt over deze veelal illegale praktijken.

Moeizaam verliep de EU-besluitvorming rondom de zorg voor natuur op het platteland. De uitkomst van het steekspel in Brussel rondom het Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid bood vooral onzekerheid. Veel mogelijkheden om te vergroenen zijn niet verzilverd, maar werden doorgeschoven naar het nationale niveau. Er is nog geen einduitslag te melden, ook in 2014 blijft Vogelbescherming met kracht aandacht vragen voor de goede mogelijkheden die er zijn om natuur op het platteland een plek te geven.

Begin december 2013 klapte het zogeheten Ganzenakkoord door de onwil van boerenorganisaties om zich te houden aan de winterrust voor trekganzen. Vogelbescherming had er veel energie in gestopt. Vogelbescherming blijft hameren bij bestuurders en beleidsmakers op - onder meer - de bescherming van trekganzen.

Hoop gaven de resultaten van beschermingsprogramma's. Tegen de algemene trend in gaat het in Europa dankzij goede beschermingsmaatregelen weer de goede kant op met een aantal tot de verbeelding sprekende vogels en zoogdieren. Dat blijkt uit een onderzoek onder de titel Wildlife Comeback in Europe. Bij de vogels gaat het bijvoorbeeld om de zeearend, lepelaar en ooievaar.

Dicht bij huis bleek dat er op het land van de Weidevogelboeren van Vogelbescherming beduidend meer weidevogels volwassen worden dan elders. De gekozen aanpak werkt dus. De volgende stap is 'opschalen', wat Vogelbescherming door middel van 'Red de Rijke Weide' wil bewerkstelligen.

1.4 Vogels en mensen

Vogelbescherming zet een veelheid van middelen in om mensen te informeren, maar ook om hen te motiveren mee te doen met beschermen, in welke vorm ook: actief als vrijwilliger bijvoorbeeld, door een vogelvriendelijke tuin aan te leggen, een donatie of door simpelweg een aankoop in de winkel of webshop. Met deze waaier van (laagdrempelige) handelingsperspectieven speelt Vogelbescherming in op de trend waarbinnen mensen zich minder snel of niet laten verleiden tot een langdurig lidmaatschap van een vereniging. Dat speelt ook Vogelbescherming parten. In 2013 is het aantal leden afgenomen met zo'n 4.000 leden naar 149.000.

Vogels kijken en genieten van vogels lijkt steeds vastere voet in de Nederlandse samenleving te krijgen. Vogelbescherming zet alle zeilen bij om juist dat te bewerkstelligen, het vormt een basis onder het beschermingswerk. Hoogtepunten van 2013 waren in dat opzicht de Nationale Tuinvogeltelling met (geholpen door de sneeuw) het hoogste aantal deelnemers in 11 jaar: 85.000. Ook Beleef de Lente liet een record zien: 49 miljoen keer werd er afgestemd op www.beleefdelente.nl riant meer dan tijdens seizoen 2012. De media-aandacht voor het webcamproject was groot.

Bijzonder waren in dit verband ook de vertoning van onze film *Living on the Edge* over trekvogels op de televisie bij VARA's *Vroege Vogels* én de vele downloads van de eerste vogel-app van Vogelbescherming, die werd geproduceerd als onderdeel van het waddenproject *Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen*. Op de smartphone krijgen mensen hulp bij het determineren bij vogels op de Wadden en kunnen ze zien waar de vogels zich bevinden. Verder lieten de sociale media van Vogelbescherming in 2013 een onstuimige groei zien: een verdubbeling in bereik ('likers' op Facebook en volgers op Twitter) ten opzichte van het jaar ervoor. Tegelijk gaf een klein lezersonderzoek op de Dutch Bird Fair aan dat ons papieren ledenmagazine onverminderd goed scoort onder zijn lezers: ruim boven de benchmark voor relatie­magazines: een 8,2 (benchmark: 6,8 - 7,5).

1.5 Zeven successen van Vogelbescherming in 2013

In willekeurige volgorde zeven belangrijke successen van Vogelbescherming in 2013:

1. Toekenning van 3,5 miljoen euro van het Waddenfonds voor de campagne *Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen*.
2. *Living on the Edge*. De vele concrete resultaten van duurzaam landgebruik voor vogels en mensen via een opschaalbare methodiek in Burkina Faso, Senegal, Mauritanië en Nigeria. De vertoning op de televisie van de film over dit onderwerp bij VARA's *Vroege Vogels* én de ruimhartige steun van leden voor het project, zoals bleek uit een speciale fondswerving in 2013, die 133.398 euro opbracht.
3. 60.000 handtekeningen voor de net gestarte campagne *Red de Rijke Weide* (tussenstand eind december 2013).
4. De totstandkoming van een *Early Warning & Alert Protocol* (een 'oranje lijst') op basis van wetenschappelijke gegevens. Het is een lijst van vogelsoorten die zonder verder ingrijpen op de Rode Lijst terecht kunnen komen. De lijst wordt gebruikt om gericht vogels te kunnen beschermen en idealiter te voorkomen dat ze op de Rode Lijst terechtkomen.
5. Vogelbescherming zet zich in voor vogel- en natuurvriendelijke tuinen. Een netwerk van vrijwilligers, de tuinvogelconsulenten, geven - tegen een klein bedrag - advies over hoe je je tuinrichting kan verbeteren. In 2013 bereikten zij de mijlpaal van het 500e tuinadvies.
6. Het groeiende netwerk van Weidevogelboeren laat zien dat het kan: een gezond bedrijf combineren met de zorg voor vogels en natuur.
7. Via gerichte acties weet Vogelbescherming te bereiken dat er steeds duurzamer wordt gevist in het IJsselmeer en de Waddenzee.

1.6 Doelstellingen van Vogelbescherming

Vogelbescherming heeft zeer beknopt haar doelstellingen voor de periode 2009-2014 - zoals verwoord in het strategisch meerjarenplan - én de voornaamste daarvan afgeleide doelen voor 2013 in een overzichtelijk schema, zie bijlage 2. Daarin vindt u samengevat de resultaten en activiteiten die hebben bijgedragen aan het realiseren van die doelen.

Onze missie en visie ('wie zijn wij') en de langetermijn strategie ('wat doen wij') vindt u op onze website. Onze strategische meerjarenplannen en jaarplannen vloeien daaruit voort.

2 Vogelgebieden

Vogelbescherming zet zich op meerdere manieren in voor 'belangrijke vogelgebieden'. Zij volgt kritisch de natuurbeschermingswetgeving en heeft een actieve inbreng bij de aanwijzingsbesluiten van Natura 2000-gebieden. Vogelbescherming is daarnaast voluit betrokken bij de bescherming en planvorming van internationaal 'belangrijke vogelgebieden' zoals de Waddenzee, de Westerschelde, de Noordzee en het IJsselmeer. Met een netwerk van deskundige WetlandWachten zet de Vogelbescherming zich in voor behoud en waar nodig verbetering van de natuurlijke kwaliteiten van de diverse waterrijke natuurgebieden (wetlands) in ons land. Steeds wordt door Vogelbescherming ook de praktische verbetering (en liefst uitbreiding) van natuurgebieden nagestreefd, in samenspraak met terrein beherende organisaties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de De12Landschappen en andere terreineigenaren of -beheerders.

2.1 Natura 2000

Alle 79 Belangrijke Vogelgebieden (IBA's) van Nederland vallen onder de Europese Vogelrichtlijn. Deze beschermde Vogelrichtlijngebieden vormen samen met de beschermde Habitatrichtlijngebieden een samenhangend netwerk van natuurgebieden genaamd Natura 2000. De meeste Nederlandse Natura 2000-gebieden zijn waterrijk en herbergen in najaar, winter en voorjaar vaak vele tienduizenden tot honderdduizenden trekvogels. Daaronder bevinden zich soorten waarvoor Nederland internationaal belangrijke aantallen herbergt, bijvoorbeeld smient en bonte strandloper. Alle Nederlandse Natura 2000-gebieden hadden al enige tijd definitief aangewezen moeten zijn, maar dat proces is nog steeds niet afgerond. Ook in 2013 zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten en beheerplannen definitief vastgesteld. 2013 liet - mede dankzij Vogelbescherming - een inhaalslag zien, omdat de staatssecretaris van Economische Zaken een groot aantal gebieden definitief heeft aangewezen.

2.2 WetlandWachten

De WetlandWachten zijn voor Vogelbescherming de ogen en oren in de 'natte' Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen onder de Europese Vogelrichtlijn. In internationaal perspectief zijn de waterrijke natuurgebieden van Nederland, de 'wetlands', voor vogels van groot belang.

Vogelbescherming geeft daarom prioriteit aan bescherming en adequaat beheer van deze wetlands. Het eigen netwerk van vrijwillige WetlandWachten speelt hierin een belangrijke rol. WetlandWachten volgen ontwikkelingen in en rond een wetland en rapporteren daarover jaarlijks aan Vogelbescherming. Acute bedreigingen signaleren ze meteen. Daarnaast onderzoeken zij mogelijke verbeteringen in beleid en beheer. Dat vereist nauw overleg met onder meer terreinbeheerders, de lokale overheid, plaatselijke groeperingen en Vogelbescherming. Vogelbescherming ondersteunt WetlandWachten met bijeenkomsten, cursussen en advies op maat. Gebaseerd op de eerdere evaluatie van het WetlandWachten-netwerk in 2013 is een nieuw werkplan ingevoerd. Onderdeel daarvan was een onderzoek met Sovon naar een meer systematische manier van het jaarlijks rapporteren.

De rol van de WetlandWacht als evenwichtige, deskundige voorvechter van de natuurbelangen is in veel beheerplannen van natuurgebieden niet meer weg te denken. Drie voorbeelden uit 2013:

1. WetlandWachten brachten de nodige kennis in voor het beheerplan van de Rijntakken. Het resultaat is een redelijk goed beheerplan. Vogelbescherming maakt zich nog wel zorgen over de uitvoering. Onder het beheerplan van de Rijntakken valt onder andere het Natura 2000-gebied Ooijpolder. In een gedeelte van dit gebied, de Groenlanden, wil het waterschap het waterpeil niet verhogen, terwijl dit ten goede komt van de kwaliteit van het gebied voor de aangewezen moerasvogels. Vogelbescherming heeft geholpen in de procedure tegen dit besluit, de uitspraak wordt in 2014 verwacht.
2. De WetlandWacht van de IJsseldelta was ongerust over negatieve effecten van elektrovisserij en heeft samen met Vogelbescherming bezwaar aangetekend tegen een vergunningaanvraag voor deze manier van vissen. De zitting vindt in 2014 plaats, maar alvast een kleine winst in 2013 was dat de Raad van State om extra onafhankelijk onderzoek heeft gevraagd om de effecten van elektrovisserij in het gebied te toetsen.
3. Lelystad Airport ligt in de buurt van belangrijke natuurgebieden. De WetlandWacht van de Lepelaarsplassen houdt het uitbreidingsproces van het vliegveld scherp in de gaten. Om te voorkomen dat natuurbelangen het onderspit delven, werd in 2013 een zienswijze op de plannen ingediend.

2.3 Kust en zee

De Nederlandse kust is van groot belang voor vogels, zowel broed- als trekvogels. Dit geldt niet alleen voor de Waddenzee en de Delta, maar ook voor de duinen langs de Hollandse kust. Ook de Noordzee is belangrijk voor vogels. Vogelbescherming heeft zich in 2013 ingezet voor een goede bescherming van bestaande Belangrijke Vogelgebieden, vooral Waddenzee, IJsselmeer en Westerschelde. Maar ook buiten die gebieden werden kansen benut om de natuurwaarden van de kust te versterken of herstellen. Denk aan de grotere speelruimte voor dynamische processen van wind en water. Hiervan profiteren vogels als dwergstern en bontbekplevier. Kust en zee worden steeds intensiever gebruikt, onder meer door ontwikkeling van windparken, de opkomst van nieuwe vormen van visserij en toenemende recreatiedruk. Daarnaast staan juist de kustgebieden onder grote druk van klimaatverandering en het stijgen van de zeespiegel.

2.3.1 Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen

In 2013 kreeg het waddengebied speciale aandacht. Vogelbescherming ontving 3,5 miljoen euro uit het Waddenfonds voor het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Hiermee gaat Vogelbescherming samen met vijf andere natuurorganisaties de komende drie jaar omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het waddengebied sterk verbeteren en tegelijkertijd het 'vogeltoerisme' bevorderen.

Doel van het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen is enerzijds meer rust creëren voor vogels. Dat doen Vogelbescherming en partners door broedplaatsen en hoogwatervluchtplaatsen in te richten. (Dat gebeurt bij de Balgzandpolder, Breehorn en de strekdam bij Den Oever, de Razende Bol, de Boschplaat op Terschelling, de kwelder bij Holwert, de Richel bij Vlieland, Engelsmanplaat bij Ameland en de Klutenplas en Punt van Reide aan de Groninger vastelandskust.) Verder wijzen vrijwillige gastheren en -vrouwen in het waddengebied bezoekers via een persoonlijke benadering er op hoe zij kunnen voorkomen dat de vogels worden verstoord.

Anderzijds wil Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen bezoekers laten genieten van wadvogels. Dit gebeurt door nieuwe vogelkijkplekken te creëren (bijv. bij Het Posthuiswad en Kroon's Polders op Vlieland) en recreanten op bijzondere vogelplekken te informeren en enthousiasmeren. In 2013 bracht Vogelbescherming producten uit die het vogels kijken in het waddengebied leuker en gemakkelijker maken: een gratis en zeer succesvolle vogelherkennings-app (18.000 downloads in vier maanden), animatiefilms en infographics. Daarnaast werkte Vogelbescherming aan fiets- en wandelroutes, gratis vogelherkenningskaarten en uitleenpunten voor verrekijkers. De filosofie hierachter is eenvoudig: hoe meer mensen genieten van vogels en natuur in het waddengebied, hoe groter de steun voor behoud en herstel.

2.3.2 Naar een rijke Waddenzee

De Waddenzee is het belangrijkste vogelgebied van ons land. Niet gek dus dat de bescherming van dit unieke gebied ook in 2013 veel aandacht kreeg. Naast Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen werkte Vogelbescherming mee aan de uitvoering van het Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW).

Wadden Sea Flyway Initiative

In 2012 is het Wadden Sea Flyway Initiative (WSFI) opgericht. Dat is een samenwerkingsverband tussen de Duitse en Nederlandse overheid en het Programma naar een Rijke Waddenzee, onder meer om recht te doen aan de Werelderfgoedstatus van het gebied.

Het Wadden Sea Flyway Initiative werkte aan:

- Een flyway-visie en actieplan.
- Een systeem voor flyway-monitoring en capaciteitsopbouw.
- De samenwerking tussen landen langs de gehele flyway.

WSFI richt zich van 2012 tot 2014 vooral op de West-Afrikaanse overwintergebieden van Waddenzee-trekvogels. Binnen het WSFI:

- Werkt PRW aan een flywaymonitoring-project dat door Sovon wordt uitgevoerd.
- Draagt het betrokken Duitse ministerie bij aan de capaciteitsopbouw voor trekvogelbescherming in West-Afrika.
- Zorgt Vogelbescherming voor een goede uitvoering, communicatie en lobby rond flywaymonitoring van wadvogelpopulaties. Vogelbescherming speelde daarnaast een belangrijke rol in de samenwerking tussen WSFI en het Conservation of Migratory Birds-project van BirdLife en Wetlands International in West-Afrika. Door deze verbinding is het mogelijk verschillende initiatieven en projecten te versterken.

In 2014 worden de successen van de afgelopen drie jaar en een actieplan voor de toekomst gepresenteerd tijdens een trilaterale Waddenzee-ministersconferentie in Denemarken. Tijdens de conferentie ondertekenen Duitsland, Nederland, Denemarken en andere partijen (waaronder Vogelbescherming) de opgestelde flyway-visie.

Flywaymonitoring

In 2013 is door Sovon (in opdracht van het WSFI) een opzet afgerond om langs de hele flyway wadvogels te monitoren. Zo'n systeem is erg belangrijk om vast te stellen hoe het gaat met de flyway-populatie van onze wadvogelsoorten. Omdat we nog meer willen weten over de wadvogels tijdens hun wintertijd in West-Afrika werkte Sovon ook aan een manier om daar vogels te kunnen tellen. Dat gebeurde in nauwe samenwerking met BirdLife Partners in West-Afrika, Wetlands International en de overheden van de West-Afrikaanse landen.

In december 2013 vond er in Senegal een meerdaagse training plaats van natuurbeschermers en beheerders uit zeven West-Afrikaanse landen, ter voorbereiding op een simultaantelling van alle in West-Afrika overwinterende wadvogels begin 2014. Daarmee verkrijgen we belangrijke informatie over de staat van de flyway, zowel op populatie- als op gebiedsniveau.

2.3.3 Duin- en kustvogels

Duinen en kwelders in Nederland zijn zonder uitzondering hoogwaardige natuurgebieden, waarvan een flink deel onder Natura 2000 valt. Ze zijn van groot belang voor karakteristieke broedvogels, zoals tapuit, blauwe kiekendief en velduil: soorten van de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Samen met 15 andere soorten staan ze beschreven in het Beschermingsplan Duin- en Kustvogels van Vogelbescherming.

Recent heeft Vogelbescherming in het kader van dit Beschermingsplan populatiemodellen voor blauwe kiekendief en tapuit laten ontwikkelen en zijn er aanbevelingen voor beschermingsmaatregelen opgesteld. Een belangrijke aanbeveling uit het onderzoek naar de blauwe kiekendief is om een deel van de duinen minder te laten begrazen. Een andere belangrijke aanbeveling is om het aanbod wintervoedsel te vergroten, vanwege de lage overleving van vooral jonge kiekendieven. Op basis van dit rapport stelde Vogelbescherming in 2013 een plan op voor de financiering van wintervoedselkokers voor blauwe kiekendief en velduil.

Het Beschermingsplan leidde ook tot een serie themadagen. Vogelbescherming is hierbij de 'kennismakelaar' tussen onderzoekers, beheerders en beleidsmakers. Het doel van deze dagen is het overbrengen van recente kennis om daarna samen in actie te komen om de soorten voor Nederland te behouden. Het gaat om:

- Themadag Blauwe kiekendief/Velduil (maart, 2013)
- Themadag Tapuit (november 2013)
- Themadag Sterns (maart 2014).

2.3.4 Westerschelde

De Westerschelde is, naast de Eems-Dollard, het laatste gebied van Nederland waar sprake is van een open en natuurlijke overgang van rivier naar zee. Nergens in Noordwest-Europa is er nog een estuarium van deze omvang. Het gebied vormt een onmisbare schakel in de trekweg van honderdduizenden vogels. In de loop van de jaren heeft de Westerschelde door inpoldering, verdieping van de vaargeul en andere maatregelen veel van haar glans verloren. Vogelbescherming zet zich daarom al vele jaren in voor herstel van de natuurwaarden in de Westerschelde.

Vogelbescherming heeft zich in 2013 opnieuw hard gemaakt voor het uitvoeren van het afgesproken natuurherstel door middel van overleg met de overheid, lobby en juridische procedures. Belangrijkste resultaat van 2013 is de presentatie door de overheid van het ontwerp-rijksinpassingplan voor de ontpoldering van de Hedwigepolder, waarmee de helft (300 hectare) van het vereiste natuurherstel een stap dichterbij komt. Dit is een direct gevolg van het politieke besluit in 2012 om definitief over te gaan tot ontpoldering van de Hedwigepolder ten behoeve van het natuurherstel van de Westerschelde. Vogelbescherming ziet dit als een belangrijk resultaat van haar lange adem en jarenlang ijveren.

Maar de ontpoldering van de Hedwigepolder is slechts de helft van het verhaal. Nederland heeft zich internationaal verplicht om 600 hectare nieuwe getijdenatuur in de Westerschelde te realiseren, waarvan 300 hectare door ontpoldering van de Hedwigepolder en 300 hectare door ontpoldering in het zoute middengebied. Vogelbescherming is van mening dat het alternatievenpakket dat is bedacht door de provincie Zeeland voor de 300 hectare ontpoldering in het zoute middengebied (waaronder buitendijkse maatregelen in de vorm van bekribbingen) niet voldoet. Het staat zelfs haaks op het uitgangspunt dat de rivier ruimte moet krijgen, zoals dat is verwoord in onder meer de Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium 2010 en het Natuurprogramma Westerschelde. Daarom heeft Vogelbescherming in 2013 beroep ingesteld bij de Raad van State tegen de verlening van een vergunning door de provincie Zeeland voor de aanleg en het ophogen van een aantal strekdammen. Dit is ook een van de redenen waarom Vogelbescherming begin 2013 in hoger beroep is gegaan tegen een uitspraak van de Haagse rechtbank, waarin de vorderingen van Vogelbescherming rondom 600 hectare natuurherstel op formele gronden werd afgewezen. Doel van het hoger beroep is om onze vorderingen alsnog toegewezen te krijgen. Daarmee komt de realisatie van de volledige 600 hectare nieuwe getijdenatuur in de Westerschelde dichterbij.

Daarnaast heeft Vogelbescherming in 2013 actief de ontwikkelingen gevolgd ten aanzien van bestaande en nieuwe activiteiten in de Westerschelde, in het bijzonder de vergunningverlening voor baggerwerkzaamheden ten behoeve van het onderhoud van de vaargeul in de Westerschelde.

2.4 Vogels en de wet

Vogelbescherming heeft in 2013 een aantal juridische procedures gevoerd. Daarbij ging het onder meer over:

IJsselmeer, Markermeer & IJmeer: Vogelbescherming heeft in de zomer van 2013 bezwaarschriften ingediend tegen de vergunningverlening door de provincie Friesland en de provincie Flevoland voor het vissen met staande netten in deze Natura 2000-gebieden. Het vissen met staande netten vormt een bedreiging voor de vogels die hier leven: ze raken verstrikt in de netten en verdrinken. Met veel vogels in het IJsselmeergebied gaat het slecht. Zolang niet duidelijk is wat de gevolgen zijn van deze vorm van visserij voor de vogelpopulaties, wil Vogelbescherming niet dat er op deze manier wordt gevestigd in het IJsselmeer, het Markermeer en het IJmeer. Om tot een gezamenlijke oplossing te komen zijn Vogelbescherming, Stichting Het Blauwe Hart, de Vissersbond, Sportvisserij Nederland, het Ministerie van Economische Zaken en van Infrastructuur & Milieu en de provincies Friesland, Noord-Holland en Flevoland met elkaar in gesprek gegaan in de vorm van een mediation-traject. Doel van dit traject is om enerzijds vogels zoveel mogelijk ruimte te geven en overbevissing tegen te gaan. Vogelbescherming staat positief tegenover dit mediation-traject en werkt constructief mee.

Gedragscode Bosbeheer: De rechtbank Midden-Nederland heeft in september 2013 einduitspraak gedaan in de beroepsprocedure die Vogelbescherming had aangespannen tegen het besluit waarmee de gedragscode bosbeheer werd goedgekeurd. Die gedragscode biedt een vrijstelling om tijdens de broedperiode in populier- en naaldbossen bomen te vellen, mits daarbij broedgevallen worden ontzien. Vogelbescherming vond de gedragscode niet zorgvuldig genoeg om broedende vogels en hun nesten te beschermen. De rechtbank heeft ons deels gelijk gegeven. Als gevolg van de uitspraak is de gedragscode op verschillende punten verbeterd. Nu is expliciet opgenomen dat ook rekening moet worden gehouden met broedgevallen buiten de periode 15 maart tot 15 juli. En om verstoring te voorkomen moeten de bomen rondom een nestboom blijven staan. Jaarrond beschermde nesten zijn wat beter beschermd. En er geldt nu een bewaarplicht van twee jaar voor de checklist en de inventarisatiegegevens van broedgevallen. Dat is vooral belangrijk voor de handhaving van de gedragscode. Ons standpunt dat de bosbouwers in beginsel niet in het broedseizoen moeten werken, heeft de rechtbank niet gevolgd. Hetzelfde geldt voor ons standpunt dat er een grotere verstoringsafstand dan 50 meter bij nestbomen van roofvogels moet worden aangehouden.

Westerschelde & Saeftinghe: de Raad van State heeft in september 2013 vastgesteld dat het oostelijk deel van het waardevolle natuurgebied Rammekensschor bij Vlissingen terecht is aangewezen als deel van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Dit is een positief resultaat voor Vogelbescherming, omdat daarmee het gehele Rammekensschor definitief is aangewezen als beschermd gebied overeenkomstig onze eerdere vorderingen. Er zat helaas ook een negatieve kant aan de uitspraak, omdat een deel van het schor - dat eerder werd verwoest door de aanleg van een zanddepot - volgens de Raad van State terecht buiten het beschermde gebied is gelaten.

Naast deze bezwaar- en beroepsprocedures heeft Vogelbescherming verschillende zienswijzen ingediend op ontwerpbesluiten van overheidsinstanties. Er is ook een onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van de juridische procedures die in de afgelopen vijf jaar door Vogelbescherming zijn gevoerd, waarvan de resultaten in 2014 gepresenteerd worden. Daarnaast zijn juridische adviezen gegeven aan onze WetlandWachten, vogelwerkgroepen en andere organisaties die zich inzetten voor de bescherming van vogels en hun leefgebieden. In samenwerking met het Servicecentrum zijn een groot aantal juridische vragen beantwoord van leden, vrijwilligers en andere geïnteresseerden.

2.5 Van 'early warning' naar de 'oranje' lijst

Eind 2013 verscheen een 'oranje lijst' van broedvogels. Dat gebeurde als uitvloeisel van de wens om vroegtijdig te kunnen alarmeren ('early warning') wanneer er is iets mis dreigt te gaan met vogelpopulaties in Nederland. Op deze oranje lijst staan 22 soorten. De keuze kwam tot stand op grond van de verandering in aantallen en verspreiding vanaf de jaren '60, de meest recente ontwikkelingen en de verwachting voor de toekomst. De meest in het oog springende soorten op de oranje lijst zijn 'gewone' soorten als spreeuw en scholekster.

Als er niets gebeurt, is het waarschijnlijk dat de 22 soorten op de nieuwe Rode Lijst belanden. Vogelbescherming zal aan de hand van deze signalen niet alleen haar activiteiten richten op de Rode lijst-soorten, maar zeker ook die van de oranje lijst meenemen. Een eerste stap daarbij is het organiseren van een 'Jaar van de spreeuw' in 2014, dat moet leiden tot meer kennis over de snelle achteruitgang. De oranje lijst krijgt een jaarlijkse update.

In 2013 werd ook gewerkt aan een methodiek om niet-broedvogelpopulaties (zoals overwinterende soorten watervogels en steltlopers) te kunnen beoordelen op hun 'gezondheid'. Die kunnen we naar verwachting in 2014 toepassen op alle relevante vogelpopulaties in Nederland.

De inschatting hoe gezond een vogelpopulatie is, vindt plaats op basis van gegevens over de verspreiding van vogels en hun aantallen. Vogelbescherming wil voor steeds meer vogelsoorten daar ook gegevens over geboorte en sterfte bij betrekken. Behalve signaleren dat het slecht gaat met vogelsoorten, is het herkennen van oorzaken en het nemen van beschermingsmaatregelen die bewezen werken, minstens zo belangrijk. Ook aan deze 'conservation evidence' is gewerkt in 2013. Door een goede screening van wetenschappelijke literatuur kan Vogelbescherming, indien nodig, snel een inschatting maken van mogelijkheden tot beschermen.

2.6 Natuurlijke klimaatbuffers

Vogelbescherming participeert in de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers. Deze coalitie laat twintig veldprojecten en een aantal strategische projecten uitvoeren. Vogelbescherming is de trekker van het strategische project 'Waddendijk Texel', waarover nog nadere besluitvorming moet plaatsvinden.

Verder speelt Vogelbescherming een belangrijke rol als het gaat om kennis vergaren. Dat leidde onder meer tot een fors aandeel in de Tussenrapportage 'Kennis en kansen' die in 2012 over de 'natuurlijke klimaatbuffers' verscheen. In 2013 werd gewerkt aan een update van dit document. In juni 2014 eindigt het samenwerkingsverband van de Coalitie en vindt er een slotsymposium plaats.

Het is nog te vroeg voor een eindconclusie over het 'vogelrendement' van al deze projecten. Er zijn wel bemoedigende resultaten. Zoals in klimaatbuffer De Onlanden in Groningen. Hier is 1.700 hectare landbouwgrond ingezet voor waterberging, gecombineerd met natuurontwikkeling. Het gebied speelt nu een belangrijke rol in de strijd tegen de wateroverlast in Groningen. Tegelijk is er waardevolle grootschalige moerasnatuur ontstaan, wat aantrekkelijk is voor veel vogelsoorten.

2.7 Highlights Vogelgebieden

Cofinanciers gezocht en gevonden

Het project Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen krijgt een financiering uit het Waddenfonds van 3,5 miljoen euro. Maar het Waddenfonds is niet de enige partij die het project met een totale begroting van 4,8 miljoen euro financiert. Cofinanciers zijn: Sterngroep, de provincie Fryslân, Stichting ZABAWAS, het Bettie Wiegman Fonds, Rederij Doeksen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Groninger Landschap, It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland en Vogelbescherming.

Meest gedeeld: gratis app Wadvogels

Speciaal ontwikkeld voor Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen en vanaf 1 september 2013 gratis te downloaden is de vogelherkenningsapp 'Wadvogels'. Met illustraties, beschrijvingen en geluiden van 180 vogelsoorten. Bijzonder handig en leuk is de determinatiefunctie waarmee beginners in slechts vier stappen de meeste vogelsoorten op naam kunnen brengen. De app leidt de bezoeker daarnaast ook naar de mooiste vogelgebieden in het wadengebied. Het bericht over de Wadden-app in 2013 was het meeste gedeelde bericht via sociale media van Vogelbescherming (Twitter en Facebook). De app zelf leidde begin 2014 tot een tuinvogel-app die de Nationale Tuinvogeltelling ondersteunt.

Actieplan vaarrecreatie

Vogelbescherming werkte mee aan het opstellen van een Actieplan vaarrecreatie Waddenzee 2014-2018. Directe reden voor dit actieplan was de wens evenwicht tussen natuur en de vaarrecreatie op de Waddenzee te realiseren, wat aansluit bij het programma van Vogelbescherming Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.

Extra onderzoek

Vogelbescherming en het Programma Naar een Rijke Waddenzee hebben in 2013 een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijkheden om in het wadengebied nieuwe hoogwatervluchtplaatsen en broedlocaties voor vogels te creëren, dan wel bestaande locaties te verbeteren. Uit de verkenning blijkt waar in het wadengebied geschikte nieuwe broedplekken en hoogwatervluchtplaatsen kunnen komen en biedt zo een belangrijke onderbouwing voor toekomstige projecten van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.

Korhoen staat er slecht voor

De toekomst ziet er slecht uit voor de laatste wilde korhoenders in Nederland. Op de Sallandse Heuvelrug leven nog enkele vogels. Afgelopen twee jaar heeft Vogelbescherming in nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten onderzocht of er nog hoop is voor deze markante heidevogels. Onderdeel van het project was het bijplaatsen van vogels uit Zweden, om de effecten van inteelt te bestrijden. Dat is gelukt: in 2013 kwam voor het eerst in vijf jaar een legsel jongen groot. Desondanks blijken milieu-invloeden van buiten het gebied zoveel invloed op de heide te hebben, dat er niet genoeg kleine insecten voor jonge korhoenders zijn. Ook is het leefgebied door niet voltooiën van de EHS te verbrokken gebleven. Dat betekent dat Vogelbescherming niet ziet hoe de laatste korhoenders gered kunnen worden. Vogelbescherming en de andere organisaties stoppen dan ook met bijplaatsen, zolang de onderliggende milieu- en verbingsproblemen niet zijn opgelost. Namens de drie organisaties voerde Vogelbescherming in 2013 het woord.

3 Landelijk gebied

Het agrarisch gebied is al decennialang niet meer zo vogelrijk als zou moeten en kunnen. Van de huidige 78 Rode Lijstsoorten is meer dan de helft geheel of gedeeltelijk afhankelijk van boerenland. Vogelbescherming werkt aan een landelijk gebied dat aantrekkelijk is voor vogels en mensen. Dat doet Vogelbescherming door beleidsbeïnvloeding, samenwerking, onderzoek en goede voorbeeldprojecten. Daarvoor is het nodig dat het agrarisch natuurbeheer verbetert en dat de landbouw natuurvriendelijker wordt. Het werk van Vogelbescherming is in het landelijk gebied opgesplitst over weidevogels, akkervogels, vogels van kleinschalige cultuurlandschappen (waaronder erfvogels) en ganzen.

3.1 Beleid

Beïnvloeding van het beleid op provinciaal, nationaal en Europees niveau is essentieel voor het beschermen van natuurwaarden in het landelijk gebied. Doel is om de landbouw 'natuurinclusief' te laten produceren en daarmee zó te organiseren, dat de natuur- en milieukwaliteit van het platteland verbetert, wat ook bijdraagt aan een aantrekkelijk landelijk gebied en daarmee een leefbaarder Nederland.

Het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) bepaalt in grote mate de manier van landbouw in Europa. Het regelt niet alleen een belangrijk deel van de inkomens van boeren, maar financiert ook belangrijke zaken als het agrarisch natuurbeheer. Dit beleid beïnvloedt dus ook de toestand van onze boerenlandvogels, zoals grutto, patrijs en veldleeuwerik.

Op GLB-vlak is Vogelbescherming op twee niveaus actief: Europees en nationaal.

- Op Europees niveau neemt Vogelbescherming deel aan de Agriculture Taskforce (ATF) van BirdLife Europe. In deze taskforce werken verschillende Europese BirdLife Partners samen aan de lobby voor een groener Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.
- Op nationaal niveau trekt Vogelbescherming de GLB-lobby vanuit de groene maatschappelijke organisaties. Er is een gezamenlijke visie op het toekomstig landbouwbeleid ontwikkeld. Kern van de visie is dat het GLB meer moet inzetten op maatschappelijke diensten, zoals bescherming van vogels, natuur, landschap, milieu en klimaat.

In 2013 liep de discussie rond het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) onverminderd door. In het voorjaar werd duidelijk dat de EU afstevende op een politiek besluit in het eerste halfjaar van 2013. Vogelbescherming heeft daarom samen met andere groene organisaties in maart een miniconferentie georganiseerd om proactief onze suggesties voor het beleid te delen en te bediscussiëren.

Eind juni kwam het politieke besluit over het GLB op Europees niveau. Dat was teleurstellend voor Vogelbescherming en veel BirdLife Partners. Veel wensen waren niet ingevuld en veel onduidelijkheden schoven door naar het nationale debat. Daarna brak een spannende tijd aan. Vogelbescherming wist dat landbouworganisaties de kleine winst voor een groenere landbouw uit het politieke akkoord nog verder wilden verkleinen. In de hoop de besluitvorming te beïnvloeden, nam Vogelbescherming andermaal het initiatief samen met de andere groene organisaties voor een conferentie, nu rondom de nationale invulling van het GLB. Vogelbescherming heeft hier voor het voetlicht gebracht waar de kansen liggen voor Nederland om de landbouw te vergroenen. Daarnaast is Vogelbescherming een lobby gestart bij politieke partijen en deelden we onze visie in de gespecialiseerde media. Voor politieke partijen organiseerde Vogelbescherming verder een 'masterclass' om hen bij te praten over gewenste en ongewenste vormen van vergroening.

December 2013 kwam de brief aan de Tweede Kamer van staatssecretaris Dijkema met het voorstel van het kabinet, die de Kamer grotendeels bekrachtigde. Dat was, opnieuw, teleurstellend, omdat de brief veel vergroeningsmogelijkheden op de lange baan heeft geschoven. Vogelbescherming is dus niet tevreden over wat er in Nederland is bereikt om het landbouwbeleid duurzamer te maken. Maar er liggen nog kansen. In 2014 krijgen provincies een belangrijker rol. Ook op dat bestuursniveau zal Vogelbescherming vergroening van het platteland met kracht bepleiten.

3.2 Weidevogels

Weidevogels als grutto, Kievit, scholekster en tureluur, maar ook zomertaling, slobeend en veldleeuwerik zijn karakteristiek voor Nederland. Voor grutto en scholekster vervult ons land een sleutelrol in Europa. Bijna alle weidevogels gaan in Nederland achteruit, omdat ze onvoldoende jongen kunnen grootbrengen.

De oorzaken liggen vooral in de intensieve landbouw. Van de bijna 1 miljoen hectare grasland is het grootste deel in gebruik bij de melkveehouderij. Op dit moment is nog slechts 40.000 hectare optimaal geschikt als broedgebied voor weidevogels. Hiervan wordt een belangrijk deel beheerd door natuurorganisaties, de rest valt onder subsidieregelingen voor agrarisch natuurbeheer. Die oppervlakte is te klein om het uitsterven van weidevogels tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat er in Nederland minimaal 200.000 hectare bloemrijke weide nodig is om gezonde populaties weidevogels te waarborgen.

Vogelbescherming heeft dit minimaal noodzakelijke weidevogelgebied tot inzet van haar belangrijkste campagne gemaakt: Red de Rijke Weide. Doel is het tot stand brengen van 200.000 hectare bloemrijke weide in 2020. Vogelbescherming volgt daarbij een driesporenbeleid:

1. Overtuig de zuivelketen van melkveehouder tot supermarkt en consument te kiezen voor een bedrijfsvoering van boeren waarbij biodiversiteit een integraal onderdeel is van het duurzaamheidsbeleid. De boeren krijgen daarbij een vergoeding in de melkprijs voor de mogelijk hogere kosten en lagere melkoprangst. Die vergoeding wordt gedekt door de Nederlandse consument een iets hoger bedrag te laten betalen voor zuivelproducten. Dat vraagt om een besef bij consumenten dat er iets mis is met de weilanden in Nederland: vroeger wemelden ze van leven, nu zijn het een soort 'groene industriewoestijnen'.
2. Versterk het netwerk van Weidevogelboeren. Zij zijn de voorlopers voor de verandering in de melkveehouderij naar een bedrijfsvoering die principieel rekening houdt met biodiversiteit.
3. Versterk de bestaande weidevogelgebieden tot echte, robuuste weidevogelkerngebieden. Handhaaf de huidige subsidies voor agrarisch natuurbeheer en gebruik ze vooral in de kerngebieden. Zo blijven de nu nog bestaande populaties van weidevogels in stand.

3.2.1 Overtuig de zuivelketen

Campagne

Vogelbescherming is in 2013 een campagne begonnen om samen met consumenten, boeren, zuivelcoöperaties en de politiek 200.000 hectare bloemrijke weide te realiseren. Er zijn nog maar weinig weilanden in Nederland vol bloemen, kruiden, insecten én weidevogels.

De campagne zal meerdere jaren duren en zoekt nadrukkelijk ook bondgenoten buiten de vogel- en natuurwereld. Aansluiting bij de beweging voor eerlijk voedsel en bij organisaties die zich sterk maken voor een duurzame landbouw is een voorwaarde voor succes. Bij de huidige discussies over duurzaamheid in het landelijk gebied is biodiversiteit nog geen onderwerp. Vogelbescherming wil dat in de komende jaren biodiversiteit een integraal onderdeel wordt van deze duurzaamheidsdiscussie. De campagne heeft een bredere inzet dan alleen weidevogels. Ook de landschappelijke waarde en de bredere natuurwaarden van bloemrijke weide zijn expliciet doelen. Daarmee komt Vogelbescherming ook op voor een leefomgeving waar bloemen, bijen, vlinders zich thuis voelen, en waar koeien op een natuurlijk manier kunnen leven en grazen.

Op 12 juni 2013 ging de campagne Red de Rijke Weide van start op het Buitenhof in Den Haag. In een decor met strobalen, gras en echte koeien konden publiek en politici een broodje weidevogelkaas eten. Deze kaas van weidevogelboer Egbert Zorgdrager van Terschelling is biologisch en gemaakt met zorg en aandacht voor de natuur.

Egbert is één van de honderd Weidevogelboeren die zich hebben aangesloten bij Vogelbescherming. Deze boeren stemmen hun bedrijfsvoering af op de weidevogels op hun land en produceren op deze manier eerlijke melk, boter en kaas. Maar om de weidevogels te redden is het nodig dat dit beheer op veel grotere schaal plaats vindt.

Op de speciale campagnewebsite www.redderijkeweide.nl is dit jaar een grote petitie gestart. Lutz Jacobi, lid van de Tweede Kamer voor de PvdA, toonde haar betrokkenheid bij de campagne door als een van de eersten tijdens de start op het Buitenhof de petitie te tekenen. Eind 2013 hebben meer dan 63.000 mensen haar voorbeeld gevolgd. Red de Rijke Weide was ook aanwezig op verschillende evenementen, zoals de jaarlijkse Dutch Bird Fair bij de Oostvaardersplassen en bijvoorbeeld bij melkveehouders tijdens open dagen. Een speciaal team van vrijwilligers is gevormd om met de Rijke Weidewagen op biologische markten en evenementen te staan, om handtekeningen te verzamelen en flyers uit te delen. De vrijwilligers kunnen beschikken over speciale campagnekleding. Ook op Facebook (ruim 11.000 fans) en Twitter (bijna 1.500 volgers) is Red de Rijke Weide actief, vanaf de zomer worden de ondersteuners van de campagne met een speciale nieuwsbrief op de hoogte gehouden.

De campagne is niet alleen op het grote publiek gericht, maar zoekt ook de dialoog met de belangrijkste spelers in de zuivelsector. Er zijn verschillende gesprekken geweest met FrieslandCampina over de vraag hoe de grootste zuivelcoöperatie van Nederland kan bijdragen aan het doel van 200.000 hectare. De directeur van Vogelbescherming ging op 14 oktober in de Amsterdamse Balie in debat met onder meer FrieslandCampina over de toekomst van natuur in het landelijk gebied.

Natuurzuivel

Vreemd genoeg is er geen zuivel in Nederland te koop die met extra aandacht voor natuur geproduceerd wordt, terwijl diverse consumentenonderzoeken aantonen dat er wel een markt voor is. 'Natuurzuivel' zou louter winnaars kennen. De natuur op het boerenland krijgt betere levenskansen en de recreant een mooier landschap. Boeren met aantoonbare natuurprestaties krijgen meer voor hun melk, waardoor er een alternatief ontstaat voor de huidige natuurvijandige bulkproductie voor de wereldmarkt. Daarom gaat Vogelbescherming het gesprek aan met producenten.

Verder werd Vogelbescherming partner in het door het Ministerie van Economische Zaken gesubsidieerde project 'Voedsel en biodiversiteit', dat ook streeft naar een meerprijs voor voedsel met aandacht voor natuur. In 2013 zijn vier pakketten met maatregelen ontwikkeld (weidevogels, weidegang, duurzaam veevoer en streek eigen veerassen), die in 2014 bij een aantal biologische boeren worden getest.

Vogelbescherming stond voor het eerst op de BioVak met een druk bezochte stand. In een workshop onderzochten we de mogelijkheden voor biologische melkveehouders om nog meer aandacht te geven aan natuur op hun bedrijf, én hoe ze daar een gezond bedrijfseconomisch model van kunnen maken.

3.2.2 Versterk de bestaande weidevogelgebieden

Tegen de landelijke trend in gaat het bij ons eigen netwerk van Weidevogelboeren goed met de weidevogels. Afgelopen jaar nam bij hen het aantal grutto's met maar liefst 12 procent toe en zelfs zeldzame soorten als watersnip broedden bij een aantal van de boeren. Ook Kievit (12 procent) en tureluur (22 procent) namen fors toe ten opzichte van 2012. Alleen de scholekster nam af, al was het gelukkig maar met 1 procent.

De Weidevogelboeren onderscheiden zich van andere boerenbedrijven door een bedrijfsvoering die aangepast is aan de eisen van weidevogels. De weilanden zijn er nat. Er wordt later gemaaid en de opgroeiende kuikens vinden voldoende grote insecten in bloemrijk grasland. Vogelbescherming financierde bij een aantal boeren vernatting ten gunste van de weidevogels. Ook in 2013 was boer Murk Nijdam in Wommels de gruttokampioen met maar liefst 132 paar grutto's op 40 hectare.

3.2.3 Kerngebieden voor weidevogels

Kerngebieden

Onderzoek wijst uit dat een gebiedsgerichte benadering een duurzame, levensvatbare populatie weidevogels kan opleveren. Naast de aanwezigheid van weidevogels, is een cruciale voorwaarde dat de juiste ecologische maatregelen op een voldoende grote gebiedsschaal worden uitgevoerd. Dit wordt ook wel de kerngebieden-benadering genoemd. Vogelbescherming vindt kerngebieden van groot belang. Ze functioneren als bron voor gezonde vogelpopulaties van het agrarisch gebied.

Vogelbescherming voorziet, met een terugtrekkende overheid en verdere schaalvergroting in de landbouw, dat behoud van weidevogelgebieden in de toekomst meer dan nu een gemeenschappelijk gedragen (financiële) verantwoordelijkheid moet worden. Een verantwoordelijkheid van overheid, terreinbeheerders, boeren, waterschappen, bedrijven, burgers en ngo's als Vogelbescherming. Voor het langjarig en duurzaam beheren en inrichten van deze gebieden is het belangrijk dat deze partijen gezamenlijk werken aan alternatieve vormen van financiering voor weidevogelbeheer. Uitgangspunt is dat de gevonden financieringsstrategie een boer in staat stelt om weidevogelbeheer als wezenlijk onderdeel in de bedrijfsvoering op te kunnen nemen.

Ten behoeve van het realiseren van 200.000 hectare vogelrijk, bloemrijk en nat weidevogellandschap is in 2013 door Vogelbescherming de samenwerking met een aantal kansrijke kerngebieden gezocht. Het gaat om de belangrijke gebieden Eemland, Idzegae en Terschelling. Met personen en organisaties in die gebieden denkt Vogelbescherming na over hoe de ecologische kwaliteit van het gebied voor weidevogels verhoogd kan worden én hoe hier - aanvullend op de overheidssubsidies - nieuwe duurzame, economische dragers voor beheer kunnen worden gevonden en/of ontwikkeld.

In het Utrechtse Eemland is hiertoe in 2013 een samenwerking aangegaan met de Agrarische Natuurvereniging Ark- en Eemland en Natuurmonumenten, in het Friese Idzegae met de regionale Skriezekrite en het Friese burgersnetwerkinitiatief Kening fan 'e Greide. Op Terschelling werkt Vogelbescherming met een groep lokale (weidevogel) boeren aan nieuwe mogelijkheden.

Financiering voor een weidevogelgrondfonds zou afkomstig moeten zijn van charitasinstellingen zoals Prins Bernard Cultuurfonds, Stichting Doen en gefortuneerde particulieren.

Financiering

Vogelbescherming voerde in 2013 overleg met een reeks partijen om tot een duurzame vorm van financiering te komen voor vogelvriendelijk boeren. Er waren gesprekken met zuivelbedrijven over een betere waardering voor (regionale) zuivelproducten die weidevogelvriendelijk tot stand komen. Met banken over een aantrekkelijke financiering voor weidevogelvriendelijk boeren. Verder is er gekeken naar het integreren van private en publieke gelden (waaronder streekfondsen) en is er een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor 'weidevogelgrondfondsen'. De financiering van zo'n fonds zou afkomstig moeten zijn van charitasinstellingen en gefortuneerde particulieren.

Samen met het Nationaal Groenfonds en Dienst Landelijk Gebied wordt een financieringsconcept voor weidevogelvriendelijk boeren ontwikkeld. Weidegronden die via zo'n fonds worden aangekocht, kunnen op voorwaarden van effectief weidevogelbeheer worden uitgegeven. Het Groenfonds heeft in het kader hiervan een inventarisatie laten uitvoeren naar draagvlak onder landelijke en regionale fondsen voor een dergelijk fonds. De Dienst Landelijk Gebied van de rijksoverheid levert haar expertise bij het verkennen van een werkwijze voor het eventueel kopen, verpachten, beheren en of verkoop van gronden.

3.2.4 Kennis

Vogelbescherming vindt kennisontwikkeling, evenals het gebruik en de overdracht ervan, belangrijk voor goed weidevogelbeleid en -beheer. Daarom initiëren we onderzoek, dragen bij aan lopend of nieuw onderzoek en werken we actief aan het bundelen en verspreiden van kennis.

Weidevogelbalans

In opdracht van Vogelbescherming en het Ministerie van Economische Zaken maakten Sovon en Landschapsbeheer Nederland een nieuwe weidevogelbalans in 2013. Helaas moest Vogelbescherming vaststellen dat de achteruitgang doorgaat. De gemiddelde jaarlijkse afname, in de periode 2008-2012, was respectievelijk: Kievit 6,4 procent; scholekster 5,1 procent; tureluur 4,4 procent en grutto 2,3 procent.

De afname van de Kievit versnelt zich helaas. De stand nam tussen 2011 en 2012 maar liefst 16 procent af, mede als gevolg van de strenge winter 2011-2012. Alleen in Frankrijk werd het aantal winterslachtoffers al op circa 200.000 geschat.

Scholekster

In 2013 kreeg het onderzoek naar de scholekster in het landelijk gebied een vervolg. Het richt zich op het blootleggen van de belangrijkste verklarende factoren voor de aantalsontwikkeling van deze soort. Dat geeft de beste richting voor herstel- en beschermingsmaatregelen. Sovon deed een analyse van dichtheden en trends van scholeksters in Nederland. Op deze wijze werd gezocht naar verklarende factoren voor stabiele of groeiende scholeksterpopulaties. Het bijbehorende rapport verschijnt begin 2014.

Daarnaast werd in 2013 een aanvang gemaakt met een praktijkproject naar scholeksters bij Weidevogelboeren. Dit heeft vooralsnog niet voldoende informatie opgeleverd voor concrete maatregelen. Het onderzoek loopt in 2014 door.

Sloten

Verdroging door een laag waterpeil is een van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van weidevogels. Verhoging van het waterpeil op polderniveau is echter zelden mogelijk. Vijf Weidevogelboeren experimenteerden daarom drie voorjaren op rij met hoogwatersloten op hun bedrijf. In 2013 werd dit door Vogelbescherming gefinancierde onderzoek afgerond. De hoogwatersloten blijken aanzienlijk meer weidevogels, broedvogels én doortrekkers te trekken dan sloten met normaal peil. Vooral de Kievit profiteert ervan. Om het reproductiesucces van grutto en tureluur te verhogen is echter een combinatie met kruidenrijk grasland nodig.

Bundeling kennis

Eind 2012 verstrekte Vogelbescherming een opdracht om de belangrijkste weidevogelkennis te bundelen. De nadruk ligt hierbij op de broed- en reproductiefase, aangezien hier de grootste knelpunten liggen voor de meeste in Nederland voorkomende weidevogelsoorten. De gebundelde kennis is in 2013 opgeleverd en wordt in voorjaar 2014 via diverse communicatiemiddelen verspreid (flyers, website e.d.), onder meer onder de beheerders van gronden waar weidevogels voorkomen.

3.2.5 Europees gruttoplan

Onder de vlag van de African-Eurasian Waterbird Agreement (AEWA) wordt een overzicht gemaakt van de Europese status van de sterk bedreigde grutto. Voor de oostelijke populatie Europese grutto's werd in het najaar in Kiev een goed bezochte eerste bijeenkomst gehouden. Doel van de bijeenkomst was om meer kennis te vergaren over de oostelijke populatie en trekroute van de grutto. Waar zitten ze en waarom daar, wat is de trend, wat zijn belangrijkste drukfactoren, etc. Een ander belangrijk doel was om een netwerk te bouwen van mensen die kennis hebben van de oostelijke populatie van grutto's. Van deze populatie is zeer weinig bekend. Uiteindelijk is het de bedoeling te komen tot een betere bescherming van de oostelijke populatie grutto's. Momenteel worden fondsen gezocht om de status per land beter te beschrijven.

Een gecoördineerde lobby door BirdLife, Vogelbescherming en AEWA heeft in 2013 geleid tot verlenging van het verbod op de gruttojacht in Frankrijk met 5 jaar.

3.3 Akkervogels

Veel soorten vogels van het akkerland nemen sterk in aantal af en staan op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Bekende voorbeelden zijn patrijs en veldleeuwerik. De oorzaken van de afname liggen vooral in de intensivering van de landbouw. De diversiteit aan gewassen neemt bijvoorbeeld af en er worden veel bestrijdingsmiddelen gebruikt, waardoor onkruiden en insecten in aantal afnemen. Ook 's winters is er bijna geen voedsel te vinden op akkers. Vogelbescherming heeft daarom de laatste jaren bescherming van akkervogels meer aandacht gegeven via activiteiten op het gebied van lobby, onderzoek, kennisoverdracht en uitvoering van regionale beschermingsprojecten. Deze lijn is in 2013 voortgezet. Daarbij springt het Jaar van de Patrijs natuurlijk het meest in het oog. Het Jaar van de Patrijs heeft in tal van regio's geleid tot initiatieven om de stand van deze typische boerenlandsoort weer naar een hoger plan te tillen.

3.3.1 Akkervogels in beeld

Eén van de belangrijkste knelpunten voor akkervogels is de winteroverleving. Door efficiënte oogstmethoden is er in de winter nog maar weinig voedsel voor vogels beschikbaar. Op verschillende plaatsen in Nederland is Vogelbescherming betrokken bij projecten, gericht op het verbeteren van de wintervoedselsituatie voor akkervogels. De afgelopen jaren is hier onderzoek naar gedaan in onder andere Groningen, Limburg en Zeeland. Bij al deze projecten bleek dat het gericht aanbieden van wintervoedsel onmiddellijk grote aantallen vogels aantrekt.

Behalve voor de winterperiode is er ook aandacht voor de akkervogels in de broedtijd. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het Ruiten Aa-gebied in Zuidoost-Groningen, waar Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer werken aan de terugkeer van de grauwe klauwier als broedvogel, onder meer door de aanplant van struweel. Waar zich kansen voordoen zal Vogelbescherming, in nauwe samenwerking met regionale gebiedspartners, zich ook in komende jaren inzetten om goede akkervogelprojecten van de grond te krijgen. Momenteel doen zich dit soort kansen voor in Flevoland en Schouwen-Duiveland.

3.3.2 2013: Jaar van de Patrijs

De belangrijkste twee oorzaken van de achteruitgang van de patrijs zijn een gebrek aan insecten voor opgroeiende kuikens en een gebrek aan ruigere vegetaties om te schuilen voor predatoren, vooral voor nestelende hennen. Aanleiding om 2013 uit te roepen tot het Jaar van de Patrijs was niet alleen de enorme afname van de patrijzenpopulatie in de afgelopen decennia, maar ook het vertrouwen dat er nog steeds kans is op succesvolle bescherming. Het Jaar van de Patrijs kende drie onderdelen: populatietellingen, voorbeeldprojecten en publiciteit.

In honderden gebieden verspreid over het land zijn door vrijwilligers patrijzen geteld. Het ging daarbij niet alleen om het vaststellen van het aantal, maar ook om registraties van het terreingebruik. In de loop van 2014 zal een rapportage verschijnen met een verslag van binnengekomen telgegevens en de analyses daarvan. Dit moet minimaal een beter zicht geven op waar patrijzen nog voorkomen en welk deel van de patrijzen er nog in slaagt met succes jongen groot te brengen.

In vier 'uithoeken' van Nederland (Oost-Groningen, Zeeuws-Vlaanderen, westelijk Noord-Brabant en Achterhoek) zijn in 2013 voorbeeldprojecten gestart die zich richten op een betere bescherming van de patrijs. De in deze voorbeeldprojecten getroffen maatregelen verhogen het aanbod van voedsel en dekking in het agrarisch cultuurlandschap. De voorbeeldprojecten hebben een looptijd van drie jaar en worden uitgevoerd door agrarische natuurverenigingen en terrein behorende organisaties. Gedurende de hele looptijd wordt de aantalsontwikkeling van de patrijzen in elk gebied nauwgezet gevolgd.

Verder zijn er in Noord- en Zuid-Nederland door Sovon en Werkgroep Grauwe Kiekendief enkele patrijzen met een zender uitgerust. Gezenderde patrijzen kunnen intensief worden gevolgd, ook wanneer ze in hoge vegetaties verblijven. Zo kan goed worden vastgesteld welke landschapselementen en gewassen voor deze patrijzen belangrijk zijn, maar ook wat overleving en reproductie zijn. Het is nog te vroeg om conclusies uit het zenderwerk te trekken. Wel al het vermelden waard is dat een van de Groningse patrijzen, genaamd Dirk, verrassend grote afstanden bleek af te leggen, tot zelfs 3,8 km binnen een etmaal! Waarschijnlijk was Dirk 'wanhopig' op zoek naar een vrouwtje en kunnen zijn onverwachte omzwervingen verklaard worden op grond van de lage aantallen patrijzen in het Groninger boerenland.

Gedurende het gehele jaar is er veel publiciteit geweest. Talrijke regionale vogelwerkgroepen hebben aandacht besteed aan de soort. In het zuiden van het land is de fraaie website van de Werkgroep Patrijs gelanceerd. En een goed georganiseerde persexkursie in het Land van Heusden en Altena leverde veel respons op in de landelijke pers. Het radioprogramma VARA's Vroege Vogels heeft aandacht aan de patrijs besteed, evenals een aantal regionale tv-stations.

3.4 Erfvogels

In het beschermingswerk voor de vogels van het kleinschalig cultuurlandschap legt Vogelbescherming de prioriteit bij 'erfvogels'. Dit zijn vogels die vaak rondom boerderijen en huizen in het landelijk gebied voorkomen. Typische vertegenwoordigers hiervan zijn soorten als ooievaar, boerenzwaluw, steenuil en ringmus. Met de teloorgang van het platteland als leefgebied voor vogels nemen helaas ook de meeste ervvogels in aantal af. Veel ervan staan daarom op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Om deze soorten effectief te beschermen is draagvlak het sleutelwoord.

Vogelbescherming zoekt daarom contact met plattelandsbewoners, in samenwerking met regionaal actieve groepen of gerenommeerde soortbeschermingswerkgroepen als STONE Steenuilenoverleg Nederland, de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, de Stichting Werkgroep Roofvogels Nederland en STORK (Stichting Ooievaars Research & Knowhow).

3.4.1 Samenwerking met soortwerkgroepen

De drie gezamenlijke uilenwerkgroepen ontvingen een financiële bijdrage voor de organisatie van de Landelijke uilendag in Meppel. De inspirerende dag waarin veel nieuwe kennis werd overgedragen, werd bezocht door circa 250-300 uilenvrijwilligers. Ook ontvingen zij een financiële bijdrage voor de uitgave van het magazine Uilen, voor hun vrijwilligers.

De Oehoewerkgroep Nederland (OWN) heeft een bijdrage ontvangen voor het zenderen van vijf jonge juveniele oehoes. Daarmee wordt het dispersie- en vestigingsgedrag van de oehoe in beeld gebracht. Na dit laatste onderzoeksjaar zal de Oehoewerkgroep Nederland de resultaten samenvatten in een of meer publicaties. Deze werkgroep zet ook het onderzoek

voort naar de leeftijdsopbouw van de ooiepopulatie aan de hand van het verenkleed. De OWN doet dit onder meer met de eerder geschonken Zeiss Photoscoop, een telescoop waarmee ook kan worden gefotografeerd en gefilmd.

STONE Steenuilenoverleg Nederland kon mede door een financiële bijdrage een workshop 'herkennen van oorzaken van niet-uitgekomen eieren' organiseren voor ruim 30 vrijwilligers.

In de KNNV serie voor de jeugd 'Zeg kleine' kwam een editie uit over de ooievaar. Deze editie wordt met bijdragen van Vogelbescherming en donateurs van Beleef de Lente verspreid op allerlei scholen.

De Stichting Ooievaar Research & Knowhow (STORK) stak in samenwerking met Sovon, met steun van Vogelbescherming, veel tijd in de implementatie van een gebruiksvriendelijk meldmogelijkheid voor bewoonde ooievaarsnesten. Zo kan de sterk gegroeide Nederlandse ooievaarpopulatie op een efficiënte en kosteneffectieve manier de komende jaren goed worden gevolgd. STORK realiseert jaarlijks onder meer 'de wintertelling' naar het aantal overwinterende ooievaars, die in ook in 2013 weer veel aandacht kreeg in de media.

3.4.2 Boerenwaluw

De boerenwaluw is een algemeen voorkomende, zeer geliefde broedvogel van het landelijk gebied. Toch staat de soort op de Rode Lijst, vanwege een afname met 50 tot 75 procent in de afgelopen 40 jaar. Sovon en Vogelbescherming wilden daarom met gericht onderzoek meer te weten komen over de achterliggende oorzaken.

Wegens succes voortgezet: de 'Publiekstelling boerenwaluw'. Die vond ook in 2013 plaats, gericht op niet-vogeltellers zoals paardenhouders, agrarische natuurverenigingen en particulieren. Uit de eerste resultaten blijkt dat op nog meer plaatsen naar boerenwaluwen is gekeken. Uiteraard zal in het voorjaar van 2014 een beknopte (digitale) terugkoppeling voor de enthousiaste tellers worden gemaakt.

Verschillende agrarische natuurverenigingen (ANV) gingen, met raad en daad ondersteund door Vogelbescherming, aan de slag voor de boerenwaluw. ANV Water, Land en Dijken rondde bijvoorbeeld in 2013 een succesvol tweejarig project af. Vanwege het aanwezige enthousiasme onderzoekt deze ANV de mogelijkheden om het project, weliswaar op een wat lager pitje, voort te zetten.

Geolocators

Vogelbescherming is in 2011 samen met het Vogeltrekstation en vijf groepen van vrijwillige ringers een project gestart om het trekgedrag van de boerenwaluw te onderzoeken. Dat gebeurt met een geolocator: een lichtgevoelige chip van circa 0,7 gram dat met een tuigje wordt bevestigd. In 2012 zijn acht zwaluwen met een geolocator teruggevangen. De helft van de vogels bleek op de reis naar de broedgebieden omgekeerd te zijn boven de Sahara. Een opmerkelijke uitkomst die nog niet eerder bij zangvogels is vastgesteld.

In 2013 zijn 14 vogels teruggevangen. Zij bleken in een ongedacht groot gebied te hebben overwinterd: van Ghana tot Botswana. Uit beide onderzoeksjaren blijkt dat rond Ghana in het voorjaar veel vogels krachten opdoen voor het oversteken van de Sahara. De eerste wetenschappelijke publicatie over het onderzoek is inmiddels aangeboden aan een vaktijdschrift voor biologen. Het onderzoek is uitgevoerd door ervaren vrijwillige boerenwaluwringers, onder leiding van Raymond Klaassen & Henk van der Jeugd (Vogeltrekstation) en Bennie van den Brink (Stichting Hirundo).

3.4.3 Afronding Leefgebiedherstelproject ooievaar rond Gorssel

Al in 1969 startte Vogelbescherming, naar Zwitsers voorbeeld, het project 'Herintroductie van de ooievaar in Nederland'. Ooievaars werden gefokt in 't Liesveld bij Groot-Ammers; op verschillende buitenstations brachten hun nakomelingen zelf jongen groot, die mochten gaan, staan en vooral vliegen waar ze wilden. Door de grote inzet van veel vrijwilligers is het herintroductieproject succesvol verlopen. Er zijn momenteel circa 750 ooievaarparen.

Eind twintigste eeuw ontstond het inzicht dat de bescherming zich niet op het individu, maar op de populatie moest gaan richten. Ten eerste is daarvoor leefgebiedherstel nodig. Oudervogels moeten voor zichzelf en hun jongen voldoende voedsel kunnen vinden, ook tijdens perioden met slecht weer. Een goed voorbeeld van zo'n leefgebiedherstelproject is dat van Vogelwerkgroep De IJsselstreek. (Deze werkgroep rondde in 2013 een ambitieus vierjarig project af.) Het voormalig buitenstation is ontmanteld. De ooievaars worden niet meer bijgevoerd. De afbouw van het bijvoeren is gedocumenteerd. De voorlichting over de ooievaar(bescherming) is door de vogelwerkgroep De IJsselstreek ondergebracht bij natuurinformatiecentrum Den Nul.

Ten tweede is meer inzicht nodig in oorzaken van de vastgestelde reproductie- en sterftcijfers in de vorm van een populatiemodel. Daarmee wordt ook duidelijk hoe gezond de Nederlandse ooievaarpopulatie op dit moment is. Op initiatief van Vogelbescherming zijn eind 2012 twee stageplaatsen gecreëerd voor masterstudenten bij respectievelijk de Radboud Universiteit en het Vogeltrekstation om hiermee een begin te maken.

3.5 Ganzenakkoord

2013 stond in het teken van het verder uitwerken en implementeren van het in december 2012 gesloten Ganzenakkoord. Dat Ganzenakkoord werd gesloten tussen de provincies en de zogeheten G7, waaronder Vogelbescherming. Vogelbescherming heeft daar veel tijd en energie in gestoken. Vooral om ervoor te zorgen dat geen (verdere) afbreuk werd gedaan aan de bescherming van ganzen. De landelijke uitwerking vond plaats in taakgroepen. In Ganzenafstemmingskaders (GAK's) werden de landelijke uitgangspunten vertaald naar provinciaal beleid.

Zowel de landelijke uitwerking als de provinciale implementatie van het akkoord was een proces van lange adem. Ondanks een grote inzet van de betrokkenen is het akkoord gesneuveld voordat de uitvoering echt van start ging. Begin december 2013 klapte het Ganzenakkoord door de onwil van boerenorganisaties om zich te houden aan de winterrust voor trek ganzen.

In 2014 beraden de provincies en de verschillende partijen zich over hoe het ganzenbeleid er per provincie uit zal moeten zien. Vogelbescherming blijft bij de beleidsmakers en bestuurders hameren op de bescherming van trek ganzen, een duurzame instandhouding van de populatie zomerganzen en het uitsluiten van maatregelen in natuurgebieden.

3.6 Highlights Landelijk gebied

Succesvolle masterclass

Op de laatste vrijdag voor het herfstreces van de Tweede Kamer lieten fractiemedewerkers van zeven politieke partijen zich bijpraten over de meest recente ontwikkelingen in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Drie sprekers uit de wetenschap presenteerden de laatste inzichten over de vergroening van de inkomstenstoelagen voor boeren, de successen van de GLB-pilots - waarin de afgelopen jaren al geoefend is met collectieven - en de essentie van duurzame landbouw. Een perfecte timing, want juist in die week werd besloten dat de Kamer zich nog in december zou buigen over de nationale uitwerking van het Europese landbouwbeleid.

Op het moment van de masterclass stonden nog veel zaken open, kansen dus om onze invloed aan te wenden om het GLB toch nog wat vogelvriendelijker te krijgen. De masterclass voorzag merkbaar in een informatiebehoefte van de diverse fractiemedewerkers. Een Alterra-studie, die daar onder embargo werd gepresenteerd en die het betoog van Vogelbescherming over vergroening van het GLB in grote lijnen bleek te steunen, is later op verzoek van de Kamer openbaar gemaakt.

Karakteristiek van de masterclasses is dat zij vraaggestuurd zijn (Kamerleden en fractiemedewerkers bepalen de thema's) en dat ze expliciet niet gericht zijn op lobby. Door met de masterclasses zoveel mogelijk aan te sluiten op de actuele Kameragenda biedt Vogelbescherming tijdig relevante informatie, zodat de bescherming van vogels en hun leefgebieden kan meewegen in de besluitvorming.

Akkervogelbeheer Kraijelheide

Samen met de provincie Limburg heeft Vogelbescherming van 2007 tot en met 2013 natuurgericht akkerbeheer op de Kraijelheide mede gefinancierd. De Kraijelheide ligt ten westen van Venlo en is formeel een militair oefenterrein, maar wordt zelden als zodanig gebruikt. Het natuurgerichte akkerbeheer op de Kraijelheide bestaat in hoofdzaak uit extensieve graanteelt. Het graan wordt niet geoogst, maar blijft in de winter 'overstaan' om te dienen als wintervoedsel voor zaadeters. In totaal gaat het om een oppervlak van 8 hectare. Sinds de start van de wintervoedselakkers in 2007 is er door vrijwilligers van Stichting de Ortolaan en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg intensief gemonitord. Daaruit blijkt dat het aantal overwinterende geelgorzen door de jaren heen gestaag is toegenomen. In de eerste winter bedroeg het wintermaximum 140 vogels, in de vierde was dat opgelopen tot 445 vogels. Hoogste aantallen worden vastgesteld tijdens perioden met vorst of sneeuw. Tijdens dergelijke winterse omstandigheden is het al dan niet op kunnen nemen van voldoende energie voor vogels letterlijk een kwestie van leven of dood. Ondanks het bescheiden oppervlak van 8 hectare suggereren de getelde aantallen dat de akkers van grote betekenis zijn voor forse aantallen vogels. Daarbij gaat het overigens niet alleen om zaadetende zangvogels, maar ook om muizenetende roofvogels als blauwe kiekendief, torenvalk en uilen.

Mede door de bijdrage van Vogelbescherming heeft het natuurgerichte akkerbeheer op de Kraijelheide inmiddels een structureel karakter gekregen. Dit vindt plaats in de context van aanwijzing van de Kraijelheide als natuurkerngebied in het Landschapsplan Klavertje 4. Natuurakkers op de Kraijelheide zijn daarmee ook in de komende jaren veiliggesteld.

Erfvogels in beeld 2013

Samen met vier soortwerkgroepen werd de vijfde editie van 'Erfvogels in Beeld 2013' in een oplage van 55.000 stuks uitgebracht: een magazine voor de bewoners van het landelijk gebied, dat een lans breekt voor een natuurrijk landelijk gebied. Het wordt verspreid door vrijwilligers van de soortwerkgroepen, agrarische natuurverenigingen en landschapsbeheer.

Crowdfunding marterproof nestkast

In samenwerking met STONE Steenuilenoverleg Nederland werd een pilotproject 'crowdfunding' voor de 'marterproof' steenuilnestkast op touw gezet. Zes steenuilgroepen werden in het najaar van 2013 in staat gesteld geld te werven voor de vervanging van hun nestkastenbestand. De pilot heeft in totaal ruim 10.000 euro opgehaald. Daarmee konden tachtig marterproof steenuilkasten worden aangeschaft. Naast geld heeft de crowdfundingactie veel publiciteit en aandacht voor steenuilbescherming opgeleverd.

Plattelandsvereniging Hei, Heg en Hoogeind wint Bronzen Grutto

Plattelandsvereniging Hei, Heg en Hoogeind uit Brabant heeft in 2013 de Bronzen Grutto gewonnen, een prijs van Vogelbescherming voor agrarisch natuurbeheer. De prijs bestaat uit een wisseltrofee en een geldbedrag van 1.000 euro. Hei, Heg en Hoogeind krijgt de Bronzen Grutto vanwege een grote verbondenheid met de streek en de manier waarop deze plattelandsvereniging de leefbaarheid waarborgt voor planten, dieren en mensen. De Bronzen Grutto is uitgereikt tijdens de Landelijke Dag van agrarische natuurverenigingen.

Gouden Lepelaar voor Astrid Kant voor weidevogelbescherming

Astrid Kant uit Gellicum is de winnaar van de Gouden Lepelaar 2013. Vogelbescherming reikt jaarlijks deze prijs uit aan een persoon die zich op uitzonderlijke wijze heeft ingezet voor het beschermen van vogels. Astrid Kant zet zich al meer dan 25 jaar met succes in voor het beschermen van weidevogels in de regio Vijfheerenland rond Leerdam.

4 Stad & dorp

Vogelbescherming werkt hard aan een beter leefbare stad voor vogels en mensen. Vogels gelden als een graadmeter voor de kwaliteit van de leefomgeving. Gaat het goed met de vogels in een stad, dan gaat het goed met het groen in de omgeving. Mensen die in een groene omgeving wonen voelen zich niet alleen gezonder, uit onderzoek blijkt dat ze dat ook daadwerkelijk zijn. Aangezien 95 procent van de Nederlanders in de bebouwde kom woont, is er reden genoeg om goed te zorgen voor de vogels en het groen in de stad. Als sterk verstedelijkt land loopt Nederland hierin voorop, maar vergelijkbare problematiek speelt ook in andere landen.

4.1 Stadsvogelconferentie

De Stadsvogelconferentie heeft in april 2013 voor de 5e maal plaatsgevonden. Deze vond plaats in de High Tech Campus in Eindhoven en werd bezocht door 270 mensen. Het is het grootste evenement in het beschermingsprogramma voor stadsvogels en vindt eens in de twee jaar plaats. In 2006 is met de eerste Stadsvogelconferentie de aftrap gegeven van het stadsvogelprogramma: de start van een nieuw beschermingsonderwerp. De Stadsvogelconferentie biedt een podium voor nieuw onderzoek en goede voorbeelden. Het is een plek waar Vogelbescherming de verschillende doelgroepen in de stad met elkaar in contact brengt. Naast een lezingprogramma en de stadsvogelmarkt waren er in 2013 workshops over groene schoolpleinen en over de bescherming van huiszwaluwen. 's Middags was er een plenaire discussie onder de titel 'De stad vogelt door'.

4.2 Stadsvogelbalans

De Stadsvogelbalans is samengesteld op basis van telgegevens van Sovon. Het geeft de meest recente stand van de broedvogels in de stad weer. Van de 63 onderzochte soorten gaan er 20 achteruit en 28 vooruit.

Uit de nieuwste Stadsvogelbalans van Vogelbescherming blijkt dat de afname van de huismus is gestopt. In het stedelijk gebied laat hij zelfs een lichte toename zien, maar het is nog te vroeg om van herstel te spreken. Opvallend is dat de huismus het in de nieuwbouwwijken goed doet. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de nieuwbouwwijken inmiddels oud genoeg zijn om voedsel en nestgelegenheid te bieden.

Uit de Stadsvogelbalans blijkt ook dat de spreeuw als broedvogel alarmerend hard achteruit gaat, een trend die we ook in andere landen in Europa zien. Met een afname van meer dan 40 procent in de afgelopen 20 jaar komt de spreeuw zoals het er nu naar uit op de Rode Lijst voor bedreigde vogels te staan. 2014 zal het Jaar van de Spreeuw zijn.

Ook parkvogels, vogels die afhankelijk zijn van struiken en groen, zoals de roodborst en winterkoning, nemen over de hele linie af. Deze vogels hebben enerzijds last van de strenge winters, anderzijds is er steeds minder plek voor ze in de stad door het verdwijnen van het groen. Watervogels, zoals diverse ganzen- en eendensoorten, doen het over het algemeen goed in de steden.

4.3 Bewoners

Sinds het begin van deze eeuw woont meer dan de helft van de wereldbevolking in een stad. Nederland kent al een veel langere stedelijke traditie. Slechts 5 procent van de Nederlanders woont in dorpen of helemaal vrij in het buitengebied. De stad is dus bij uitstek een plek waar mensen en vogels elkaar ontmoeten.

Met een breed scala aan maatregelen kan de stad als leefgebied voor vogels en mensen aanzienlijk worden verbeterd. En wat is er logischer dan de bewoners daar bij te betrekken? Vogelbescherming stelt daarom veel in het werk om mensen te enthousiasmeren voor de vogels in hun woon- en werkomgeving en ze te stimuleren daar iets voor te doen.

4.3.1 Tuinvogelconsulenten

De directe woonomgeving is en blijft een prima vertrekpunt voor het beleven en beschermen van vogels. Reden te meer om mensen te blijven enthousiasmeren en te betrekken bij de vogels in de tuin. Vogelbescherming faciliteert dit op tal van manieren. Met een uitnodigende winkel vol artikelen voor een echte vogeltuin bijvoorbeeld en met allerlei voorlichtingsmateriaal en -middelen. Sinds vijf jaar heeft Vogelbescherming Tuinvogelconsulenten. Deze vrijwilligers geven lezingen, zijn aanwezig op tuinevenementen en kunnen met veel kennis van zaken een persoonlijk advies opstellen.

Het aantal Tuinvogelconsulenten is in 2013 gegroeid naar 93. In totaal zijn er 198 tuinadviezen aangevraagd. In maart kregen we de 500e tuinadviesaanvraag binnen van de familie Del Tin uit Maarssen. Zij kregen een gratis advies en een startpakket om de tuin te vergroenen.

Niet alleen zijn er adviezen gegeven voor particuliere tuinen, maar ook hebben twaalf scholen een tuinvogelconsulent langs laten komen, is er een advies gegeven voor een buitenspeelplaats in Utrecht, een IJsbaan in Schagen en is er een

samenwerking op gang gekomen in een Zwolse wijk om deze met meerdere partners te vergroenen. Ook zijn er acht lezingen gegeven over vogelvriendelijke tuinen, aan o.a. IVN-afdelingen, volkstuinverenigingen en aan buurtbewoners. Op eigen initiatief hebben verschillende Tuinvogelconsulenten de pers opgezocht wat geresulteerd heeft in diverse inhoudelijke artikelen en radio-interviews.

4.3.2 Vogelvriendelijke schoolpleinen

Vogelbescherming stimuleert scholen om hun schoolplein vogelvriendelijk in te richten. Wij vinden het belangrijk dat een volgende generatie opgroeit met hart voor vogels en natuur.

In september 2013 nodigt Vogelbescherming alle basisscholen en een groot aantal kinderdagverblijven uit om hun plannen voor een vogelvriendelijk schoolplein in te dienen. De vijf beste plannen maakten kans op 1.000 euro. De prijs is bedoeld om de inrichting van een natuur- en vogelvriendelijk schoolplein te stimuleren, bijvoorbeeld voor de aanschaf van planten, inhuur van materieel en/of menskracht, etc. Inzendingen mochten bestaan uit een schets, foto's of een beschrijving, voorzien van een motivatie waarom het schoolplein in aanmerking komt.

Tussen 10 september en 10 november 2013 hebben we 108 inzendingen ontvangen. De kwaliteit van de inzendingen was over het algemeen zeer hoog. Het was duidelijk dat bijna alle inzenders goed nagedacht hadden over het plan, de motivatie en de visualisatie van hun wensen.

De vijf winnaars waren: Basisschool De Bolster, Sambeek (NB); Basisschool 't Baken, Helmond (NB); Martin Luther Kingschool, Amstelveen (NH); CBS De Piramide, Utrecht (UT); Openbare Basisschool Wethouder A. Heidaschool, Munnekeburen (FR).

Het Juryrapport met tips en best practices werd breed beschikbaar gesteld.

4.3.3 Nationale Tuinvogeltelling en Tuinvogeltelling voor Scholen 2013

Nationale Tuinvogeltelling

In het weekend van 19 en 20 januari telden 84.986 mensen de vogels in hun tuin tijdens de tiende editie van de Nationale Tuinvogeltelling. Nog nooit deden zoveel mensen mee met de Nationale Tuinvogeltelling.

Vogelbescherming organiseert de Nationale Tuinvogeltelling jaarlijks in samenwerking met Sovon. Sovon corrigeert en analyseert de telling na afloop, onder andere op onwaarschijnlijke aantallen en meldingen. In 2013 werden er voor het eerst meer dan een miljoen vogels geteld. Het winterse weer (sneeuw en vorst) was duidelijk van invloed op de telling. Vogels die normaal in het bos en buitengebied leven, zoals vink, kramsvogel, spreeuw en koperwiek, waren tijdens de Tuinvogeltelling in veel tuinen te zien. Opvallend was ook de terugkeer van de roodborst in de top-10 (op plaats 10): sinds 2005 heeft dit parmantige vogeltje geen top-10 notering meer gehaald.

In het kader van de lustrumeditie publiceerde Vogelbescherming het artikel 'De Nationale Tuinvogeltelling: Resultaten van 10 jaar tellen, 2003-2012'. Het artikel gaat in op de resultaten van de telling, de waarde van de gegevens en het populatieverloop van de meest voorkomende tuinvogels.

Tuinvogeltelling voor Scholen

In 2013 organiseerde Vogelbescherming voor het eerst een speciale Tuinvogeltelling voor leerlingen en leerkrachten van het basisonderwijs. De Tuinvogeltelling voor Scholen past binnen het educatieve programma van Vogelbescherming om zoveel mogelijk kinderen kennis te laten maken met vogels en de natuur om hen heen. Aan de Tuinvogeltelling voor Scholen deden 389 scholen mee, met ruim 10.000 leerlingen.

4.4 Gemeentelijke bestuurders

Vogelbescherming zet verschillende middelen in om gemeenten, maar ook woningbouwcorporaties, wijkraden en andere lokale partijen te enthousiasmeren voor vogels in de stad. Zij stimuleert het ontwikkelen of aanscherpen van vogelvriendelijk beleid en beheer van het openbaar en particulier groen. Gemeenten spelen op allerlei manieren een belangrijke rol bij de inrichting van de stad. Denk aan bestemmingsplannen, gemeentelijk groen, maar ook aan subsidieverlening voor vogelvriendelijke maatregelen, onderwijs en publieksactiviteiten. Onze lokale 'ogen en oren', de Stadsvogeladviseurs, spelen daarin een belangrijke rol.

Stadsvogeladviseurs

Verspreid over heel Nederland waren eind 2013 44 Stadsvogeladviseurs actief, een duidelijke toename ten opzichte van de vorige twee jaren. Deze vrijwilligers van Vogelbescherming enthousiasmeren, informeren en adviseren de verschillende partijen in het stedelijk gebied. Dat leidt tot constructieve samenwerkingsverbanden en voor vogels en mensen zinvolle projecten, klein en groot.

In 2013 kwam er een mooi succes uit Heerhugowaard. Hier wordt namelijk een nieuwe rondweg aangelegd en juist in de hopen zand die door deze werkzaamheden zijn ontstaan had zich afgelopen voorjaar een kolonie oeverzwaluwen gevestigd. Deze kolonie dreigde door de werkzaamheden het onderspit te moeten delven, maar de drie Stadsvogeladviseurs ter plaatse

kregen het tijdig in de gaten en daarop werd de bouw stilgelegd om verstoring te voorkomen. Ze zorgden er verder voor dat het weggetje langs de zwaluwwand werd afgezet, en verzorgden informatie voor tv, kranten gemeente en provincie. Om toch door te kunnen gaan met de (hei)werkzaamheden werd een ecooloog ingeschakeld die voorstelde om de trillingen te meten (en het gedrag van de vogels te observeren) tijdens het heien. Het bleek dat de zwaluwen zich hier weinig van aantrokken en succesvol broedden. Natuurlijk is deze oplossing niet overal toe te passen, maar met het juiste onderzoek en goede monitoring zijn sommige oeverzwaluwkolonies wellicht toch meer gewend dan soms wordt gedacht.

4.5 Bouw

De wijze waarop mensen het landschap vormgeven, is bepalend voor welke vogels er voorkomen of juist verdwijnen. Dit geldt ook voor het stedelijk gebied. Door renovatie, sloop, nieuwbouw en stadsuitbreiding verandert het leefgebied van veel dieren. Vogelbescherming biedt de bouw concrete middelen om daarbij meer voor vogels te doen.

Checklist Groen Bouwen

In april dit jaar lanceerde Vogelbescherming de Checklist Groen Bouwen. Een digitale versie van de checklist die in 2009 samen met bouwer BAM werd ontwikkeld. Door het beantwoorden van eenvoudige ja/nee-vragen wordt men geleid naar het beste advies voor het desbetreffende gebouw en de omgeving.

De Partij voor de Dieren in Amsterdam heeft voor elkaar gekregen dat de gemeente onze checklist bekend maakt bij de online aanvragers van een bouwvergunning. Een goed voorbeeld voor alle andere Nederlandse gemeenten. Eind 2013 is de checklist 1.249 maal geraadpleegd.

4.6 Onderzoek

Hoewel Nederland een van de meest dichtbevolkte landen ter wereld is, blijft stadsecologie als wetenschap achter bij landen als Duitsland, de Verenigde Staten, Australië en Nieuw-Zeeland. Voor de Nederlandse situatie zijn er dan ook veel onbeantwoorde vragen die gericht beschermingswerk bemoeilijken. Vogelbescherming initieert divers onderzoek rond stadsvogels en is soms medefinancier. Allereerst gericht op het eigen programma voor de vogels van stad en dorp. Daarnaast ook om aan de stadsecologie een impuls te geven.

Dat gebeurt onder meer via het Meetnet Urbane Soorten (MUS). Vogelbescherming en Sovon dragen de kosten op fiftyfifty-basis. Het meetnet is gebaseerd op het Nederlandse postcodesysteem en iedereen kan zich aanmelden door de vogels in het eigen postcodegebied te tellen. Demografische gegevens levert MUS niet op. Dan gaat het om reproductie, overleving en conditie van vogels. En juist deze gegevens zijn nodig voor het verklaren van trends en kunnen bijdragen aan het formuleren van adequate beschermingsdoelstellingen. Dit soort demografische vogelgegevens worden in Nederland verzameld door het Vogeltrekstation. Met het project Ring-MUS besteedt dit instituut sinds twee jaar ook specifiek aandacht aan stadsvogels. Vogelbescherming financiert dit telproject voor 50 procent.

4.7 Highlights Stad & dorp

Huiszwaluwsymposium

Op 19 januari organiseerde Vogelbescherming het eerste huiszwaluwsymposium. 42 huiszwaluwkenners en beschermers kwamen samen om ervaring en kennis uit te wisselen. De huiszwaluw staat op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels en is in ons land volledig afhankelijk van gebouwen. Op sommige plekken wordt de soort geweerd. Kunstmatige nestgelegenheid is een alternatief. In 2013 werd de 100e huiszwaluwtil geplaatst in Nederland. Niet alle tillen voldoen aan alle wensen van de huiszwaluw, maar het percentage bezette huiszwaluwtilen groeit nog steeds. Inmiddels is 12 procent van de tillen bezet.

De huiszwaluw heeft het moeilijk in Nederland: sinds 1960 is hun aantal met meer dan 75 procent afgenomen en hij staat dan ook als 'gevoelig' op de Rode Lijst. Daar zijn verschillende oorzaken voor. Onze moderne huizen bieden de vogels geen goede nestgelegenheid meer; aan een huis zonder dakgoot kan een huiszwaluw geen nestje plakken. Door de toenemende bestrating is het ook moeilijker om modder te vinden om hun komvormige nestje te bouwen. Ook zijn er steeds minder insecten. Een huiszwaluw met jongen vangt wel 9.000 insecten per dag! Een goede reden om een huiszwaluwtil te plaatsen, want een betere insectenvanger is er niet.

BIG UB / BirdLife International Group on Urban Birds

Wereldwijd woont meer dan de helft van de mensen in stedelijk gebied. De eerste plaats waar mensen kennismaken met natuur en vogels is de eigen omgeving, zoals de tuin of straat. Bovendien is de stad voor sommige vogelsoorten het belangrijkste leefgebied. Op initiatief van Vogelbescherming is al in 2009 BIG UB opgericht. Een internationale werkgroep om kennis en ervaring uit te wisselen op het gebied van vogelbescherming in het stedelijk gebied. In 2011 is een wereldwijde enquête gehouden onder alle BirdLife Partners om een aantal zaken te inventariseren. Zoals: wat gebeurt er in de diverse landen op het terrein van stadsvogels? Welke kennis is er? Welke kennis en ervaring ontbreekt en welke hulpvragen zijn er?

Het rapport van dit onderzoek is gepresenteerd - en met veel lof ontvangen - tijdens het wereldcongres van BirdLife in Ottawa in 2013.

Vorbereiding Jaar van de Spreeuw

Tijdens de Landelijke Dag van Sovon in 2013 werd bekend gemaakt dat 2014 het Jaar van de Spreeuw zal zijn. De spreeuw loopt in aantal achteruit. Het vraagt nader onderzoek om precies vast te stellen waardoor dat komt. Het 'Jaar van...' zoals Vogelbescherming dat ieder jaar met Sovon organiseert, staat dus in 2014 vooral in het teken van onderzoek doen. In 2013 gaf Vogelbescherming opdracht tot een voorstudie om de kennishiaten in kaart te brengen.

5. Internationaal

Vogel- en natuurbescherming heeft een mondiale dimensie:

- Veel vogelsoorten trekken langs meerdere continenten.
- De klimaatproblematiek vereist een mondiale aanpak.
- Het menselijk handelen in een land of regio kan verstrekende gevolgen hebben voor andere plaatsen op de wereld.

Die grensoverschrijdende verwevenheid scheidt een internationale verantwoordelijkheid. Vogelbescherming vindt het van belang dat mensen zich daarvan bewust zijn en samen vorm geven aan die internationale bescherming en daarmee ook aan een leefbare wereld.

5.1 Sterk BirdLife

Het internationale werk van Vogelbescherming speelt zich af in en dankzij het wereldwijde netwerk van BirdLife International. Deze koepel verbindt meer dan 121 nationale natuur- en vogelbeschermingsorganisaties. Vogelbescherming is de Nederlandse Partner van BirdLife. Met alle nationale Partners en met zeven ondersteunende kantoren is BirdLife International de grootste natuurbeschermingsorganisatie ter wereld met 2,7 miljoen leden en meer dan 10 miljoen supporters.

BirdLife wereldcongres

In juni 2013 zijn vertegenwoordigers van nagenoeg alle 121 Partners van BirdLife International bij elkaar gekomen in Ottawa, Canada. Daar werd het BirdLife World Congress gehouden.

BirdLife organiseert elke vijf jaar een BirdLife World Congress (BWC). Op zo'n BWC bepalen de Partners de koers voor de komende vijf jaar, leggen ze verantwoording af over de afgelopen vijf jaar en kiezen ze regionale besturen en het wereldbestuur. Aangezien de strategieën en programma's van BirdLife medebepalend zijn voor die van Vogelbescherming, zijn dit voor ons belangrijke zaken. Daarnaast is de bijeenkomst van bijna 600 natuurbeschermers natuurlijk een uitstekende plek om lopende projecten en nieuwe ideeën voor samenwerking te bespreken. Waar in het verleden het BWC zich vooral op de eigen Partners richtte, was er tijdens dit BWC ook ruimte voor andere partijen, zoals donoren, overheden, bedrijven en andere natuurbeschermingsorganisaties.

Een positief programma

Om haar ambities waar te maken heeft BirdLife wereldwijde programma's opgesteld. Een daarvan is het Global Flyway Programme (voor de bescherming van trekvogels) dat dankzij de inzet van Vogelbescherming op het vorige wereldcongres voor de eerste keer werd opgenomen. Inmiddels zijn trekvogels een vast onderdeel geworden binnen het werk van BirdLife Partners van Amerika tot Nieuw-Zeeland. Een prestatie waar Vogelbescherming trots op mag zijn.

Andere wereldwijde programma's van BirdLife zijn: Preventing extinctions (voorkomen uitsterven van bedreigde soorten), Belangrijke Vogelgebieden, Zeevogels, Tropische bossen, en Local empowerment (het versterken lokale natuurbeschermers). Dit gezamenlijke programma werd tijdens het wereldcongres van BirdLife International in Ottawa door de Partners omarmd. Een positief programma, waarin natuurbescherming verbonden wordt met betere leefomstandigheden van mensen.

Vogelbescherming in bestuur BirdLife

Op het wereldcongres is Fred Wouters, directeur van Vogelbescherming, herkozen als lid van BirdLife Europa en van het wereldbestuur. Deze besturen besluiten over de dagelijkse koers van BirdLife. Het is een plek waar Vogelbescherming graag haar ideeën laat horen.

5.2 Versterking BirdLife Partners

Het internationale programma van Vogelbescherming richt zich in eerst instantie op versterking van BirdLife Partners in landen waar natuurbescherming nog in de kinderschoenen staat én waar vogels en natuur onder grote druk staan. We doen dat vanuit de overtuiging dat deze nationale organisaties het beste weten hoe ze vogels en natuur moeten beschermen in hun eigen land. Vogelbescherming ondersteunt ze daarbij door met inhoudelijk advies en financiële middelen de organisaties sterker en duurzamer te maken.

Zo helpen wij andere BirdLife Partners, bijvoorbeeld in landen waar Nederland een historische band mee heeft (zoals Indonesië en de Caribische eilanden) of landen die belangrijk zijn voor 'onze' trekvogels (zoals Burkina Faso en Marokko).

GREPOM

BirdLife is al jaren actief in Marokko. Bescherming van de heremietibis en voor trekvogels belangrijke wetlands staan daarbij centraal. Deze activiteiten werden eerder aangestuurd door buitenlandse (niet-Marokkaanse) organisaties. Nu wordt dat overgedragen aan het Marokkaanse GREPOM. GREPOM bestaat al twintig jaar en heeft grote expertise op het gebied van vogelonderzoek in Marokko. Door samen te werken met BirdLife wil GREPOM haar slagkracht voor natuurbescherming

vergroten. In 2012 ging BirdLife verder met het overdragen van de projecten aan GREPOM en werd achter de schermen hard gewerkt om de transitie in juni 2013 af te ronden met een toetreding van GREPOM tot BirdLife International, als Affiliate Partner. Dankzij de steun van Vogelbescherming en de Spaanse BirdLife Partner SEO is het gelukt een van de prioritaire landen voor wereldwijde natuurbescherming toe te voegen aan het netwerk van BirdLife. Met het identificeren van een Marokkaanse BirdLife Partner is invulling gegeven aan een van de hoogste prioriteiten voor netwerkontwikkeling van BirdLife in Afrika. Daarmee hebben we bijgedragen aan een sterker BirdLife.

De samenwerking tussen GREPOM, SEO en Vogelbescherming is nog niet voorbij. In de komende anderhalf jaar zal GREPOM nog een aantal belangrijke stappen moeten zetten om te kunnen doorgroeien binnen BirdLife. SEO en Vogelbescherming zullen GREPOM daarbij ondersteunen. Tegelijkertijd zullen we gezamenlijk natuurbeschermingsprogramma's uitvoeren gericht op de bescherming van trekvogels, bedreigde vogels en hun leefgebieden.

Burung Indonesia

In 2013 heeft Vogelbescherming steun gegeven aan de organisatieontwikkeling van Burung Indonesia. Indonesië is voor de mondiale biodiversiteit van groot belang en in bijna geen ander land leven zoveel bedreigde vogelsoorten. Samen is kritisch gekeken naar de noodzakelijke stappen voor verdere groei van Burung binnen BirdLife. Zeer succesvol is Burung met haar beschermingsprogramma's. Maar op het gebied van leden en bestuur zijn nog stappen te zetten. Burung heeft samen met Vogelbescherming, het BirdLife Secretariaat en de Britse BirdLife Partner RSPB een actieplan ontwikkeld om deze zaken aan te pakken. Het grootste probleem waar Burung zich in Indonesië voor gesteld ziet is ontbossing.

NATURAMA

Vogelbescherming heeft met BirdLife Partner NATURAMA in Burkina Faso een jarenlange verbintenis. Het gezamenlijke doel daarvan is om deze jonge organisatie, opgericht in 1990, nog sterker te maken. Nadat NATURAMA flinke stappen wist te zetten op het gebied van strategische planning en communicatie, is in 2013 de ledenstrategie in uitvoering gebracht. NATURAMA heeft 'organisatieleden', veelal jonge ngo's op het gebied van milieu en duurzame ontwikkeling. Deze profiteren van de kennis, ervaring en het netwerk van NATURAMA. Op deze manier wordt gewerkt aan een sterkere maatschappelijke betrokkenheid bij natuur in het land. Daarnaast hielp Vogelbescherming in 2013 bij het opzetten van een fondswervingsstrategie.

Dutch Caribbean Nature Alliance

Vogelbescherming werkte ook in 2013 intensief samen met de koepel van lokale natuurbeschermingsorganisaties op de zes eilanden van de Dutch Caribbean, de DCNA (Dutch Caribbean Nature Alliance), om zo te helpen de vogels en natuur van het Caribische deel van het koninkrijk beter te beschermen. De publieke en politieke aandacht in Nederland voor de overzeese gebieden is sterk gegroeid sinds in 2010 de drie kleinste eilanden (Bonaire, St. Eustatius en Saba) als 'bijzondere gemeenten' bij Nederland kwamen. In 2013 werd voor deze drie Caribisch-Nederlandse eilanden door de rijksoverheid een apart natuurbeleidsplan vastgesteld. Als resultaat van onze lobby werd ondanks de voortgaande bezuinigingen toch 7,5 miljoen euro op de rijksbegroting gereserveerd voor de uitvoering van dat plan. Een mijlpaal voor de natuurbescherming overzee.

In 2013 werd door de DCNA niet alleen veel monitoringsonderzoek en beschermingswerk gedaan, het was ook het jaar waarin DCNA - in samenwerking met Vogelbescherming - voor alle eilanden van de Dutch Caribbean vogelgidsen en/of vogelherkenningskaarten publiceerde. Met de beschikbaarheid van deze materialen is het zowel voor de eilanders als voor toeristen veel eenvoudiger geworden om te genieten van 'onze' tropische vogels overzee.

5.3 Internationale beschermingsprogramma's

Via de Partners van het BirdLife netwerk draagt Vogelbescherming graag haar steentje bij aan betere bescherming van gebieden met een hoge biodiversiteit. Vooral waar we door onze positie een meerwaarde hebben, bijvoorbeeld bij de toegang tot financiering, of waar we specifieke kennis en ervaring kunnen inzetten. Hieronder een overzicht van de internationale thema's waar Vogelbescherming zich voor inzette in 2013.

Europa

De Vogel- en Habitatrictlijnen zijn succesvol, want in die gebieden waar ze gelden is de afname van biodiversiteit structureel lager. Toch staan ze voortdurend onder druk. Diverse lobbyorganisaties, maar soms ook lidstaten zoals Nederland, doen verwoede pogingen de richtlijnen aan te passen en minder natuurwaarden te beschermen. Veel van die gewenste veranderingen doen afbreuk aan wat de richtlijnen beogen, namelijk een goede bescherming van natuurgebieden en vogelsoorten. Via de Birds and Habitats Directives Task Force van BirdLife, waarin Vogelbescherming actief participeert, is in 2013 onder meer gewerkt aan:

- De ontwikkeling van een strategie voor een eventuele herziening van de Vogel- en Habitatrictlijnen.
- De ontwikkeling van beschermingsdoelen voor vogels vanuit landschapecologisch perspectief.
- Het verzekeren van voldoende financiering voor natuurbescherming binnen LIFE en alle andere relevante EU-fondsen.

In de Agricultural Taskforce werken verschillende Europese BirdLife Partners samen aan de lobby voor een groener Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Vogelbescherming was in 2013 zeer druk achter de schermen voor een groener GLB. Op nationaal niveau waren er gesprekken met de nieuwe betrokken staatssecretarissen. Of de 'vergroening' van het GLB op nationaal niveau doorzet is nog ongewis.

Na jarenlange lobby van de gezamenlijke Europese BirdLife-partners besloot de Europese Commissie in 2013 ook verantwoordelijkheid te nemen voor de natuur en biodiversiteit in overzeese gebieden van lidstaten. Naast besteding van het zogenoemde BEST-fonds (een bescheiden subsidiestroom voor 'beleidsmatige' projecten van overzeese natuurorganisaties) werd besloten tot openstelling van de (veel beter gevulde) LIFE+ subsidieregeling voor overzeese gebieden. Met de mogelijkheid van cofinanciering vanuit LIFE+ komt ook de uitvoering van grootschaliger natuurherstelprojecten in de Dutch Caribbean meer binnen bereik.

Trekvogels

Veel van de zogenoemde langeafstand-trekkers - vogels die van Europa naar Afrika ten zuiden van de Sahara trekken - gaan ernstig achteruit. Bijvoorbeeld de zomertortel is alleen al in het Verenigd Koninkrijk met 90 procent en in Nederland met 95 procent achteruit gegaan. BirdLife heeft programma's ontwikkeld gericht op de bescherming van vogels langs de hele trekroute. Niet alleen in Europa en Afrika, maar ook voor de trekroutes tussen Noord- en Zuid-Amerika en in Azië. In deze programma's worden lokale projecten verbonden met de bescherming van de hele trekroute. Bijvoorbeeld herstel van het broedgebied van de ernstig bedreigde steppenkievit in Kazachstan en tegelijkertijd activiteiten tegen de illegale jacht op deze vogels in het Midden-Oosten.

Trekvogels vragen een bijzondere vorm van bescherming. Het vereist allereerst een ruime blik, tot over grenzen van landen en continenten. Een gedegen kennis ook van trekroutes, pleisterplaatsen en wintergebieden, maar ook van sociaal-economische omstandigheden en veranderingen in landgebruik en beleid. En niet in de laatste plaats vereist het internationale samenwerking. Het netwerk van BirdLife Partners leent zich daarvoor bij uitstek, bijvoorbeeld door het samen opzetten van programma's voor bescherming en beleidsbeïnvloeding. Belangrijk zijn bijvoorbeeld ook onderzoekers, die helpen kennishiaten op te vullen. En donateurs en financiers, groot en klein, die de programma's mogelijk maken.

Trekvogels zijn afhankelijk van verschillende gebieden om te broeden en om te overwinteren. Voor de bescherming van deze trekvogels is een blik op de hele trekroute noodzakelijk. Om bescherming te ondersteunen doet het Global Flyway Network onderzoek naar steltlopers, zoals kanoet, rosse grutto en kempfaan. Met financiële steun van Vogelbescherming en onderaanvoering van hoogleraar Theunis Piersma wordt het werk van onderzoekers langs de trekroute van vogels met elkaar verbonden. Goed onderzoek leidt tot betere bescherming, zoals Vogelbescherming op veel plekken aantoonde, niet in de laatste plaats in de Waddenzee, verblijfplaats van veel steltlopers.

Living on the Edge

2013 was het derde jaar van dit grote project voor de Sahel-zone in West-Afrika, dat tot doel heeft om leefgebied van trekvogels te beschermen en tegelijkertijd het leven van de plattelandsbevolking te verbeteren. Living on the Edge wordt door de Nationale Postcode Loterij gesteund met 2,9 miljoen euro. BirdLife-partnerorganisaties in Afrika hebben veel ervaring met deze hand-in-hand benadering van natuurbescherming en ontwikkeling. Living on the Edge beproeft deze aanpak in twaalf gebieden, verdeeld over vier landen: Senegal, Mauritanië, Burkina Faso en Nigeria. In deze gebieden wordt samen met de bevolking gewerkt aan duurzamer gebruik van land, bomen en water en het voorkómen van overmatige houtkap en overbegrazing. Daar profiteren trekvogels én mensen direct van.

In het afgelopen jaar zijn er veel concrete resultaten geboekt. In Mauritanië en Nigeria zijn overbegraasde oeverzones van een aantal meren tijdelijk met rust gelaten, wat profijtelijk is voor vogels. Vogels en vegetatie worden daarbij gemonitord om de veranderingen te volgen. Ook worden hier samen met de lokale bevolking beheerplannen ontwikkeld, waarin wordt afgesproken hoe er in de toekomst met de natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan. Daarbij speelt de ervaring van onze partner NATURAMA in Burkina Faso een belangrijke rol.

Als gevolg van het verwijderen van invasieve lisdodde in de wetlands van Hadeija Nguru in Nigeria, en het tegengaan van de jacht, leverde de watervogeltelling van BirdLife partner NCF bijna drie keer zoveel vogels op, verdeeld over ruim twee keer zoveel soorten, in vergelijking met 2012. Het verbeterde ook de visserij en landbouw. De lisdodde zelf wordt verwerkt tot briketten als alternatieve brandstof.

In Burkina Faso leverde het verzamelen van oogstresten meer dan 19.000 kilo aan veevoer op, ten behoeve van 163 koeien in het droge seizoen, als alternatief voor het begrazen van natuurlijke vegetatie. Ook waren er uitwisselingsbezoeken van de vrijwilligers van local conservation groups, die elkaars gebieden bezochten. Ook vissers van twee gebieden bezochten elkaar, om ervaringen met het gebruik van wijdere netten en het roken van vis te delen.

In Mauritanië werd vastgesteld dat er minder bomen worden gekapt dan voorheen, dankzij de trainingen en materialen voor imkerij en kippenhouderij en de groentetuinen en tuniekververij van vrouwencoöperaties. De nieuwe inkomstenbron biedt een alternatief voor de verkoop van brandhout. In mei vierde Partner Nature Mauritanie de internationale World Migratory Bird Day met een publiciteitsevenement. De directeur nam daarbij de gelegenheid om bij de minister zijn zorg te uiten over de

grootschalige visvangst door Chinese schepen voor de kust. Tijdens World Wetlands Day nam BirdLife Partner NCF in Nigeria middelbare scholieren mee het veld in om vogels te kijken.

Conservation of Migratory Birds-project (kustzone West-Afrika)

Trekvogels zitten er volop, maar natuurbeschermers heb je er nauwelijks. Grote delen van de Afrikaanse westkust moeten het stellen zonder goede natuurbescherming. Dat willen BirdLife en Wetlands International veranderen. Met steun van de MAVA Foundation en Vogelbescherming ging drie jaar geleden een project van start dat tot doel heeft de capaciteit van vogelbeschermingsorganisaties in de regio te versterken. Het project richt zich op de kustzone van Mauritanië tot en met Sierra Leone. Het project ondersteunt in elk van deze landen natuurbeschermingsorganisaties bij het uitvoeren van concrete beschermingsmaatregelen in voor trekvogels belangrijke kustgebieden. De organisaties krijgen daarnaast steun op het gebied van lobby, communicatie en organisatieontwikkeling. Omdat basale kennis over vogelpopulaties en bescherming in veel gebieden nog ontbreekt, is ook onderzoek een belangrijk onderdeel van het project. De belangrijkste wapenfeiten in 2013 waren de uitgebreide voorbereidingen voor de integrale telling van kustvogels die in januari 2014 zal plaatsvinden, van de Waddenzee tot aan zuidelijk Afrika. Lokale partners boeken daarnaast succes met de bescherming en - in sommige gevallen aanplant - van mangroves.

Het West-Afrika kustzone project (Conservation of Migratory Birds) werkt bij dit alles zeer nauw samen met AEWA - het African-Eurasian Waterbird Agreement; een vertegenwoordiger van AEWA zit bijvoorbeeld in de stuurgroep. Zo is het CMB-project maximaal afgestemd op de ondersteuning en uitvoering van het 'Actieplan voor Afrika' van AEWA. In dat kader vindt ook de ontwikkeling plaats in vier landen binnen deze regio van single species action plans (SSAP's) voor onder meer grutto, lepelaar en kroonkraanvogel. Landen die AEWA hebben ondertekend, zijn gehouden om deze SSAP's uit te voeren als ze erin voorkomen. In West-Afrika stimuleren de BirdLife Partners dat dat ook echt gebeurt; via het CMB ondersteunt Vogelbescherming dat.

Middellandse zeegebied

Jacht blijft in het Middellandse zeegebied een groot obstakel voor vooral trekvogels. In de afgelopen jaren steunde Vogelbescherming de natuurbeschermers van BirdLife Malta in haar strijd tegen grootschalige en illegale jacht op trekvogels. Recentelijk is duidelijk geworden dat in Egypte en ook Libië op ongelofelijke schaal op trekvogels wordt gejaagd. Vogelbescherming steunde de campagne van BirdLife Partners om deze problemen op de politieke agenda te krijgen. Druk vanuit Europa was succesvol. Inmiddels is de Egyptische overheid in overleg met AEWA/CMS (internationale conventies voor de bescherming van trekvogels) om het probleem aan te pakken. Vogelbescherming is ook betrokken bij het nieuwe BirdLife project dat zich richt op het tegengaan van jacht en de nadelige gevolgen van (wind)energie installaties in het Middellandse zeegebied.

Bossen

Ontbossing, vooral in de tropen, blijft een belangrijke bedreiging voor veel vogelsoorten. Van de 1.313 bedreigde vogels hebben er maar liefst 638 te lijden onder ontbossing. Tegen de ontbossing heeft BirdLife het programma Forests of Hope opgezet. Een programma waarin met de lokale bevolking wordt gewerkt aan bosbescherming. Het zijn inspirerende projecten in onder andere Indonesië, Afrika en Zuid-Amerika, waar daadwerkelijk honderdduizenden hectaren bos worden gered en hersteld. Niet alleen vogels profiteren daarvan, maar ook dieren als de Sumatraanse tijgers en in West-Afrika dwergnijlpaard en chimpansee. Door de manier waarop BirdLife aan deze bescherming werkt, profiteert niet alleen de natuur, maar ook de lokale bevolking. Hier wordt natuurbescherming verbonden met de belangen van de bewoners, zodat duurzame bescherming mogelijk is.

Vogelbescherming is actief in Indonesië. Het eilandenrijk herbergt ruim 1.600 soorten vogels, een zesde van alle vogels op aarde. Helaas behoort Indonesië ook tot de 'top' voor wat betreft het aantal bedreigde soorten. Een belangrijk deel van de soorten in de wereld is volledig afhankelijk van de regenwouden van Indonesië. Daarom is goede bosbescherming aldaar van het allergrootste belang voor het beschermen van de wereldwijde biodiversiteit. Burung Indonesia, de BirdLife Partner in Indonesië, zet zich daarvoor in met steun van Vogelbescherming.

In 2013 werd opnieuw een stap gezet om een bosgebied van 85.000 hectare in Noord-Sulawesi te reserveren voor de bescherming van vogels en natuur. Het bosgebied stond op de nominatie om gekapt te worden. Dankzij het werk van Burung Indonesia wordt nu alles voorbereid om de houtkapconcessie om te vormen tot een beschermingsconcessie. Burung krijgt dan het recht en de plicht het bos de komende honderd jaar te beschermen. Om de concessie te krijgen moeten nog wat onduidelijkheden in de nieuwe wetgeving voor Ecosystem Restoration worden weggenomen. Naar verwachting zal Burung in 2014 het bosgebied in beheer nemen.

Vogelbescherming is ook actief bij bosbescherming in Sierra Leone en Liberia. 2013 was het laatste jaar van het Transboundary Project, dat tot doel had een grensoverschrijdend beschermd tropisch regenwoud van ruim 200.000 hectare te realiseren. Het project heeft, ondanks de moeilijke omstandigheden in Sierra Leone en Liberia (slechte infrastructuur, veel illegale activiteiten, zwakke overheden), veel bereikt. Vooral de opleiding van boswachters (forest guards), afspraken over bosgebruik en verbetering van landbouw van dorpsgemeenschappen, het in kaart brengen van verbindingscorridors en het harmoniseren van wetgeving, waren grote stappen vooruit.

Helaas is de kroon op het werk - de ondertekening van het grensoverschrijdend akkoord door beide presidenten - nog niet bereikt. Dat komt omdat het proces richting een Nationaal Park-status aan de Liberiaanse zijde sterk vertraagt. Dit is nu voorzien voor 2014. Gelukkig slaagden BirdLife International en de Engelse partner RSPB erin om twee grote vervolgprojecten in Liberia gefinancierd te krijgen, zodat we de druk op de ketel kunnen houden.

Stadsvogels

Vogelbescherming bevindt zich internationaal in de voorhoede waar het gaat om stadsvogels. Veel Partners hebben interesse om hier ook mee aan de slag te gaan. Onder aanvoering van Vogelbescherming werd eerder de BirdLife Group on Urban Birds (BIG UB) opgericht en is geïnventariseerd welke kennis er is en op welke manieren BirdLife Partners al betrokken zijn bij de bescherming van stadsvogels. Op het BirdLife wereldcongres in 2013 zijn de resultaten van deze inventarisatie gepresenteerd en zijn er vervolgstappen benoemd.

De meest bedreigde vogels

Voor 115 van 197 vogelsoorten die direct met uitsterven worden bedreigd heeft BirdLife speciale programma's. Ook voor deze meest bedreigde groep vogels ligt de sleutel voor succes in samenwerking met lokaal betrokken mensen. Voor deze vogels heeft BirdLife activiteiten van de Siberische toendra, tot Patagonië in het zuiden van Argentinië. Van ver op de open oceaan voor albatrossen tot diep in het Braziliaanse oerwoud voor met uitsterven bedreigde papegaaisoorten.

Albatrossen behoren tot de meest bedreigde vogelgroepen. De oorzaak voor de ernstige achteruitgang van veel soorten is visserij. Vogels worden aangetrokken door het aas dat vissers gebruiken, raken verstrikt en worden onder water getrokken waar ze een afschuwelijke verdrinkingsdood sterven. Na succesvolle projecten in Argentinië en Namibië, heeft Vogelbescherming in 2013 steun gegeven aan de bescherming van de Amsterdam albatros, een van de meest zeldzame albatrossoorten. In hun broedgebied zijn stappen gezet om geïntroduceerde katten en ratten te bestrijden. Beter inzicht in de verspreiding van de vogels buiten de broedtijd heeft bijgedragen aan de succesvolle lobby voor aanscherping van het visserijbeleid. In door albatrossen veel bezochte gebieden moet nu op een albatros vriendelijke manier gevist worden. Daarmee neemt de kans op verdrinking met 95 procent af.

De lepelbekstrandloper is zo zwaar bedreigd dat uitsterven dreigt. Vanwege de moeilijk bereikbare broedgebieden in het uiterste oosten van Siberië is het totaal aantal vogels moeilijk vast te stellen. Schattingen lopen uiteen van 250 tot slechts 100 broedparen. Langs de trekroute van deze vogel worden belangrijke gebieden ingepolderd. Ook sterven veel lepelbekstrandlopers door jacht in landen als Myanmar. Deze problemen moeten worden aangepakt om de soort te laten overleven. Maar dat kost tijd; die tijd heeft de snel krimpende populatie niet. Daarom is BirdLife in 2011 ook gestart met een kweekprogramma. Met deze drastische maatregel wordt alles op alles gezet om de soort te laten overleven. Vogelbescherming en de Dutch Birding Association dragen financieel bij aan onderzoek en bescherming van de soort. Daartoe zijn beide organisaties Species Champions voor de soort. Species Champions is de benaming van BirdLife International voor bedrijven, organisaties en individuen, die zich het lot van met uitsterven bedreigde vogelsoorten aantrekken. Zij dragen zowel via fondswerving als met voorlichting/publiciteit bij aan beschermingsprogramma's. Opsteker in 2013 was de groep van ruim 100 lepelbekstrandlopers die in China bij elkaar zijn gezien, een van de grootste groepen die ooit zijn waargenomen.

5.4 Highlights Internationaal

Bescherming albatros werkt

De World Red List uit 2013 van de IUCN - die voor vogels jaarlijks door BirdLife International wordt samengesteld op basis van de beste wetenschappelijke inzichten - liet opnieuw zien dat veel vogels in de gevarenzone zitten. Bijna 200 vogelsoorten worden zodanig bedreigd dat er een reële kans op uitsterven is. Maar uit de nieuwe lijst blijkt óók dat bescherming werkt. BirdLife heeft bijvoorbeeld een speciaal programma voor de bescherming van albatrossen. Gericht op het terugdringen van het aantal albatrossen dat verdrinkt door de langelijn visserij en op bescherming van de broedeilanden. De wenkbrauwalbatros en de zwartvoetalbatros zijn daardoor nu minder bedreigd. Vogelbescherming ondersteunde deze activiteiten van BirdLife.

Gekraagde roodstaart trekt de klassen in

Een hele week les over trekvogels, in het bijzonder over de gekraagde roodstaart. Dat overkwam de leerlingen van groep 7 en 8 van basisschool 'De Oanrin' in het Friese Twijzel. Zij mochten in 2013 het lespakket 'De ongelooflijke reis' uittesten. Deze educatieve lessenserie met opdrachten op het gebied van biologie, aardrijkskunde, taal en rekenen, is in opdracht van Vogelbescherming ontwikkeld. Na de enthousiaste reacties gaat Vogelbescherming in 2014 het lespakket daarom aanbieden aan 90 scholen in de Noordelijke Friese Wouden waar ook Twijzel ligt. In dit karakteristieke coulisselandschap broedt de gekraagde roodstaart namelijk graag. Het lesmateriaal is ontwikkeld als onderdeel van het project Living on the Edge, waarmee Vogelbescherming de trekvogels in de Sahel beter probeert te beschermen. De gekraagde roodstaart broedt in

Europa maar overwintert in de Sahel, waaronder in Burkina Faso. Het lespakket De ongelooflijke reis zal daarom in 2014 ook in het Frans worden aangeboden aan leerlingen in Burkina Faso. Kinderen van de basisschool Belemtisse in Ouagadougou, de hoofdstad van Burkina Faso en van de basisschool in Twijzel zullen daarna met elkaar in contact worden gebracht. Om zo elkaars wereld en daarmee ook de wereld van de gekraagde roodstaart, die tussen hen heen en weer vliegt, beter te leren kennen.

Tweedelige documentaire Living on the Edge

Op 4 en 11 juni 2013 werd de tweedelige documentaire Living on the Edge van Vogelbescherming uitgezonden bij VARA's Vroege Vogels TV. De documentaire Living on the Edge toont de relatie tussen trekvogels en mensen. Prachtige natuurbeelden van trekvogels en Afrikaanse vogels worden afgewisseld met bijzondere verhalen van mensen uit landen langs de trekroute in Burkina Faso, Marokko, Malta en Nederland.

Living on the Edge is tot stand gekomen dankzij een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij in samenwerking met de VARA. Living on the Edge is geproduceerd door Vogelbescherming in samenwerking met New Earth Films en cameraman Michael Sanderson. Naar deel 1 keken 229.000 mensen, deel 2 trok 314.000 kijkers, een goede score voor VARA's Vroege Vogels TV.

6 Mensen en vogels

Wie midden in de samenleving staat, stelt hoge eisen aan de verbinding met de omgeving. Luisteren en gehoord worden, daar komt het in essentie op neer. En het kiezen van de juiste middelen. Er zijn steeds meer dragers van boodschappen. Vogelbescherming speelt in op nieuwe mogelijkheden naast de meer traditionele vormen van communicatie. Met een breed palet aan middelen draagt Vogelbescherming haar visie en missie uit en verbindt mensen rond de gedeelde passie voor vogels en natuur.

Globaal communiceert Vogelbescherming langs twee hoofdlijnen. De eerste verbindt de Vereniging met haar leden, donateurs, sponsors en - wat breder - de samenleving. De beleving van vogels en natuur gaat hier hand in hand met de notie van de beschermingsnoodzaak en een verantwoording van ons werk. Het onderhouden en verstevigen van draagvlak en het vergroten van de betrokkenheid van mensen zijn hier belangrijke uitgangspunten. De tweede 'communicatielijn' is expliciet verbonden met concrete beschermingsdoelen. Deze communicatie richt zich zowel op een breed publiek als op specifieke doelgroepen. In de praktijk zijn die twee hoofdlijnen vaak sterk met elkaar verweven.

6.1 Betrokken leden

Vogelbescherming is een vereniging. Dat strekt verder dan de puur formele betekenis ervan. Leden maken het beschermingswerk mogelijk door contributies en donaties. Zij delen bovendien een gezamenlijke passie voor vogels en natuur. Die verbintenis maakt Vogelbescherming tot een heuse vereniging van mensen. De nu ruim 149.000 leden geven de Vogelbescherming ook een belangrijke stem in het beschermen van vogels.

Leden zijn voor Vogelbescherming van groot belang. Zij maken niet alleen het beschermingswerk financieel mogelijk. Ook voor Den Haag en de politiek-maatschappelijke discussies rond natuur is het uitermate belangrijk dat 'wij' er als vereniging toe doen. De 149.288 leden van Vogelbescherming zorgen ervoor dat onze stem gehoord wordt. In 2013 heeft Vogelbescherming 11.260 nieuwe leden geworven. Ook zegden in dat jaar 15.724 leden om diverse redenen hun lidmaatschap van Vogelbescherming op.

	Nieuw in 2013	Stand 01.01.2013	Stand 31.12.2013
Jeugdleden	269	2.944	2.631
Vaste donateurs	0	3.306	3.128
Volwassenen			
65+	59	26.128	23.489
Lid voor het leven	17	1.190	1.170
Gewoon lid	8.599	115.074	115.910
Actieleden*	2.153	4.439	2.486
Notariële akte	163	290	474
Totaal volwassenen	10.991	147.121	143.529
Eindtotaal	11.260	153.371	149.288

* Actieleden betalen een variërend klein bedrag - afhankelijk van de actie - om zo een jaar kennis te kunnen maken met Vogelbescherming.

6.1.1 Ruimhartige steun

Vogelbescherming deed in 2013 met succes een beroep op haar leden voor extra steun aan diverse projecten. De leden droegen ruimhartig bij. De totale opbrengst van de fondswervende acties, inclusief contributies, bedroeg vorig jaar 6.012.497 euro. Vogelbescherming is zeer verheugd over de trouwe steun van onze leden en donateurs die ons werk mogelijk maken.

Ledenacties

Vogelbescherming werft elk jaar onder leden, en soms ook onder niet-leden, geld of voor specifieke projecten, vogelsoorten of gebieden. De geworven gelden worden toegevoegd aan zogeheten bestemmingsfondsen. Het beleid is er op gericht de

geworven gelden binnen drie jaar na het jaar van werving aan het doel te besteden. Veelal gebeurt dit in delen over de jaren. Soms duurt het langer. Naast fondsen uit deze wervingsacties zijn er bestemmingsfondsen met geld van bedrijven, vermogensfondsen of individuen gericht op speciale projecten.

Voor een drietal speciale projecten heeft Vogelbescherming haar achterban om een extra gift in 2013 gevraagd: de ontwikkeling van een nieuwe Vogelatlas met gegevens over de vogelstand in Nederland, beschermingsmaatregelen voor de Patrijs en het project Living on the Edge. In het totaal ontving Vogelbescherming 345.668 euro voor deze drie thema's.

6.1.2 Bijzondere giften

Het is fantastisch om te zien dat mensen allerlei gelegenheden zoals verjaardag, jubileum of afscheid, gebruiken om een eigen inzamelingsactie voor dit soort projecten op poten te zetten. Vogelbescherming kan zich verheugen in een trouwe achterban die bovendien bereid is wat meer te geven dan de minimaal vereiste contributie voor het lidmaatschap. Dit geldt voor 60 procent van de leden. Enkele voorbeelden:

- De heer Kooy raakte tijdens een bijeenkomst van Vogelbescherming in de ban van de blauwe kiekendief en gaf 595,53 euro ten behoeve van zaaigoed. Daarmee zaaien we twaalf hectare op Texel in met zomergraan. Dat trekt woelmuizen, een goede voedselbron voor de blauwe kiekendief.
- Twee 90+ vogelaars zijn zó betrokken bij de vogelstand dat ze 7.500 euro schonken aan de totstandkoming van de Vogelatlas, 10 procent van de totaalopbrengst.
- Mevrouw Otten schonk uit de erfenis van haar schoonvader, lid van Vogelbescherming, 10.000 euro voor de bescherming van gierzwaluwen.

Notariële schenkingen

Leden die naast contributie ook extra geven, kunnen tot wel 52 procent besparen op hun bijdrage door hun jaarlijkse schenking vast te leggen in een notariële akte. Eind van het jaar hadden 453 leden een akte afgesloten met een jaarlijkse toezegging van 113.240 euro. Dankzij onze samenwerking met SchenkService is het tegenwoordig heel eenvoudig om in 1 akte aan meerdere goede doelen te schenken. Ruim 50 procent van de leden die in 2013 een akte hebben afgesloten heeft hiervan gebruik gemaakt. (www.vogelbescherming.nl/schenken)

Nalatenschappen

In 2013 was het aantal nalatenschappen waarin Vogelbescherming erfgenaam of legataris was 47. Daarmee is het aantal vergelijkbaar met de laatste jaren. De financiële opbrengst van de nalatenschappen bleef echter ver achter op eerdere jaren. De totale opbrengst van deze nalatenschappen bedroeg in 2013 circa 757.308 euro. Dat was beduidend minder dan in 2012 (1.920.717 euro) en ook 2011 (1.533.003 euro). Een en ander leidde tot een versobering van de uitgaven gedurende 2013.

In 2013 is een nieuwe informatiebrochure over nalaten aan vogelbescherming verschenen. Deze nieuwe brochure is aangevraagd door 376 leden die overwegen Vogelbescherming in hun testament te benoemen. De nieuwe brochure 'Vlieg met ons mee...' is aan te vragen via www.vogelbescherming.nl/nalaten. Aan het einde van het jaar zijn met meer dan 1.000 trouwe leden persoonlijke telefoongesprekken gevoerd over de mogelijkheid om Vogelbescherming te benoemen in het testament.

De mogelijkheid om Vogelbescherming als executeur in een testament te benoemen voldoet in de behoefte van een aantal leden. In 2013 hebben we persoonlijke gesprekken gevoerd met verschillende leden die overwegen om ons te benoemen tot executeur. Vogelbescherming heeft in drie testamenten daadwerkelijk dit vertrouwen gekregen.

Om te laten zien wat Vogelbescherming doet, zijn ook in 2013 weer een aantal speciale excursies georganiseerd voor leden die notarieel schenken of ons in hun testament (willen) benoemen.

Aan de twee excursies met Nico de Haan naar de Oostvaardersplassen deden ruim zestig leden mee. En zo'n veertig mensen deden mee aan het speciale werkweekend op Texel, waar de schelpenbankjes op Utopia schoongemaakt zijn.

6.1.3 Servicecentrum

In het Servicecentrum van Vogelbescherming komen ledenservice en informatiecentrum samen. Jaarlijks hebben we zo'n 36.000 contacten, telefonisch, per mail of incidenteel nog per brief. Het Servicecentrum waakt continu over het niveau van de dienstverlening en stelt alles in het werk om die waar mogelijk te optimaliseren. Daarbij is het van belang dat het centrum steeds goed op de hoogte is van (actuele) ontwikkelingen om vragen of klachten goed te kunnen behandelen. De inzet van het Servicecentrum op Facebook is in 2013 verder vergroot. Het resultaat is een grotere zichtbaarheid voor de organisatie en een groei van het aantal volgers.

Klachten worden geregistreerd en zorgvuldig afgehandeld. Veel problemen kunnen soepel en direct worden opgelost, bijvoorbeeld nazending van een niet-ontvangen tijdschrift of een misverstand in de communicatie.

Waar het om standpunten of beleidslijnen van Vogelbescherming gaat, ligt het soms moeilijker. Het Servicecentrum kan de achtergronden toelichten van de keuzes van Vogelbescherming. Dat leidt vaak al tot beter begrip, maar soms ook is iemand het niet met de beleidskeuze eens. Dat wordt uiteraard gerespecteerd. Het Ganzenakkoord was voor tachtig leden reden het lidmaatschap op te zeggen. Vierentwintig leden wilden hun lidmaatschap om dezelfde reden opzeggen, maar hadden na

toelichting er beter begrip voor en bleven toch lid. De inzet voor de Westerschelde leidde tot negen opzeggingen. Het is niet bekend hoeveel mensen lid worden juist vanwege de standpunten van Vogelbescherming. Tien beleidsklachten betroffen uiteenlopende onderwerpen. Een deel komt van mensen die vinden dat Vogelbescherming zich moet inzetten voor het terugdringen van de kraaienpopulaties.

Acht mensen hadden klachten over telemarketingbureaus die voor Vogelbescherming werken. Men vond het gesprek te dwingend of had de aangevraagde brochure nog niet ontvangen. Dertienklachten waren van uiteenlopende aard.

6.2 Passie voor vogels

Vogels zijn razend populair. In vele honderdduizenden tuinen genieten mensen van bijvoorbeeld de merelzang of de koolmezen in de nestkast. Steeds meer mensen trekken de natuur in om vogels te kijken of te fotograferen. In 2013 volgden ruim een miljoen mensen de webcams van Vogelbescherming op Beleef de Lente. Vogelbescherming helpt deze enorm grote groep liefhebbers om nog meer van vogels en natuur te genieten en ze te betrekken bij de noodzakelijke bescherming van vogels en hun leefgebieden.

6.2.1 Website 2013

In 2013 trok de website van Vogelbescherming meer dan 1.117.571 unieke bezoekers. Ten opzichte van 2012 een stijging van bijna 22 procent. De stijging komt voor een groot deel door bezoekers die via Facebook, Twitter en de Tuinvogeltelling op onze website terecht zijn gekomen. Het aantal mensen dat onze website bezoekt via mobiele apparaten volgt de trends. Het bezoek via smartphone en tablet is meer dan verdubbeld. Informatie over het genieten en herkennen van vogels blijft de grote trekker. Hoewel een paar procent minder dan in 2012 blijft de vogelgids veel bezoek genereren.

Begin 2013 is de herziene website www.vogelkijkhut.nl, als samenwerkingsproject van Vogelbescherming en waarneming.nl, live gegaan. Sindsdien verwijzen wij regelmatig via onze maandelijks nieuwsbrief, het tijdschrift Vogels en onze sociale media naar deze site met handige informatie over vogelkijkplekken. 128.597 unieke bezoekers in 2013 is een mooi resultaat. In 2014 gaat Vogelbescherming deze handige website nog meer onder de aandacht van het publiek brengen.

In april 2013 is de digitale checklist online gegaan. De checklist is bedoeld als adviestool voor vogelvriendelijke maatregelen gericht op onder andere bouwers, gemeenten, planologen en architecten. Het aantal unieke bezoekers is 1.292, waarvan rond de 180 mensen de checklist volledig hebben doorlopen en via de mail automatisch een advies op maat thuisgestuurd kregen.

De website www.tuinvogeltelling.nl trok in het weekend van 21 en 22 januari 84.841 unieke bezoekers, 68 procent meer dan het jaar daarvoor.

Online strategie

De afgelopen jaren zijn er behoorlijke veranderingen geweest in de buitenwereld, maatschappelijk én op het gebied van internet. Neem de ontwikkeling in het gebruik van social media, mobiele apparaten en app's. De website is in de afgelopen jaren, naast het blad Vogels, één van onze belangrijkste communicatiemiddelen geworden, niet meer weg te denken bij het realiseren van onze doelen. Om de trends bij te houden en onze doelgroepen te bereiken hebben we onze online strategie die uit 2008 stamt grondig vernieuwd. De vertaling van de online strategie naar concrete veranderingen aan de website en andere online communicatie staat gepland voor 2014/2015.

6.2.2 Beleef de Lente in 2013

Voor het zevende jaar op rij konden bezoekers van www.beleefdelente.nl via webcams tot in de nestkasten het leven van de vogels volgen, tussen 1 maart en 1 juli. Dit jaar waren acht verschillende vogelsoorten te zien, de oehoe, steenuil, torenvalk, slechtvalk, koolmees, gekraagde roodstaart, ooievaar en gierzwaluw. In totaal hebben meer dan 1,1 miljoen unieke bezoekers de website bezocht en is de site meer dan 49 miljoen keer aangeklikt. De media-aandacht voor dit programma neemt elk jaar toe, de eigen sociale media stoken het vuurtje daarbij verder op – Twitter liet een aanwas zien van 50 procent meer 'volgers', onze web-tv rondom Beleef de Lente wordt relatief goed bekeken. Achter de schermen spelen vrijwilligers een grote rol: clipmakers, weblogmoderatoren, medewerkers van soortwerkgroepen.

Tijdens Beleef de Lente kon men een 'vogel' adopteren. Doel was hiermee de soortwerkgroepen te ondersteunen bij hun werk, bijvoorbeeld de bescherming van de steenuil. Omdat het aantal aanvragen van de soortwerkgroepen de adoptie-opbrengsten van 12.000 euro overschreed, heeft Vogelbescherming het bedrag aangevuld uit eigen middelen tot ruim 17.000 euro. Daarmee zijn de volgende activiteiten en producten van vrijwillige webloghouders en landelijke soortbeschermingswerkgroepen van Beleef de Lente gerealiseerd, zoals zenderonderzoek, het maken van publiciteits- en voorlichtingsmaterialen en het in productie nemen van de steenuilveilige drinkbak.

6.2.3 Winkel voor vogels én mensen

In 2013 werden in onze winkel maar liefst 15.314 aankopen gedaan, voor het merendeel door onze leden. Dankzij de inzet van ons enthousiaste vrijwilligersteam is de winkel ook echt een ontmoetingsplek met de vereniging Vogelbescherming. Er is volop gelegenheid voor zomaar een praatje of een informatief gesprek over vogels en hun bescherming, actuele campagnes

of andere zaken. Meestal onder het genot van koffie of thee. De winkelomzet bedroeg in 2013 1.280.438,00 euro excl. btw. De financiële crisis zorgt ervoor dat mensen meer terughoudend waren in de aanschaf van vooral de duurdere optiek-producten. Optiek (verrekijkers en telescopen) is verantwoordelijk voor driekwart van de winkelomzet. Artikelen voor de 'vogeltuin' (voer, vogelhuisjes en voedersystemen) droegen in 2013 voor 17 procent bij, boeken/multimedia 5 procent en cadeaupartikelen 5 procent.

Met alle aankopen wordt ons beschermingswerk ondersteund, al variëren de marges per product (groep). Onze winkel in Zeist combineert een uitgebalanceerd assortiment met vakkundige voorlichting en een hoog serviceniveau, waarbij het uitgangspunt blijft dat elke vogelliefhebber een geschikte verrekijker of telescoop kan kiezen. Zo hebben we samen met een van onze vaste importeurs voor het eerst een jeugdverrekijker op de markt gebracht. Deze 'IJSvogel' is gelanceerd medio 2013 en zeer positief ontvangen.

Ook is er meer aandacht geschonken aan het terugdringen van de (gemiddelde) voorraadwaarde, die natuurlijk in grote mate bepaald wordt door optiek. Dit heeft geresulteerd in een daling van 10 procent over 2013 ten opzichte van 2012. Het aantal kasverschillen is bovendien teruggedrongen met 35 procent. Ook de aansluiting met onze webwinkel wordt continue gewerkt, qua assortiment en service. Uiteraard worden deze zaken in de komende jaren gecontinueerd en verder verbeterd, om de service voor onze leden zo optimaal mogelijk te houden.

Themadagen: ontmoeten en genieten

De winkel van Vogelbescherming organiseerde afgelopen jaar weer een aantal sfeervolle en goed bezochte themadagen. Dit soort dagen bieden een goede gelegenheid om elkaar te ontmoeten, verhalen te delen en te genieten van vogels.

- 23 maart stond helemaal in het teken van Zeiss-verrekijkers: iedereen die een Zeiss-kijker aanschafte kon zich opgeven voor een unieke Zeiss-excursie naar de fabriek in Wetzlar. Op 13 september gingen we met een groep enthousiaste Zeiss-klanten naar Duitsland; het werd een geweldige dag. Er is nog niet eerder voor klanten een dergelijk fabrieksbezoek georganiseerd.
- 19 mei was speciaal vanwege de (zondag)opening voor ANWB-lezers. Er was een leuk bezoekprogramma, zoals lezingen en filmpjes. De dag werd in samenwerking met Swarovski Optiek georganiseerd.
- Bij de Tuinvogeldag kunnen we inmiddels spreken van een traditie. Op 5 oktober bezochten meer dan 500 mensen dit winkelevenement. Het gevarieerde programma bood onder meer lezingen en tuinvogeladviezen, uilenballen pluizen en enkele excursies naar landgoed Heidestein.
- In 2013 zijn vier digiscoping workshops georganiseerd door de winkel, die zeer positief zijn ontvangen.

Webshop en postorder

Naast telefonische bestellingen en ingestuurde bestelkaarten, wisten duizenden vogelliefhebbers in 2013 onze webshop te vinden. De omzet 'webshop en postorder' bedroeg in 2013 (ex btw) 450.813 euro. Dit is een lichte daling van bijna 10 procent ten opzichte van 2012. Het aantal bestellingen bedroeg in 2013 17.576, een lichte stijging ten opzichte van het jaar ervoor. Binnen de webshop zijn diverse verbeteringen doorgevoerd. De webshop is door Vogelbescherming aan CJ WildBird Foods uitbesteed, om het risico (van onder meer voorraadbeheer en debiteurenrisico) voor Vogelbescherming terug te dringen en te profiteren van de retailkennis van dat bedrijf.

6.2.4 VOGELS, Vogelnieuws en Vogels Digitaal

Het verschijnen van Vogels en Vogelnieuws zijn vaste contactmomenten in het jaar met leden en beschermers. Ook het maandelijkse Vogels Digitaal is zo'n moment. Via het project 'Integratie Middelen' werd in 2013 gewerkt aan de vernieuwing van deze middelen en synergie achter de schermen.

- Het ledentijdschrift VOGELS verschijnt 5 keer per jaar. De oplage bedraagt 155.000 ex. De nummers die niet naar leden worden opgestuurd vinden ook via vrijwilligers van Vogelbescherming hun weg naar bijvoorbeeld bezoekerscentra van collega-natuurorganisaties of worden uitgedeeld bij evenementen. In 2013 kreeg een beperkte restyling van het blad gestalte aan de hand van een vernieuwde bladformule. VOGELS tracht de binding met lezers/leden steeds nadrukkelijker aan te halen. Zo had VOGELS haar eigen stand op de Dutch Bird Fair in augustus. Deze werd druk bezocht. Bezoekers waardeerden het blad met 8,2 (ruim hoger dan de benchmark van 6,8-7,5) en ze deden de nodige voorstellen voor toekomstige artikelen. Aangekondigde evenementen via VOGELS lopen vaak storm, zoals een vaartocht door de Biesbosch.
- Vogelnieuws is het blad voor iedereen die meer in detail wil lezen over vogels en hun bescherming. Dit tijdschrift van Vogelbescherming verschijnt 6 keer per jaar. Het zijn thema-edities gekoppeld aan de hoofdprioriteiten van Vogelbescherming. In 2013 is gewerkt aan een nieuwe formule van Vogelnieuws, meer gericht op 'vogelaars' en niet zozeer op beleidsmakers en vergezeld van een aantal digitale producten, zoals een mooie blader-app, een eigen Facebook-pagina en per editie een webfilmpje. In 2014 verschijnt het eerste nummer volgens de nieuwe opzet.
- De nieuwsbrief VOGELS digitaal werd eind 2013 verzonden aan zo'n 80.000 e-mailadressen. Steevast erg populair onder de ontvangers zijn berichten over hoe mensen zelf hun tuin vogelvriendelijk in kunnen richten. In 2013 is gewerkt aan een vereenvoudiging van de opzet van de nieuwsbrief, onder meer omdat er per maand heel veel berichten worden opgenomen, waarbij op sommige type berichten amper wordt geklikt. In 2014 verschijnt de nieuwsbrief 'nieuwe stijl'.

6.2.5 Pers

Vogelbescherming heeft veel belang bij 'vrije publiciteit'. Daarmee kan Vogelbescherming bereikte resultaten laten zien ('Westerschelde'), de druk op beslissers opvoeren, kennis overdragen over vogels en hun leefgebied en mede daardoor ook draagvlak voor vogels en vogelbescherming creëren.

In 2013 kwam Vogelbescherming veelvuldig in het nieuws, zowel in kranten en tijdschriften, als op radio en televisie en via websites. De eigen acties en campagnes scoorden goed. Beleef de Lente kreeg veel aandacht, maar ook de Nationale Tuinvogeltelling, de Nationale Vogelweek, Red de Rijke Weide en Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Een mooi hoogtepunt was de uitzending van de film 'Living on the Edge' bij het VARA-programma Vroege Vogels.

Controversiëler waren we in het nieuws rondom het dossier 'ganzen' en incidenten zoals het klaarmaken van een bedreigde vogelsoort, de houtsnip, in het tv-programma DWDD en het uitserveren van spreeuwen in een restaurant.

Steeds vaker duikt Vogelbescherming op in groen- en tuinbladen met tips om de tuin vogel- en natuurvriendelijk in te richten, zowel in tijdschriften als online.

6.2.6 Sociale media

Sociale media zijn niet meer weg te denken uit onze samenleving en ook voor Vogelbescherming een ingeburgerde manier om met mensen in contact te zijn, leden en niet-leden.

We gebruiken Facebook om mensen op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met vogels, Vogelbescherming en ons werk. 'Beleving' staat daarbij voorop, bijvoorbeeld met het plaatsen van mooie of bijzondere foto's en filmpjes. Daarnaast kunnen onze 'likers' zelf foto's op ons prikbord plaatsen en vragen stellen die wij vervolgens beantwoorden. En dat gebeurt ook aan de lopende band. Had Vogelbescherming eind 2011 5.600 likers, eind 2012 waren dat er zo'n 16.000 en eind 2013 al meer dan 27.300. De groei van deze manier van communiceren is ronduit stormachtig. Tijdens de Tuinvogeltelling konden deelnemers in 2012 via een handige Facebook-app snel waarnemingen doorgeven én hun eigen netwerk hiervan op de hoogte stellen. Het hele weekend van de telling zat een serviceteam klaar om direct vragen te beantwoorden.

Twitter wordt ingezet voor het verspreiden van nieuwsfeiten, persberichten (journalisten gebruiken het veel), weetjes en zorgen we voor binding met onze online achterban. Natuurlijk worden er ook vragen van volgers beantwoord.

Zowel Twitter als Facebook worden ook ingezet om campagnes en acties te ondersteunen. In 2013 waren dat bijvoorbeeld de Tuinvogeltelling, Beleef de Lente en de nieuwe campagne 'Red de Rijke Weide', de laatste twee met een eigen twitteraccount; Red de Rijke Weide kreeg ook een eigen pagina op Facebook waarvoor de belangstelling snel toenam.

Vogelbescherming krijgt daarnaast lof voor z'n aanwezigheid op Pinterest. In 2013 is de integratie van sociale media in onze websites en nieuwsbrieven verbeterd en werden de 'deel'-knoppen veel vaker gebruikt. In 2014 zullen we onze activiteiten rond sociale media verder intensiveren, onder meer door een hechtere link aan te brengen tussen de tijdschriften van Vogelbescherming en de sociale media. Enkele groeicijfers van sociale media over heel 2013 waren als volgt:

- Facebook van 16.000 naar ruim 27.300 likers (fans);
- Twitter: @vogelnieuws van 4.885 naar 9.800 volgers;
- Twitter: @beleefdelente van 5.100 naar 7.400 volgers.

6.2.7 Nationale Vogelweek

De Nationale Vogelweek 2013 was een groot succes. Met meer dan 250 activiteiten en excursies door het hele land en duizenden deelnemers die de natuur in trokken. Er werden veel bijzondere vogelsoorten waargenomen en veel deelnemers zagen vogels die ze nog nooit eerder hadden gezien. De deelnemers waren laaiend enthousiast. Opvallend veel deelnemers blijken verrast over wat er in hun directe omgeving aan vogels te zien is.

De Nationale Vogelweek wordt georganiseerd door Sovon Vogelonderzoek en Vogelbescherming om zoveel mogelijk mensen de Nederlandse natuur en de vogelrijkdom van ons land te laten ervaren.

6.3 Partners en bedrijven

Vogelbescherming staat midden in de samenleving en hecht grote waarde aan elke vorm van betrokkenheid. Van mensen, maar ook van bedrijven en andere partners. Vogelbescherming is dankbaar voor de financiële steun van tal van stichtingen, fondsen, bedrijven en andere sponsors. Het bevestigt niet alleen een breed gedragen zorg voor vogels en natuur, het maakt

vaak ook heel specifieke projecten mogelijk.

6.3.1 Sovon

Vogelbescherming en Sovon werken al decennia nauw met elkaar samen. Sovon verzorgt onder meer betrouwbare cijfers over de vogelstand, dankzij vele vrijwillige vogeltellers en een professionele, wetenschappelijke organisatie. Deze cijfers vormen veelal een basis voor Vogelbescherming voor de uitvoering en ontwikkeling van het beschermingswerk. Vogelbescherming hecht grote waarde aan deze samenwerking. In 2013 ging het werk aan de nieuwe Vogelatlas voor Nederland, die door Vogelbescherming financieel wordt ondersteund, onverminderd door. Een van de vele gezamenlijke projecten. Vogelbescherming en Sovon werken onder meer ook met goede resultaten samen rond evenementen, zoals de Nationale Tuinvogeltelling en de Nationale Vogelweek.

6.3.2 Nationale Postcode Loterij

De grootste goededoelenloterij van Nederland maakte in 2013 een groei naar het recordbedrag van 302 miljoen euro. Tijdens het Goed Geld Gala op 4 februari 2014 in Carré in Amsterdam ontving Vogelbescherming haar reguliere jaarbijdrage van 1,8 miljoen euro uit de opbrengst van de Loterij 2013.

50 procent van de bruto-opbrengst van de Nationale Postcode Loterij is bestemd voor goede doelen. Dankzij de deelnemers aan de Postcode Loterij is sinds 1989 4,1 miljard uitgekeerd aan goededoelenorganisaties, die werkzaam zijn op het gebied van mens en natuur in Nederland en daarbuiten.

Naast de reguliere jaarbijdrage ontvangt Vogelbescherming in 2014 ook 2,3 miljoen euro voor het project PolderPracht Terschelling, dat in 2013 werd ingediend. Vogelbescherming is zeer verheugd met de toekenning; met het geld kan 40 procent van de Terschellinger polder natuurland worden. Er wordt een rijke natuur gecreëerd om de polder aantrekkelijk te maken voor weidevogels. Tegelijkertijd breidt de Biologische kaasfabriek De Terschellinger het assortiment natuurproducten uit en wordt de polder een bloemrijke trekpleister voor toeristen.

Naast deze bijdragen kreeg Vogelbescherming eerder geld voor het project Living on the Edge, dat ook in 2013 nog doorliep.

Met de flinke bezuinigingen waar het kabinet op inzet, neemt het belang van particuliere fondsenwerbers zoals de Nationale Postcode Loterij toe. De goededoelenloterij is een bewezen en succesvol middel tot fondsenwerving. De bijdrage van de loterij en haar deelnemers is uniek, want deze is niet alleen meerjarig, maar goede doelen bepalen ook zelf de besteding ervan, op basis van hun expertise.

Inmiddels wordt er jaarlijks door de Goede Doelen Loterijen (Nationale Postcode Loterij, BankGiro Loterij en VriendenLoterij) ruim 400 miljoen euro geworven voor het goede doel, dat is meer dan 1 miljoen euro per dag. De goededoelenloterijen zijn hiermee de grootste fondsenwerber van Nederland: 25 procent van alle private giften in Nederland komt van de deelnemers van de goededoelenloterijen. Maandelijks spelen 3,5 miljoen huishoudens in Nederland met deze loterijen mee en met de helft van hun lot dragen ze bij aan een betere wereld.

De drie loterijen hebben als missie het steunen van goede doelen die werken aan:

- Een rechtvaardige en groene wereld: Nationale Postcode Loterij.
- Cultuur en behoud cultureel erfgoed: BankGiro Loterij.
- Verbetering van welzijn en gezondheid in Nederland: VriendenLoterij.

Het huidige kabinet heeft aangegeven het kansspelbeleid te willen moderniseren. Wij hopen dat de voorgestelde wijzigingen in het kansspelbeleid de Nationale Postcode Loterij voldoende ruimte geven om de succesvolle fondswerving op dit niveau voort te zetten. Zonder de Nationale Post-code Loterij en haar deelnemers zouden wij immers een groot deel van onze initiatieven niet kunnen realiseren.

6.3.3 Partners - bedrijven

Vogel- en natuurreizen

Vogelbescherming werkt samen met een aantal reisorganisaties: Stichting Vogelreizen, Birding Breaks, Stichting Natuurreizen, Beluga Expedition & Adventures, Blue Elephant, Inezia Tour. Deze reisorganisaties bieden gespecialiseerde vogelreizen aan en vergroten hiermee het aanbod voor onze leden op het gebied van reizen. Bovendien dragen deze organisaties bij bepaalde reizen een klein bedrag af per reisdeelnemer.

SNP

De samenwerking met SNP Natuurreizen loopt voor de periode van 2012-2014. Onderdeel van het sponsorcontract is dat SNP haar klanten als cadeau bij het boeken van een reis een lidmaatschap van Vogelbescherming voor één jaar mag aanbieden. 433 mensen hebben dat gedaan. In 2014 wordt de samenwerking met SNP op een andere manier doorgezet.

Zonline

Vogelbescherming heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan, net als veel van onze leden. Daarom werken we vanaf 2013 samen met zonline.nu. Sinds half augustus 2013 wekt Vogelbescherming met 32 zonnepanelen onze eigen zonnestroom op. Het systeem is tegen kostprijs geplaatst door Zonline. Als leden van Vogelbescherming hun zonnepanelen aanschaffen via Zonline dan steunen zij daarmee de vogelbescherming in Indonesië. Zonline doneert namelijk per verkocht systeem 100 euro aan Vogelbescherming, bestemd voor het klimaat- en vogelbeschermingsproject in Gorontalo, Indonesië. Bovendien krijgen klanten van Zonline die nog geen lid zijn bij aanschaf van zonnepanelen een jaar lang lidmaatschap van Vogelbescherming cadeau.

De samenwerking met Stern Groep

Vogelbescherming heeft een contract met Stern Groep met een looptijd voor drie jaar. De bijdrage van Stern Groep werd in 2013 niet uitgegeven, maar komt ten goede aan een project dat in 2014 start en als cofinanciering dient bij een deelproject van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Het gaat om het aanleggen van een broedeiland in de buurt van Den Oever.

CJ WildBird Foods (Vivara)

Vogelbescherming en CJ Wildbird Foods werken al vele jaren met succes samen om Nederland vogelvriendelijker te maken. De vele Vivara-producten, voorzien van het logo van Vogelbescherming, brengen bij duizenden mensen vogelplezier en zorgen bovendien voor een grotere zichtbaarheid van de Vereniging. Met ieder verkocht Vivara-artikel steunt de klant het werk van Vogelbescherming. Naast een financiële bijdrage profiteert Vogelbescherming ook van marketing- en communicatiemogelijkheden van CJ Wildbird Foods.

Sights of Nature

De succesvolle Zwaluw en Arend verrekijkers en de Havik telescoop van Vogelbescherming worden door Sights of Nature uit Brugge geïmporteerd en geleverd. Elke kijker brengt bovendien een extra bedrag in het laatje voor Vogelbescherming.

Technolyt

De Stern- en IJsvogel-verrekijkers van Vogelbescherming worden door Technolyt bv geïmporteerd en geleverd. Deze serie spreekt vooral mensen aan die voor het eerst vogels willen herkennen en een goede verrekijker zoeken die gunstig is geprijsd. Elke verkochte kijker genereert een extra bedrag voor Vogelbescherming.

Tirion Natuur

Tirion Natuur, het boekenfonds van VBK Media, is al jarenlang vaste partner van Vogelbescherming. Vogelboeken van hoge kwaliteit dragen ons verenigingslogo en iedereen die zo'n boek aanschafft, steunt zo het werk van Vogelbescherming.

Bever

Naast onze eigen ledenwinkel en de webshop van Vogelbescherming zijn de verrekijkers van ons merk in alle winkels van Bever te koop. Zo kunnen onze leden ook dichterbij huis een kijker van Vogelbescherming aanschaffen. De Vogelbescherming kijkers waren het best verkochte merk door Bever in 2013.

6.3.4 Stichtingen en andere partijen

Het Waddenfonds

Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen is een programma dat is ontwikkeld door Vogelbescherming, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea en Het Groninger Landschap. Het programma wordt mogelijk gemaakt met financiering van 3,5 miljoen euro uit het Waddenfonds. Cofinanciers, waaronder Vogelbescherming, hogen het bedrag op tot 4,8 miljoen euro. Het programma is uniek, omdat het enerzijds toeziet op noodzakelijke kwaliteitsverbetering van het waddegebied voor broedende, rustende en foeragerende vogels én anderzijds op de uitbreiding en verbetering van mogelijkheden voor natuur- en vogelrecreatie. Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen werkt volgens de 'leren door doen'-aanpak. Partners hebben de ambitie om het programma uit te rollen tot een beproefd en duurzaam concept dat een voorbeeldwerking heeft voor natuurbescherming wereldwijd.

Stichting Bettie Wiegman Fonds

De Stichting Bettie Wiegman Fonds draagt in 2014 35.000 euro bij als cofinancier van het herstel van de Holwerterwestpolder. Een project waar vooral een grondbroeder als de scholekster van profiteert. Het Waddenfonds betaalt het leeuwendeel van dit project. Het maakt deel uit van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. De Holwerterwestpolder is een kweldergebied van 250 hectare dat in beheer is van It Fryske Gea. De polder is verruigd, waar voorheen scholeksters, kluten en andere grondbroeders broedden, staat nu op veel plaatsen zeekweek. Té hoog voor vogels zoals kokmeeuwen, kluten en sterns om in te gaan broeden. Vogelbescherming kan nu samen met It Fryske Gea een project uitvoeren om de verruiging van het gebied tegen te gaan. Op deze wijze willen we het broedgebied weer op orde krijgen.

Stichting Zabawas

Voor het deelproject Vogelsand van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen heeft Zabawas, najaar 2013 20.000 euro toegekend en fungeert daarmee als cofinancier. Sterns, meeuwen en plevieren vinden steeds moeilijker broedplekken in het waddegebied. Door de aanleg van onder meer dijken is de natuurlijke kustdynamiek grotendeels verdwenen en dat veroorzaakt een nijpend tekort aan broedmogelijkheden. Om de vogels te helpen gaat Vogelbescherming een nieuw broedeiland aanleggen ten noorden van de sluisen in de Afsluitdijk. Daar scheppen we de voorwaarden voor aanslibbing aan de luwe zijde van de Leidam, waardoor op natuurlijk wijze een broedeiland kan ontstaan voor sterns, strandplevier, bontbekplevier en scholekster. Met dit soort begeleide natuurlijke ontwikkeling is nog weinig ervaring. Daardoor kan dit eiland, met de nieuwe naam het Vogelsand, uitgroeien tot een uniek voorbeeldproject.

Stichting Zabawas steunde in 2013 ook het Jaar van de Patrijs. Het geld ging naar een zenderonderzoek in het noorden van Nederland. Door de patrijzen in het veld te volgen, ontvangen we veel informatie over terreingebruik van de patrijzen. Waar zitten ze op welke momenten van het seizoen en de dag. De informatie is onontbeerlijk voor inrichtingsprojecten.

Het gaat helaas slecht met typische weidevogels zoals grutto, tureluur en kievit. De intensieve landbouw is er debet aan. Vogelbescherming is in 2010 gestart met het opzetten van een landelijk netwerk van Weidevogelboeren. Zij bewijzen dat het anders kan en weten een gezonde bedrijfsvoering te combineren met de zorg voor vogels en natuur. Inmiddels zijn zo'n honderd boeren lid. Dankzij Stichting Zabawas heeft Vogelbescherming Weidevogelboeren kunnen ondersteunen met concrete projecten. Zo zijn zes boeren plasdrasgebieden aangelegd: waterrijke gebiedjes die als een magneet werken op weidevogels. Ook is er onderzoek gedaan naar slootpeilverhoging. Dat blijkt een 'gouden' maatregel: langs sloten met een hoog waterpeil zitten ruim drie keer zoveel vogels.

Vogelwerkgroep 'De IJsselstreek' heeft sinds 1981 een van de 'ooievaarsbuitenstations' in Nederland onder zijn hoede. Deze buitenstations vormen een cruciale schakel bij de herintroductie van de ooievaar. Dat project werd in de jaren '70 onder auspiciën van Vogelbescherming gestart om uitsterven van de ooievaar te voorkomen. Vanuit buitenstation 'Het Zand' is de herkolonisatie van de IJsselvallei inmiddels een succes. Er broeden ruim honderd ooievaar paren. Dat kon alleen door herstel van het leefgebied, mede mogelijk gemaakt door de Stichting Zabawas. Zo zijn er onder meer poelen gegraven. 'Het Zand' werd 7 december 2013 met een symbolische handeling 'gesloten'.

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft een bedrag toegekend van 40.000 euro voor de ontwikkeling van het leefgebied van de patrijs. Op vier plekken in Nederland werken verschillende vogelwerkgroepen samen met boeren aan het verbeteren van het leefgebied van de patrijs. Zo zijn akkerranden en stoppelvelden aangelegd, die de patrijzen in de winter van voedsel voorzien. Ook is struweel geplant voor dekking en zijn in twee gebieden de percelen verkleind waardoor er meer variatie is ontstaan in de gewassen.

Vogelbescherming begeleidt documentairemaker Hans den Hartog met de productie van de documentaire De Vogelwachter. Het Prins Bernhard Cultuurfonds steunt Vogelbescherming en Den Hartog met 25.000 euro. De documentaire brengt de laatste vogelwachters van Nederland in beeld. Zij beschermen de bijzondere natuur op De Boschplaat van Terschelling.

In 2013 vond het project 'Klauwierenbescherming in de praktijk' plaats. Het gaat om een veldproject, waar op drie plekken in Nederland maatregelen worden genomen om klauwieren het naar de zin te maken, zoals de aanleg van bosschages /struweel en bloemrijke akkers. Daarnaast is er onderzoek gedaan door Sovon naar het terreingebruik van klauwieren in deze gebieden. In april 2014 stopt het project en volgt ook de financiële eindafrekening.

Ministerie van Economische Zaken – Regeling Draagvlak Natuur

Via de Regeling Draagvlak Natuur steunde het ministerie Beleef de Lente Junior, het project waarbij kinderen via internet op een toegankelijke manier kennismaken met vogels in het broedseizoen. De steun is toegezegd tot 2014. In totaal krijgt Vogelbescherming hiervoor van 2010 - 2014 240.000 euro. In de eerste twee jaar van het project werd het ook ondersteund door het Prins Bernhard Cultuur Fonds met 25.000 euro per jaar.

Online initiatieven

Op het internet worden regelmatig initiatieven gelanceerd waarbij goede doelen gesteund worden via online aankopen. Eén van de initiatieven die wij op onze site hebben vermeld is Bookdifferent.com. Via deze site komt 50 procent van de provisie

van hotelboekingen terecht bij goede doelen. Boekt u een hotel via vogelbescherming.bookdifferent.com dan ontvangt Vogelbescherming een bijdrage.

6.4 Vrijwilligers & actieve achterban

Vogels beschermen, dat doen we samen. We doen dat met iedereen die actief wil zijn voor vogels. Vele vrijwilligers zetten zich belangeloos in; vrijwilligers van Vogelbescherming en vrijwilligers die actief zijn bij hun lokale vogelwerkgroep.

Vrijwilligers van Vogelbescherming zijn actief als bijvoorbeeld tuinvogelconsulent, excursieleider, WetlandWacht of achter de schermen bij het webcam-project Beleef de Lente. Ook zijn er vrijwilligers die zich inzetten voor losse klussen zoals het realiseren van tentoonstellingen op het kantoor van Vogelbescherming. Vogelbescherming wil met haar vrijwilligers nog meer vogels kunnen beschermen, mensen informeren en enthousiasmeren en het werk van Vogelbescherming breed onder de aandacht brengen.

6.4.1 Vrijwilligers

Vogelbescherming is blij met alle vrijwilligers die gezamenlijk een flinke impuls geven aan de bescherming van vogels. Ze zijn niet meer weg te denken in het werk van Vogelbescherming! Het gaat om de volgende aantallen en groepen:

4	Algemene vrijwilligers
9	Bestuursleden
8	Chauffeurs
29	Excursieleiders
7	Kantoormedewerkers
37	Ledenraadsleden
29	Promotiemedewerkers
34	Voorlichtingsmedewerkers
85	Beleef de Lente
13	Campagne-vrijwilligers
6	Sprekers
45	Stadsvogeladviseurs
93	Tuinvogelconsulenten
81	WetlandWachten
17	Winkelvrijwilligers

De taken die vrijwilligers uitvoeren zijn dus heel divers. Ieder kiest wat bij hem of haar past. Samen zorgen vrijwilligers voor meer vogelvriendelijke tuinen, steden en dorpen. Of voor een betere bescherming van kwetsbare natuurgebieden. En natuurlijk in het informeren en enthousiasmeren van een breed publiek, volwassenen en kinderen. Sommige vrijwilligers zijn onderdeel van verschillende groepen.

We hechten bij Vogelbescherming aan persoonlijk contact met onze vrijwilligers. Iedereen heeft daarom een vaste contactpersoon, doorloopt een introductie en krijgt begeleiding bij het werk. Ook hechten we aan een goed contact tussen vrijwilligers onderling en aan kennisvergroting. Daarom organiseerden we ook in 2013 diverse bijeenkomsten.

6.4.2 Samenwerking vogelwerkgroepen

Vogelbescherming hecht aan een goede band met vogelwerkgroepen. De groepen in ons bestand (zo'n 250) krijgen maandelijks van Vogelbescherming een soort e-mailnieuwsbrief met nieuws vanuit Vogelbescherming, maar ook met andere berichtjes die voor vogelwerkgroepen nuttig zijn. Hier wordt door de vogelwerkgroepen positief op gereageerd. Dit is een belangrijk contactmoment met de vogelwerkgroepen geworden. Een ander belangrijk contactmoment is de Euro Birdwatch, waar in 2013 bijna 100 vogelwerkgroepen aan meededen.

Ook in onze media is aandacht geschonken aan vogelwerkgroepen, bijvoorbeeld in ieder nummer van Vogelnieuws waar in de rubriek 'Uit het veld' een activiteit van een vogelwerkgroep werd besproken, met als doel deze ervaringen te delen met andere groepen vrijwilligers. Daarnaast verscheen afgelopen jaar een themanummer 'Vogelaars' van Vogelnieuws, met daarin veel aandacht voor het belang van vrijwilligers in de Nederlandse natuurbescherming.

Daarnaast bood Vogelbescherming op allerlei vlak (juridisch, financieel, ecologisch of in praktische zin) ondersteuning aan vogelwerkgroepen. In 2013 kwamen er bij benadering maandelijks 20 à 30 van dergelijke verzoeken binnen en is er (aanvullend op het IJsvogelfonds) voor bijna 10.000 euro bijgedragen aan projecten of activiteiten van 12 vogelwerkgroepen. Daarbij ging het onder andere om het (mede) mogelijk maken van de jaarlijkse Gelderse Vogelaarsdag, georganiseerd door de Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek. Stichting Natuur in de Onlanden kon met een bijdrage van Vogelbescherming een Broedvogel Monitoring Project-cursus organiseren om de vogelstand in dit belangrijke gebied beter te kunnen volgen.

Tientallen vogelwerkgroepen hebben meegedaan aan de Tuinvogeltelling in 2013. Uit een oproep om feedback te geven ten aanzien van de organisatie en communicatie rond dit evenement, bleek dat de meerderheid van deze werkgroepen zeer te spreken was over communicatie, service (zo konden de deelnemende vogelwerkgroepen onder andere een analyse krijgen van de resultaten van hun werkgebied, en de aantallen per postcodegebied) en de website.

6.4.3 IJsvogelfonds

Ook in 2013 hadden vogelwerkgroepen en andere vrijwillige vogelbeschermers de mogelijkheid om hun projecten te verwezenlijken door middel van een bijdrage van het IJsvogelfonds. Het IJsvogelfonds is een speciaal initiatief van Vogelbescherming en de Nationale Postcode Loterij. Vogelwerkgroepen kunnen er twee keer per jaar (verspreid over twee inzendingstermijnen) projectvoorstellen indienen, ten aanzien van projecten waarvoor de benodigde financiële ruimte ontbreekt. Deze aanvragen worden vervolgens door een drietal medewerkers van Vogelbescherming beoordeeld. Op deze manier kunnen plaatselijke initiatieven om vogels te beschermen soms toch doorgaan. Hiervoor was ook in 2013 een bedrag van 25.000 euro beschikbaar. Afgelopen jaar kwamen bij het IJsvogelfonds 26 projectvoorstellen binnen. Daarvan zijn er 15 rechtstreeks gehonoreerd. Voor 5 projecten werd een alternatieve financieringsbron gevonden. Het genoemde budget is bijna volledig opgegaan aan leuke, nuttige en interessante projecten.

6.4.4 Zwaluwprojecten

Vogelbescherming ondersteunt kansrijke lokale zwaluwinitiatieven van vogelwerkgroepen met een financiële bijdrage. Dit kan dankzij gulle giften van leden van Vogelbescherming na een oproep om lokale zwaluwprojecten te ondersteunen. Deze komen ten goede aan boerenzwaluw, oeverzwaluw en/of huiszwaluw. In 2013 kwamen 18 van dergelijke aanvragen binnen, die op 1 na allemaal zijn gehonoreerd. Voorbeelden hiervan zijn verschillende huiszwaluwten (in Kampen en Peize), oeverzwaluwvanden (onder andere Heerhugowaard, Alphen aan den Rijn, Ruigahuizen en Naarden). En er werd een speciaal huiszwaluwthemanummer van het tijdschrift Het Vogeljaar mogelijk gemaakt dat onder alle vogelwerkgroepen is verspreid.

6.5 Vogelbescherming & jeugd

Vogelbescherming vindt het belangrijk dat ook de nieuwe generatie opgroeit met hart voor de natuur. Want kinderen zijn de natuurbeschermers van de toekomst. Wat je niet kent, daar heb je geen band mee. Vandaar dat Vogelbescherming zich tot doel stelt om kinderen kennis te laten maken met vogels en hun leefgebieden.

Vogelbescherming richt zich in het educatieprogramma vooral op kinderen in de basisschoolleeftijd. Het educatieve webcamproject Beleef de Lente Junior en de educatieve versie van de Tuinvogeltelling, de Tuinvogeltelling voor Scholen, zijn vooral geschikt voor gebruik bij natuurlessen in het basisonderwijs. Vogels Junior, het tijdschrift over beesten, buiten en beschermen, wordt gemaakt voor kinderen tussen 8 tot 13 jaar. In 2013 heeft Vogelbescherming zich vooral gericht op het verbreden van het lesmateriaal, zodat ook kleuters en leerkrachten van groep 1 en 2 met vogels aan de slag konden.

Beleef de Lente Junior

In 2013 maakten 64.181 'unieke bezoekers' gebruik van het zelf ontwikkelde educatieve webcamproject Beleef de Lente Junior. Het educatieve materiaal is ruim 12.000 keer gedownload. Op de website www.beleefdelentejunior.nl kijken leerlingen en leerkrachten mee in de nesten van wilde vogels. Dit bijzondere inkijkje in het leven van wilde vogels maakt veel indruk op kinderen. Ze spelen de avonturen van de vogels bijvoorbeeld na op het schoolplein. En de kinderen onthouden precies wat de vogels meemaken: "Vorig jaar liepen twee leerlingen van groep 8 even de klas in om iets te brengen, toen we net weer aan het kijken waren. Ze vertelden spontaan over verschillende situaties in 'hun' jaar. Dat was 4 jaar daarvoor! Ik vond het toch wel indrukwekkend dat het zo'n indruk maakt", aldus leerkracht Debby.

De kinderen zien via Beleef de Lente Junior beelden die ze anders niet zouden zien. "De realiteit van natuur, de nesten en de vogels is zeer verrassend en verrijkend voor de kinderen", zegt docent Inge daarover. Niet alleen voor de kinderen, ook voor leerkrachten zelf is het nieuw om zo mee te kunnen kijken bij de vogels. Dat geeft aanknopingspunten voor andere lessen dan natuur.

Beleef de Lente Junior is een samenwerkingsproject met Veldwerk Nederland en het NTR Schooltelevisieprogramma Nieuws uit de Natuur. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door een vierjarige bijdrage (2011 t/m 2014) in het kader van de Regeling Draagvlak Natuur van de rijksoverheid en bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Educatief aanbod

Naast het succesvolle Beleef de Lente Junior heeft Vogelbescherming een breed educatief aanbod. Het educatieve materiaal sluit altijd aan op de kerndoelen van het basisonderwijs. Het is modulair te gebruiken: een leerkracht kan één les over vogels maken, of ervoor kiezen om een volledige projectweek over vogels en natuur te organiseren. En verder:

- Vogelbescherming helpt scholen om hun schoolplein vogel- en natuurvriendelijk in te richten. Vrijwillige Tuinvogelconsulenten en Stadsvogeladviseurs maken samen met een school een ontwerp voor hun vogelvriendelijke schoolplein. Niet alleen de vogels profiteren hiervan: uit onderzoek is gebleken dat kinderen zich prettiger voelen op

een natuurlijk ingericht schoolplein, en dat kinderen na een pauze op een natuurlijk schoolplein zich beter kunnen concentreren. In 2013 organiseerde Vogelbescherming een speciale actie voor scholen waaraan uiteindelijk 108 scholen meededen. Vijf scholen wonnen elk 1.000 euro om hun vogelvriendelijk schoolplein mede mogelijk te maken.

- In januari 2013 is voor het eerst een Tuinvogeltelling voor Scholen georganiseerd. Leerlingen die samen met hun leerkrachten meedoen aan de Tuinvogeltelling voor Scholen leren tuinvogels herkennen en doen mee aan belangrijk onderzoek naar vogels. Vogelbescherming ontving veel enthousiaste reacties van kinderen én leerkrachten, onder andere van leerkracht Hans Exterkate van de St. Stephanusschool uit Bornerbroek. Hij telde vogels op het plaatselijke voetbalveldje: "Wat een grappige vogeltjes, meester!", roept een leerling over de langsvliegende staartmezen. Een ander verbaast zich over de vele vogels. 'Normaal voetballen we hier en zien we niks!', zegt een leerling."
- Jaarlijkse educatiebrochure: alle basisscholen in Nederland ontvangen in mei de jaarlijkse Vogelbescherming-educatiebrochure voor het komende schooljaar. Daarin wordt het volledige educatieve aanbod toegelicht, met alle evenementen en beschikbare lesmaterialen. Zo kunnen leerkrachten en schooldirecties Beleef de Lente Junior, de Tuinvogeltelling voor Scholen en de vogelvriendelijke schoolpleinen inplannen in hun jaarroosters. Vogelbescherming heeft de adresgegevens van bijna alle 7.000 basisscholen in Nederland. Daarnaast stimuleert Vogelbescherming haar vrijwilligers om leerkrachten te enthousiasmeren over vogel- en natuurlessen en wordt het educatieve aanbod actief onder de aandacht gebracht van vogelwerkgroepen, zodat ook zij materiaal hebben om vogel- en natuurlessen te geven op (basis)scholen.
- Voor individuele kinderen heeft Vogelbescherming werkstukken, kleurplaten en educatieve games. Daarnaast geeft Vogelbescherming een magazine uit dat vijf keer per jaar verschijnt: Vogels Junior (oplage: 4.500), gekoppeld aan een Junior-lidmaatschap.

6.6 Highlights Mensen & Vogels

Nalatschap voor vogels in Zeeland

Dankzij een legaat uit 2013 kan Vogelbescherming de komende jaren aan de slag op Schouwen-Duiveland. Een lid van Vogelbescherming had het hart verpand aan de vogels op Schouwen-Duiveland. Dat geld gaat naar projecten voor kustvogels en patrijzen. Samen met Natuurmonumenten leggen we goede broedplekken aan in een gebied tussen Zierikzee en Burgh-Haamstede. Strandplevier, kluut, bontbekplevier en sterns hopen we zo te verleiden om ook te gaan broeden in dit vogelrijke gebied. Het legaat staat ook toe, dat we ons gaan inzetten voor de patrijzen. Deze akkervogel waarmee het in heel Nederland slecht gaat, heeft in Zeeland een van zijn laatste bastions. De plannen zijn nog in een pril stadium, maar zullen uiteindelijk leiden tot beter en meer leefgebied voor de patrijzen.

Golfer Joost Luiten: vogelambassadeur

Joost Luiten, Nederlands beste golfer, werd in 2013 ambassadeur van Committed to Birds. Committed to Birds is een initiatief van Vogelbescherming en de Nederlandse Golf Federatie. Rondom dit project worden de komende jaren gezamenlijke acties uitgezet om de bewustwording rond het belang van vogels te vergroten, waardoor er op golfbanen een duurzame vogelhabitat ontwikkeld kan worden. Het beheer van een golfbaan vraagt naast aandacht voor de speelkwaliteit óók om zorg voor de natuur. Joost Luiten verleent hieraan graag zijn medewerking omdat hij daar het belang van in ziet. De Nederlandse golfsport loopt mede door dit initiatief internationaal voorop in 'duurzaam golf'. Met het thema Golfers love birdies volgen er publieksacties, waarbij een link wordt gelegd tussen golf en vogels.

Het Erik van Ommen-arrangement

In 2013 vierde Erik van Ommen zijn 30-jarig jubileum als kunstenaar met twee exposities in Zeist en de publicatie van Het Waddenatelier in combinatie met een iBook. Naast de overzichtstentoonstelling in slot Zeist was er een kleine expositie over het 'Afrikaanse Waddenatelier' in de hal van Vogelbescherming, naar aanleiding van het iBook, waar Kees de Pater van Vogelbescherming en filmer Marc Plomp aan meewerkten. Boek en iBook geven een beeld van de Wadden, wadvogels en de reis die veel vogels jaarlijks ondernemen naar de Banc d'Arguin in Mauritanië. Een speciaal leden-arrangement met een bezoek aan de tentoonstellingen en een lezing van Erik van Ommen was uitverkocht.

7 Bestuur, Ledenraad & bureau

De Vereniging draagt de naam: Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Deze kan worden afgekort tot: Vogelbescherming. Zij is gevestigd te Zeist en opgericht op 1 januari 1899. Vogelbescherming heeft een ANBI-status en draagt het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF-keur) en is lid van de Vereniging Fondswervende Instellingen (VFI, branchevereniging voor goede doelen). Vogelbescherming legt in haar jaarverslag financiële en beleidsverantwoording af, waarbij zij rekening houdt met de richtlijnen van het VFI, met de Richtlijn Jaarverslaglegging 650 voor fondsenwervende instellingen en met de richtlijnen van het CBF keur, waarin principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen opgenomen zijn.

Het onbezoldigde Bestuur van Vogelbescherming bestuurt de vereniging en heeft de uitvoering van zijn besluiten en de dagelijkse leiding gedelegeerd aan de directeur. Het Bestuur ziet toe op de uitvoering van deze taken. Het Bestuur legt verantwoording af aan de, eveneens onbezoldigde, Ledenraad. De Ledenraad neemt bij Vogelbescherming de plaats in van wat bij andere verenigingen een algemene ledenvergadering is. Bestuursleden worden door de Ledenraad benoemd.

Er is een duidelijke scheiding tussen besturen door het Bestuur, toezicht houden door de Ledenraad en uitvoeren door de werkorganisatie: het bureau van Vogelbescherming. Om hier nog beter aan te voldoen, is besloten om over te gaan naar een Raad van Toezichtmodel. Dit zal in 2014 verder uitgewerkt worden.

7.1 Bestuur

Het Bestuur van Vogelbescherming telde in 2013 negen onbezoldigde leden. In 2013 eindigde de tweede zittingstermijn van mevrouw De Vries en de heer Van der Zee. Vogelbescherming is hen zeer erkentelijk voor hun inzet. Zij zijn in mei 2013 opgevolgd door de heren Dijkers en Ernens.

Zowel bestuurs- als ledenraadsleden worden voor een periode van vier jaar gekozen, met een mogelijkheid om eenmalig herkozen te worden voor eenzelfde termijn. Bestuurs- en ledenraadsleden zijn lid van de vereniging en dienen de doelstelling van de vereniging te onderschrijven.

7.1.1 Belangrijke onderwerpen

In 2013 kwam het Bestuur vijf maal in vergadering bijeen; een maal werd telefonisch vergaderd. Een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die aan de orde kwamen in de reguliere vergaderingen:

Jaarverslag en jaarrekening 2012

Het jaarverslag en de jaarrekening over 2012 zijn goedgekeurd. Vaststelling van de jaarrekening geschiedt door de Ledenraad. Hiermee heeft de Ledenraad het Bestuur decharge verleend over het gevoerde beleid van 2012.

Jaarplan en begroting 2014

Vaststelling Jaarplan 2014 inclusief begroting 2014, gebaseerd op het vigerende Strategisch Meerjarenplan.

Managementrapportages

Bespreking van de periodieke managementrapportages op het gebied van financiën, personeel en bedrijfsvoering.

Gouden Lepelaar

Op voordracht van de ledenraadscommissie Gouden Lepelaar besloot het Bestuur de Gouden Lepelaar 2013 toe te kennen aan mevrouw Astrid Kant. Al meer dan 25 jaar is zij actief in de weidevogelbescherming in de regio Vijfheerenlanden rond Leerdam. In al die jaren is ze zeer intensief bezig geweest om draagvlak bij boeren te creëren. Door haar nauwe banden en contacten met de boeren heeft zij een vertrouwen op kunnen bouwen die nu garant staat voor een goed stuk weidevogelbeheer. Zelfs in de intensieve landbouw weet zij de boeren er zo bij te betrekken dat de bescherming optimaal is. Mevrouw Kant ontving deze gouden speld uit handen van bestuurslid de heer Kievit, in de aanwezigheid van vele Weidevogelboeren en in een zeer passende omgeving: de weidevogelboerderij Het Achterhuis in Leerdam.

Ganzenakkoord

De voortgang van de invoering van het Ganzenakkoord is meerdere malen intensief besproken.

Visserij IJsselmeer en Waddenzee

Het Bestuur is op de hoogte gesteld van de laatste ontwikkelingen en gaf mede richting aan de beleidskeuze van Vogelbescherming.

Exotenstandpunt

Op basis van een advies van de Ledenraad is het exotenstandpunt aangepast.

Toegankelijkheid natuurgebieden

Het Bestuur heeft het voorstel van de Ledenraad 'Toegankelijkheid Natuurgebieden', met als doel 'draagvlak vergroten en meer mensen te laten genieten van vogels kijken' besproken en hiermee ingestemd, mits het uitgevoerd kan worden in bestaande projecten. Een goed voorbeeld hiervan is het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.

Arbeidsvoorwaarden

Het Bestuur heeft de directeur mandaat gegeven inzake de arbeidsvoorwaardenonderhandelingen met de Ondernemingsraad. Deze onderhandelingen zijn inmiddels afgerond en hebben geleid tot een nieuw pakket aan arbeidsvoorwaarden ingaande op 1 januari 2014.

Voortgangsrapportages van projecten

Het Bestuur wordt in de vergaderingen op de hoogte gebracht van actuele zaken en de stand van zaken van projecten.

Ondernemingsraad

In het jaarlijkse overleg tussen de Ondernemingsraad van Vogelbescherming en een delegatie van het Bestuur geeft de Ondernemingsraad onder meer haar visie op het functioneren van het management en het bureau. In 2013 is vooral van gedachten gewisseld over het bestuursmodel, de begrotingsstrategie en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Bestuursmodel

In 2012 heeft een eerste gedachtewisseling plaatsgevonden over het bestuursmodel van Vogelbescherming. Dit heeft in 2013 een vervolg gekregen. Er is bekeken welk bestuursmodel het beste past bij de werkwijze van de vereniging én het beste tegemoet komt aan de wens om besturen en toezichthouden zoveel mogelijk te scheiden. Dit onderwerp is meerdere malen besproken in zowel bestuur- als ledenraadsvergadering en ook in de gezamenlijke vergadering van Ledenraad en Bestuur. Na deze besprekingen heeft het Bestuur unaniem ingestemd met een overstap naar een Raad van Toezicht-model. Verdere uitwerking hiervan zal in 2014 plaatsvinden.

Er heeft in 2013 geen statutenwijziging plaatsgevonden. Het is de verwachting dat dit in het voorjaar 2015 zal plaatsvinden.

Strategisch Meerjarenplan 2015-2020

In 2013 is een start gemaakt met het opstellen van het volgende Strategische Meerjarenplan. Hierbij zijn Bestuur en Ledenraad nauw betrokken door updates tijdens de reguliere vergaderingen. Daarnaast is op 21 september speciaal voor Bestuur en Ledenraad een minisymposium georganiseerd waar actieve input van Bestuur en Ledenraad is gevraagd. In 2014 vindt verdere uitwerking en definitieve vaststelling van dit nieuwe meerjarenplan plaats.

7.1.2 Functies en nevenfuncties

Voorzitter

De heer A. Nicolai

Benoemd	december 2008
Herkozen	december 2012
Aftredend	december 2016
Functie	president DSM Nederland
Nevenfuncties	Bestuurslid van de Nederlandse Bachvereniging Lid van de Academie De Gouden Ganzenveer Lid Dagelijks Bestuur VNO NCW Vice voorzitter VNCI Lid Algemeen Bestuur Limburgse Werkgeversvereniging

Lid Strategische Commissie Brainport 2020
Lid High Level Coördinatiegroep Biobased Economy
Voorzitter Raad van Toezicht Universiteit van Amsterdam en Hogeschool van Amsterdam
Commissaris Chemelot Campus
Lid Limburg Economic Development
Lid Raad van Toezicht Bonnefantenmuseum

Penningmeester

De heer. J.A. Bikker

Benoemd april 2012
Herkozen april 2016
Einde termijn april 2020
Functie bijzonder hoogleraar Banking and Financial Regulation, Universiteit Utrecht; senior onderzoeker De Nederlandsche Bank
Nevenfuncties Lid bestuur CDA Bussum
Lid Vogelwerkgroep Gooi e.o.

Overige leden

De heer S. de Bie

Benoemd mei 2006
Herkozen mei 2010
Einde termijn mei 2014
Functie directeur Conservation Consultancy Steven de Bie
Nevenfuncties Voorzitter Club of Rome Nederland
Bestuurslid Vogelwerkgroep Zutphen e.o.

De heer C.N. de Boer

Benoemd juni 2010
Herkiesbaar juni 2014
Functie voormalig directeur Externe Zaken, regiodirecteur Natuurmonumenten, thans pensioen
Nevenfuncties Lid Raad van Commissarissen Drinkwaterbedrijf Dunea (voormalig Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)
Lid Algemeen Bestuur Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
Lid Raad van Toezicht FREE (Foundation for Restoring European Ecosystems)
Bestuurslid Vogelwerkgroep Gooi e.o.

De heer C.E. Dijkers

Benoemd mei 2013
Herkiesbaar mei 2017
Functie manager Governance Risk & Compliance, Menzis
Nevenfuncties bestuurslid GroenLinks Veenendaal

De heer E.A.W. Ernens

Benoemd mei 2013
Herkiesbaar mei 2017
Functie commercieel directeur Senefelder Groep, commercieel directeur publishing Roto Smeets
Nevenfuncties Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer
Docent sales en marketing ISBW en DOC
Lid Onderwijsadviesraad CE deeltijd Hogeschool van Amsterdam
Assessor EVC trajecten Hogeschool van Amsterdam
Gecommitteerde Hogeschool van Amsterdam

De heer J.D.W. Kievit

Benoemd	april 2012
Herkozen	april 2016
Einde termijn	april 2020
Functie	senior projectleider Natura 2000, gebiedsontwikkeling en ecologie, provincie Utrecht
Nevenfuncties	Lid van diverse werkgroepen op het gebied van natuur- en landschapsbescherming

Mevrouw S.G. van der Lecq

Benoemd	januari 2011
Herkiesbaar	januari 2015
Functies	bijzonder hoogleraar Pensioenmarkten (APG-leerstoel), Erasmus School of Economics, Rotterdam; wetenschappelijk directeur Certified Pensioen Executive program, Erasmus School of Accounting and Assurance, Rotterdam.
Nevenfuncties	Lid Raad van Commissarissen, Delta Lloyd Groep Lid Raad van Toezicht, Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen Lid van de Commissie Financiële Verslaggeving en Accountancy, Autoriteit Financiële Markten Voorzitter intern toezichtsorgaan, Stichting Robeco Pensioenfonds Voorzitter van de Beleggingscommissie, Stichting Pensioenfonds IBM Nederland Lid Raad van Advies, Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen Lid Raad van Advies, Stichting Pensioenopleidingen Lid van de commissie toezicht toetsing niveau 2 voor besturen van pensioenfonds, Stichting Pensioenopleidingen Kennispartner, De Nieuwe Commissaris Penningmeester/administrateur, Vereniging van Eigenaars, Aquahorizonte-I, Den Haag

Mevrouw M. Vos

Benoemd	januari 2011
Herkiesbaar	januari 2015
Functie	eigen bedrijf 'Verbinden Met Visie' (advies en beleid voor duurzaamheid).
Nevenfuncties	Lid Eerste Kamer voor GroenLinks Voorzitter brancheorganisatie MOgroep Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening Voorzitter Federatie Landbouw en Zorg Voorzitter Weet Wat Je Besteedt Lid van de Raad van Toezicht Buurtzorg Nederland Lid programmaraad Rathenau Instituut Lid Bestuur VON (Vluchtelingen Organisaties Nederland) Ambassadeur GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling) Voorzitter Stichting Natuuronderwijs Lid Bestuur VrijwilligersAcademie Amsterdam Voorzitter Stichting Natuurwijs Lid van de Commissie Memorabel (ZonMW) Lid Bestuur MKB Nederland (uit hoofde voorzitterschap MOgroep)

7.2 Ledenraad

In mei 2013 vonden de jaarlijkse verkiezingen voor de Ledenraad plaats. Er waren in totaal tien vacatures, waarvan er vier door herkiesbare leden konden worden vervuld. Naast deze vier herkiesbare leden hadden zich negen nieuwe kandidaten gemeld. De stemmingen over de verkiezingen vinden altijd schriftelijk plaats. Voorafgaand aan deze verkiezingen stelt een aparte verkiezingscommissie van de Ledenraad een advies op. Bij het opstellen van het advies wordt rekening gehouden met het vastgestelde profiel voor ledenraadsleden en wordt bekeken aan welke competenties de Ledenraad de meeste behoefte aan aanvulling heeft, gezien de samenstelling.

Voor de nieuwe ledenraadsleden is op 23 mei 2013 een speciale kennismakingsbijeenkomst georganiseerd om hen voor te bereiden op het werk in de Ledenraad. Deelname aan de Ledenraad is onbezoldigd.

7.2.1 Ledenraadsleden

Eind 2013 bedroeg het aantal ledenraadsleden 37 en waren er 3 vacatures. 3 leden besloten tussentijds te stoppen in verband met gewijzigde privé/werkomstandigheden. Een overzicht van de ledenraadsleden per 31 december 2013:

De heer K. Al	Mevrouw M. Laurant
Mevrouw K. Baakman	De heer C.M. Lok
Mevrouw F.E. van Beek	De heer H. van der Maas
De heer C.J.M. van Berkel	De heer N. Metaal
De heer J.H. Blom	Mevrouw A.S. Nijhuis-Bouma
De heer E. Boer	De heer A.P. van Pelt
De heer S.T. de Boer	De heer M. Platteeuw
Mevrouw M.Q. Bos	Mevrouw A. Postma
De heer P.J.H. van Dam	De heer J.E.F. Röntgen
De heer G. van Dijk	Mevrouw E.P.M. van de Schoor
De heer J. Doosje	De heer E. Schuller
De heer J. Duindam	De heer N. Slotboom
Mevrouw H. Engels	Mevrouw E.M. Smeenk
De heer E.P. Gille	Mevrouw P. Spreuwenberg
De heer G.A. van Gorcom	De heer H. Tor
De heer R.P.M. Holtkamp	De heer A.P.C. van der Veen
De heer F.P.W. van den Hurk	Mevrouw I. Visser
De heer S.D.P. Kole	De heer B. de Vries
De heer P.P.J. van de Laar	

7.2.3 Werkzaamheden

De Ledenraad kwam in 2013 vier maal in vergadering bijeen, waarvan twee maal in combinatie met het Bestuur. Een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die in de reguliere vergaderingen van 2013 aan de orde kwamen.

Aanpassingen in Huishoudelijk Reglement

In 2012 heeft een evaluatie van het functioneren van de Ledenraad plaatsgevonden. De wijzigingen die hieruit voortgekomen zijn, zijn verwerkt en goedgekeurd door de Ledenraad, waarna het door middel van een addendum aan het Huishoudelijk Reglement is toegevoegd.

Jaarrekening en jaarplan

De Ledenraad heeft de jaarrekening 2012 vastgesteld en het Bestuur decharge verleend voor het gevoerde beleid over 2012. Bespreking van en advisering aan Bestuur met betrekking tot het jaarplan en begroting over 2014.

Verkiezingen

Het voorbereiden en uitvoeren van de verkiezing van leden voor Bestuur en Ledenraad.

Voortgangsrapportages

De Ledenraad wordt periodiek op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de vereniging. De leden hebben via het ledenraadsforum toegang tot de voortgangsrapportages, persberichten en overzichten van wat er in de media over bescherming van vogels verschijnt.

Verkiezing Gouden Lepelaar

Jaarlijks draagt de commissie Gouden Lepelaar van de Ledenraad iemand voor aan het Bestuur die meer dan een bijzondere inspanning heeft gepleegd voor het beschermen van vogels. In 2013 heeft de commissie mevrouw Astrid Kant voor deze onderscheiding voorgedragen.

Bestuursmodel

Er is bekeken welk bestuursmodel het beste past bij de werkwijze van de vereniging én het beste tegemoet komt aan de wens om besturen en toezichthouden zoveel mogelijk te scheiden. Dit onderwerp is meerdere malen besproken in zowel bestuur- als ledenraadsvergadering en ook in de gezamenlijke vergadering van Ledenraad en Bestuur. Na deze besprekingen heeft de Ledenraad met meerderheid van stemmen ingestemd met een overstap naar een Raad van Toezicht model. Verdere uitwerking hiervan zal in 2014 plaatsvinden.

Exotenbeleid

De commissie Bescherming Nationaal heeft in 2012 een advies opgesteld met betrekking tot het beleid ten aanzien van exoten en dit advies aangeboden aan het Bestuur. Het Bestuur heeft de Wetenschappelijke Begeleidingscommissie gevraagd hier ook naar te kijken. Deze bevindingen worden betrokken bij de meningsvorming over dit onderwerp en op basis hiervan is in 2013 een nieuw advies opgesteld door de Ledenraad en aangeboden aan het Bestuur. Dat is inmiddels aangenomen door het Bestuur.

Toegankelijkheid natuurgebieden

De Commissie Communicatie heeft een advies met betrekking tot de toegankelijkheid natuurgebieden opgesteld. Dit advies is in mei aangeboden aan het Bestuur en aangenomen.

Strategisch Meerjarenplan 2015-2020

In 2013 is een start gemaakt met het opstellen van het volgende strategische meerjarenplan. Hierbij zijn Bestuur en Ledenraad nauw betrokken, middels verschillende updates tijdens de reguliere vergaderingen van Bestuur en Ledenraad. Daarnaast is op 21 september speciaal voor bestuur en Ledenraad een mini-symposium georganiseerd waar actieve input van Bestuur en Ledenraad is gevraagd. In 2014 zal verdere uitwerking en definitieve vaststelling van dit nieuwe meerjarenplan plaatsvinden.

BirdLife Strategy

In juni 2013 is tijdens het World Congres van BirdLife International de nieuwe BirdLife Strategy vastgesteld door alle Partners van BirdLife International. Voorafgaand heeft de Ledenraad met de nieuwe Strategy ingestemd.

Actueel

De Ledenraad kreeg bij elke vergadering een overzicht van actuele beleidskeuzes, zoals op het gebied van ganzen, visserij en internationale activiteiten.

Presentaties door het bureau

Tijdens de verschillende vergaderingen gaf het bureau presentaties over:

- Weidevogels
- Rust op het Wad
- BirdLife Strategy
- Vrijwilligersbeleid bij Vogelbescherming
- Evaluatie Internationaal

7.2.4. Ledenraadscommissies

Er zijn vier ledenraadscommissies rond de volgende werkvelden: commissie Bescherming Nationaal, commissie Bescherming Internationaal, commissie Communicatie en de commissie Interne Organisatie. De commissies komen tenminste twee maal per jaar bijeen om de ledenraadsvergaderingen voor te bereiden. Daarnaast kunnen de commissies gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan de Ledenraad. Als een advies wordt overgenomen door de Ledenraad, wordt het vervolgens aangeboden aan het bestuur.

Een overzicht van de taken en de activiteiten in 2013 per commissie:

Commissie Communicatie

Taak: ondersteuning van de Ledenraad op dossiers marketing en communicatie, ledenwerving en fondswerving, beleid ten aanzien van jeugd en eventuele andere speciale doelgroepen.

Een 'bijzondere commissie' onder de regie van de commissie Communicatie is de commissie Gouden Lepelaar. De voorgestelde 'winnaar' van de Gouden Lepelaar wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het Bestuur.

Activiteiten 2013: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals jaarrekening, jaarplan en begroting, bestuursmodel en Strategisch Meerjarenplan 2015-2020.

Commissie Bescherming Internationaal

Taak: ondersteuning van de Ledenraad op internationale dossiers, met name die over de trekroutes waarvan Nederland deel uit maakt. Bij de informatieverzameling in dezen speelt met name BirdLife International een belangrijke rol.

Activiteiten 2013: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals jaarrekening, jaarplan en begroting, bestuursmodel en Strategisch Meerjarenplan 2015-2020. Daarbij is specifieke aandacht besteed aan de internationale onderwerpen.

Commissie Bescherming Nationaal

Taak: ondersteuning van de Ledenraad op nationale Vogelbescherming-dossiers, samenwerking met nationale beschermingspartners, wetenschappelijk onderzoek, Sovon.

Activiteiten 2013: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals jaarrekening, jaarplan en begroting. In 2012 heeft deze commissie een advies opgesteld met betrekking tot het exotenbeleid. Dit advies is aan het Bestuur aangeboden en het Bestuur heeft hier in 2013 een besluit over genomen. In 2013 is er in de commissie gesproken over het functioneren van de Ledenraad, het Raad van Toezichtmodel, over het nieuwe SMP (looptijd 2015-2020) en er is gesproken over een door een van onze leden opgestelde nota over de Noordzeevogels. In 2014 zal de nota Noordzeevogels aan de Ledenraad worden aangeboden.

Commissie Interne Organisatie

Taak: ondersteuning van de Ledenraad op dossiers verenigingsstructuur, organisatie van de Ledenraad (statuten en HR) en financiën. De commissie kent twee bijzondere commissies: de Verkiezingscommissie en de Kascommissie.

Activiteiten 2013: De commissie heeft zich in het algemeen bezig gehouden met name met verenigingsspecifieke onderwerpen zoals het jaarplan, het bestuursmodel en het huishoudelijk reglement, management informatie en financiën. De verkiezingscommissie heeft een advies uitgebracht inzake de ledenraadsverkiezing en deze begeleid; de Kascommissie heeft de jaarrekening en het accountantsverslag van 2012 besproken en op basis daarvan een advies uitgebracht aan de Ledenraad. Voorts nemen leden van de commissie ook deel aan andere overlegbijeenkomsten, bijvoorbeeld inzake risk management of verenigingsstructuur.

7.2.5 Bijeenkomst met Bestuur

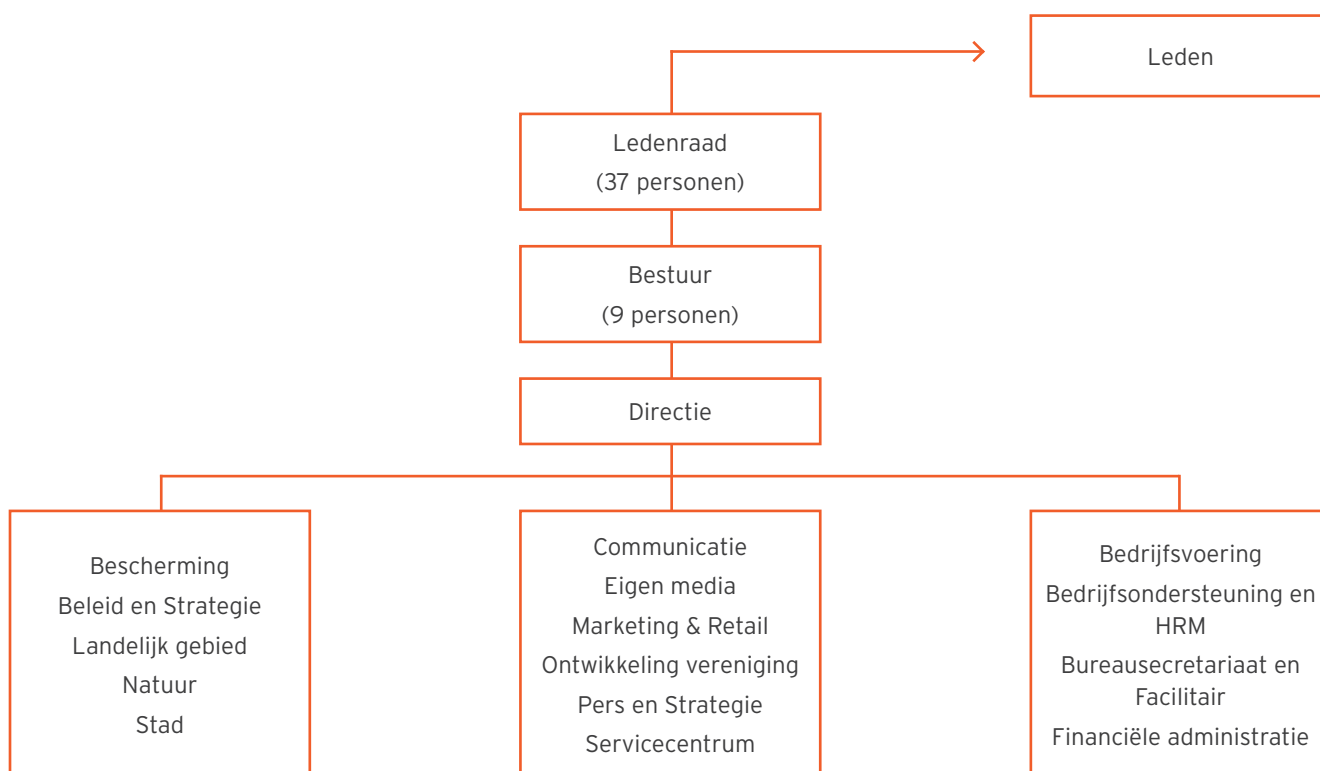
Jaarlijks komen Bestuur en Ledenraad bijeen voor een informatieve bijeenkomst. Doel van dit soort bijeenkomsten is enerzijds de bevordering van informeel contact tussen de ledenraadsleden en de bestuursleden onderling en anderzijds kennismaking met en verdieping in het werk van Vogelbescherming. Dit jaar vond deze bijeenkomst plaats op zaterdag 8 juni bij de Nieuwkoopse Plassen. De ochtend stond in het teken van de visie van Vogelbescherming op beschermingswerk, gebaseerd op twee pijlers: het 'Early warning system' en 'Evidence based conservation action'. Het middagprogramma bestond uit een rondvaart in een fluisterboot over de prachtige Nieuwkoopse Plassen, onder leiding van een gids van Natuurmomenten.

7.3 Het bureau van Vogelbescherming

Het bureau van Vogelbescherming is opgebouwd uit de directie en drie afdelingen met de volgende teams:

- Bescherming: Beleid en Strategie (incl. Internationaal), Landelijk gebied, Natuur en Stad.
- Communicatie: Eigen media, Marketing en Retail, Ontwikkeling vereniging, Pers en Strategie, Servicecentrum.
- Bedrijfsvoering: Bedrijfsondersteuning en HRM, Bureausecretariaat en Facilitair, Financiële administratie.

Organogram

7.3.1 Directie

De directeur vervult geen (on)bezoldigde nevenfuncties ter vermijding van belangenverstremming. Hij vertegenwoordigt Vogelbescherming in het partnership van BirdLife International, is lid van de Global Council en the European Committee van BirdLife. Op directieniveau vertegenwoordigt hij Vogelbescherming naar politiek en naar bestuurders, in overleg en onderhandelingsituaties met overheden en maatschappelijke organisaties. De directeur voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de voorzitter van het Bestuur.

De directeur wordt beloond volgens het bezoldigingsbesluit zoals dat door het Bestuur is vastgesteld. Dit bezoldigingsbesluit volgt de richtlijn van de VFI (Vereniging Fondswervende Instellingen) en wordt jaarlijks geactualiseerd. De feitelijke weergave is opgenomen in de jaarrekening volgens het 'format voor rapportages bezoldiging directie (CBF bijlage 14)'.

7.3.2 Medewerkers

Op 31 december 2012 waren er bij Vogelbescherming 57 medewerkers in vaste dienst. Per 31 december 2013 telde de organisatie 56 vaste medewerkers. Naast deze vaste medewerkers beschikte het bureau over 22 tijdelijke medewerkers. In totaal telde Vogelbescherming dus 78 medewerkers.

Bijna alle medewerkers werkten in deeltijd (72 van de 78). Het aantal fte's bedroeg per 31 december 2013 58.525.

In 2013 zijn er 6 stagiair(e)s werkzaam geweest bij Vogelbescherming:

- 3 stagiair(e)s in team Beleid en Strategie (afdeling Bescherming).
- 2 stagiair(e)s in team Pers en Strategie (afdeling Communicatie),
- 1 stagiaire in team Ontwikkeling vereniging (afdeling Communicatie).

Het bureau is de 393 vrijwilligers bijzonder erkentelijk. Zij hebben zich belangeloos en met groot enthousiasme voor de organisatie ingezet op diverse terreinen, zoals voor tuinvogels, stadsvogels, wetlands, evenementen, beurzen, Beleef de Lente, als chauffeur, in de winkel, in het Bestuur en de Ledenraad. Sommige vrijwilligers vervullen meerdere functies.

7.3.3 Risicomanagement

Vogelbescherming werkt met een risicoprofiel met de kans op en de invloed van mogelijke risico's voor de organisatie en de doelstellingen van Vogelbescherming. De risico's zijn deels operationeel en deels doelstellingsgebonden en zijn ingeschat op kans en impact en als zodanig beoordeeld. Preventieve en curatieve maatregelen zijn per risico benoemd en worden periodiek opnieuw getoetst op relevantie en kans/invloed. Op grond van de risico-analyse voert Vogelbescherming bijvoorbeeld een defensief beleggingsbeleid. In 2013 is een prominente risicoparagraaf opgenomen in alle projectplannen en samenwerkingsovereenkomsten.

7.3.4 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Buiten beschouwing blijft hier de rol van Vogelbescherming als vereniging die opkomt voor vogels en hun leefgebied en zo wil bijdragen aan een leefbare wereld. Hier noemen we enkele acties van Vogelbescherming als organisatie.

In 2013 is een nieuw MVO-beleid opgesteld en zijn er een aantal plannen gerealiseerd die gerelateerd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. We noemen een sterk verminderd papiergebruik in 2013, door het inscannen van in- en uitgaande post en een ander systeem van printen. Daarnaast zijn in samenwerking met het bedrijf Zonline zonnepanelen op het dak geplaatst, waardoor we milieuvriendelijker energie verbruiken. De 'people'-dimensie van het maatschappelijk verantwoord ondernemen kreeg bijvoorbeeld vorm door het instellen van een persoonlijk inzetbaarheidsbudget voor medewerkers. Medewerkers kunnen het binnen bepaalde voorwaarden naar eigen keuze inzetten voor zaken waardoor zij duurzaam beter functioneren op de werkvloer.

7.3.5 Ondernemingsraad (OR)

De OR kwam in 2013 vijf keer bijeen met de directie, waarvan vier maal voor een overlegvergadering. De OR bestaat uit vier leden. Op de agenda stonden in 2013 vooral de nieuwe arbeidsvoorwaarden en dan met name aanpassingen in de secundaire arbeidsvoorwaarden. Het streven was om voor de zomervakantie tot een akkoord te komen. De OR heeft in verband hiermee verschillende keren advies ingewonnen bij deskundigen en heeft het personeel zoveel als mogelijk geïnformeerd.

De arbeidsvoorwaardenonderhandelingen met de directie gebeurde in een extra overleg. Begin juli kwam het tot een akkoord. De nieuwe arbeidsvoorwaarden werden aan de medewerkers gepresenteerd en toegelicht door zowel de directie als de Ondernemingsraad in een informatieve bijeenkomst.

Andere punten op de agenda waren het HRM-beleid, de financiële rapportages, MVO en de overstap naar een andere ARBO-dienst. In het jaarlijks gesprek tussen de OR en het Bestuur stonden de overstap naar een nieuw bestuursmodel en de begrotingsstrategie op de agenda.

In april traden na de driejarige periode alle OR-leden af en stelden zij zich opnieuw verkiesbaar. Omdat er zich geen nieuwe kandidaten aanmeldden vonden er geen verkiezingen plaats. Dezelfde OR-leden zijn weer aangesteld voor een termijn van drie jaar.

7.4 Wetenschappelijke begeleidingscommissie

De begeleidingscommissie bestaat uit de volgende externe deskundigen: Meinte Engelmoer (provincie Friesland), Eddy Wymenga (Altenburg & Wymenga), Ruurd Noordhuis (Deltares), Luc Lens (Universiteit van Gent), Christiaan Both (Rijksuniversiteit Groningen), Maarten Loonen (Rijksuniversiteit Groningen) en Arnold van den Burg (Stichting Bargerveen/NIOO). De vergaderingen worden voor Vogelbescherming bijgewoond door Ruud Foppen (secretaris) en Robert Kwak (voorzitter) en, afhankelijk van het onderwerp, door andere medewerkers van het bureau.

7.5 Financieel Beleid

Algemeen

Het operationele resultaat in 2013 is bijna 983.000 euro negatief. Dit is bijna 707.000 euro meer dan begroot. Het resultaat is onttrokken aan de reserves (zie par. 2.2 jaarrekening).

Besteed aan de doelstelling

In totaal is 90 procent van de baten besteed aan de doelstelling, dit is een toename ten opzichte van vorig jaar. In paragraaf 2.7.6 van de jaarrekening wordt de besteding nader toegelicht.

Besteed aan fondsenwerving

In totaal bedraagt het 'percentage kosten fondswerving' 23 procent van de baten fondswerving. Dit percentage is onder de door het Centraal Bureau Fondsenwerving gestelde norm van 25 procent.

In paragraaf 2.7.7. van de jaarrekening wordt de besteding nader toegelicht.

Fondsenwervende acties gaan altijd samen met het verstrekken van voorlichting over de desbetreffende fondsenwerving. De kosten voor ledenwerving en -binding beogen grotere betrokkenheid bij de missie. De kosten voor fondsenwervende acties, ledenwerving en -binding worden voor 75 procent toegerekend aan de kosten eigen fondsenwerving.

Via mailingacties aan de leden worden de fondsen geworven. Aan de besteding ligt een projectplan ten grondslag en de binnenkomende gelden worden in een bestemmingsfonds opgenomen. Het beleid is er op gericht de besteding binnen drie jaar na het jaar van ontvangst te hebben afgerond. De opbouw van de bestemmingsfondsen (in totaal de bestemmingsreserve) is te vinden in de jaarrekening paragraaf 2.5.7.

Besteed aan beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie bedragen 6 procent van de totale lasten. Ten opzichte van vorig jaar is het absolute bedrag afgenomen. De relatieve stijging komt vooral door de lagere totale kosten. Het aandeel kosten beheer en administratie betreft vooral vaste kosten. In 2014 volgt Vogelbescherming dezelfde methodiek inzake fondswerving, besteding en beleid rondom reserves en fondsen. Er zijn geen significante wijzigingen te verwachten ten aanzien van de hierboven genoemde percentages.

Omvang en functie van reserves en fondsen

Voor de opbouw van de reserves en fondsen; zie de jaarrekening paragraaf 2.5.7.

Beleggingsbeleid

Een specificatie van de belegde gelden is te vinden in paragraaf 2.5.3 van de jaarrekening. De opbouw van de liquide middelen is te vinden in paragraaf 2.5.6 van de jaarrekening.

Slechts een zeer beperkt deel van de beschikbare liquide middelen is belegd in aandelen en obligaties. De keuze van onze beleggingsportefeuille wordt grotendeels bepaald door het begrip 'verantwoord'. We volgen hierin de VFI richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen. Vogelbescherming hanteert een defensief beleid. Voorop staan duurzaamheid, integriteit en risicospreiding. De beleggingscommissie binnen Vogelbescherming heeft een beleggingsstatuut opgesteld, deze is ook te vinden op de website. Vogelbescherming is in gesprek met duurzame banken. Een mogelijke transitie naar een andere bank vergt zeer zorgvuldig handelen.

7.6 Jaarplan en begroting 2014

Het jaarplan en de bijbehorende begroting 2014 zijn opgesteld. De begroting is opgenomen als bijlage van de jaarrekening. Het verwachte eindresultaat is 200.000 euro negatief.

Bijlage 1 Verantwoordingsverklaring

In de statuten van Vogelbescherming is het volgende als doel en middelen opgenomen:

'De Vereniging stelt zich wereldwijd ten doel de bescherming van wilde vogels in hun natuurlijke verspreidingsgebied en het behoud en herstel van populaties en leefgebieden van deze vogels, waarmee onder meer een bijdrage wordt geleverd aan het behoud van de biodiversiteit op aarde.'

'De Vereniging tracht haar doel te bereiken door gebruik te maken van alle wettige middelen.'

Het Bestuur van Vogelbescherming Nederland onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezichhouden' (vaststellen of goedkeuren van plannen en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Ad 1. Toezicht houden en besturen

Eindverantwoordelijk is de Algemene Vergadering van de Vereniging welke wordt gevormd door een Ledenraad, bestaande uit ten minste vijfendertig (35) en ten hoogste veertig (40) afgevaardigden. Tot de taken van de Ledenraad behoren in elk geval:

- a. Het vaststellen van het vijfjaarlijks beleidsplan.
- b. Jaarlijkse bespreking van het te voeren beleid, zoals dit door het Bestuur wordt geformuleerd in beleidsplannen en/of meerjarenplannen.
- c. Beoordeling van het gevoerde beleid aan de hand van het jaarverslag en eventuele evaluaties van beleidsplannen.
- d. Vaststellen van de jaarrekening van het afgelopen boekjaar.

Het Bestuur bestuurt de Vereniging en heeft derhalve de algemene leiding van de Vereniging. Het Bestuur is verantwoording verschuldigd aan de Ledenraad.

Het Bestuur van de Vereniging bestaat uit tenminste vijf (5) en ten hoogste negen (9) natuurlijke personen, die tevens lid van de Vereniging zijn, zulks ter beoordeling van het Bestuur. Bestuursleden mogen geen bestuurder, oprichter, aandeelhouder, toezichthouder of werknemer zijn van een entiteit waaraan de Vereniging ingezamelde gelden middellijk of onmiddellijk geheel of gedeeltelijk afstaat, of van een entiteit waarmee de Vereniging op structurele wijze op geld waardeerbare rechtshandelingen verricht. Ook mogen tussen bestuursleden onderling geen nauwe familie- of vergelijkbare relaties bestaan.

Het Bestuur kan bevoegdheden delegeren aan de directie. In een door het Bestuur opgestelde volmacht is omschreven welke besluiten de directeur rechtsgeldig kan nemen en welke besluiten de goedkeuring van het Bestuur nodig hebben.

Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het voeren van financieel beleid. Daaronder wordt mede verstaan het beleid met betrekking tot het aanhouden of opbouwen van reserves en fondsen en het voeren van financieel beleid inzake een verantwoord beheer. Vogelbescherming volgt hierin de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen' opgesteld door het VFI. Hiertoe is een beleggingsstatuut opgesteld, deze is op de website geplaatst. En er is vanuit het Bestuur een beleggingscommissie ingesteld die enerzijds toezicht houdt op de uitvoering en het rendement, anderzijds de koers voor de middellange en lange termijn uitzet. In de besluitvorming zijn risicospreiding, rendement en duurzaamheid van belang.

Ad 2. Optimale besteding van middelen

Door het vaststellen van het SMP (Strategisch Meerjarenplan) en meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en begrotingen wordt richting gegeven aan de doelstellingen van Vogelbescherming Nederland.

Intern wordt, aan de hand van voortgangsrapportages per kwartaal, de voortgang van de uitvoering nauwlettend gevolgd.

Extern laat het Bestuur zich, gedurende het jaar en naar aanleiding van het opstellen van de jaarstukken, door de accountant adviseren.

Ad 3. Optimale relaties met belanghebbenden

Vogelbescherming Nederland streeft naar een open dialoog met alle belanghebbenden.

Naast algemene informatie biedt Vogelbescherming Nederland ook maatwerkinformatie aan per doelgroep en per onderwerp. De inhoud wordt daarbij aangepast aan de behoeften en wensen van de belanghebbende.

De informatieverstrekking vindt plaats via verschillende uitingen: website, (digitale) nieuwsbrieven, folders, persberichten, tijdschriften en jaarverslag.

Klachten worden nauwgezet genoteerd en afgehandeld via de procedure klachtenbehandeling.

Bijlage 2 Realisatie in 2013 belangrijkste doelen van het Strategisch Meerjarenplan 2010-2014

Vogelgebieden	Streefbeeld 2014	Doelen Jaarplan 2013	Realisatie 2013
Landelijk gebied	Streefbeeld 2014 • Bescherming van vogels is substantieel onderdeel van het nieuwe landbouwbeleid (Europees, landelijk, provinciaal). • Samenwerking met een toenemend aantal agrarische natuurverenigingen. • Weidevogelpopulaties in 6 kerngebieden voldoende voor stabilisatie en groei. • In minstens twee kerngebieden achteruitgang akkervogels gestopt. • Toename erfvogels door beter broedsucces en winteroverleving. • Groeiend deel van de bevolking ziet dat vogels een belangrijke waarde zijn van het landelijk gebied.	Doelen Jaarplan 2013 • Campagne weidevogels: Red de Rijke Weide. Groter consumentenbewustzijn, verkenning natuurzuivel en kerngebieden voor weidevogels. • Een groener Europees landbouwbeleid en een effectiever agrarisch natuurbeheer. • Jaar van de patrijs. • Weidevogelboeren scoren een hogere natuurwaarde dan andere boeren • Nederland biedt een veilig thuis aan overwinterende ganzen.	Realisatie 2013 • Campagne gestart, ruim 60.000 handtekeningen in 2013; verdere inzet via gebiedsontwikkeling en beïnvloeden zuivelketen. • Actieve bijdragen binnen Groene Coalitie en TaskForce van BirdLife in Brussel heeft geresulteerd in stevige positionering Vogelbescherming. • Jaar van de Patrijs heeft veel publiciteit opgeleverd en een viertal gebiedsprojecten waar biotoopverbeterende maatregelen genomen zijn. • Nieuwe stelsel agrarisch natuurbeheer begint vorm te krijgen; Vogelbescherming in Raad van Advies en kennisproject. • Netwerk weidevogelboeren kende betere weidevogelresultaten dan gemiddelde boeren. • Versteving samenwerking met ANV's (landelijke dag en prijsvraag ANV's, overleggen met grote ANV's over vergroening GLB, verschijning erfvogels in beeld). • Het Ganzenakkoord is geklapt, winterrust voor ganzen nu onzeker.
Stad en dorp	Streefbeeld 2014 • Voor verschillende doelgroepen standaarden geformuleerd voor vogelvriendelijke maatregelen op maat. • Nestgelegenheid is standaard bij 50 procent van nieuwbouw en renovatie. • Netwerk van 250 stadsvogeladviseurs en tuinvogelconsulenten. • Tuinvogeltelling met 50.000 deelnemers • Samenwerking met gemeenten & bedrijven versterkt. Beschermingsmaatregelen voor vogels opgenomen in standaardprocedures voor duurzaamheid. • Internationaal forum en programma stadsvogel binnen BirdLife International. • Onderzoeksprogramma's gestart om kennishiaten stadsvogels te ondervangen.	Doelen Jaarplan 2013 • Versterken vrijwilligersnetwerk. • Kennis uitdragen bij gemeenten en bouwbedrijven. • Samenwerking met Platform Soortenbeschermende Organisaties. • Kennisontwikkeling.	Realisatie 2013 • Succes van Stadsvogeladviseurs: o.a. vogelvriendelijk glas bij 'killing walls' en 1e gierzwaluwtil van Nederland. • Samenwerking met gemeente Eindhoven: organisatie Stadsvogelconferentie en onderzoek naar de mogelijkheden voor de aanleg van een stedelijke klimaatbuffer. • Digitale checklist natuurvriendelijke maatregelen gereed. • SMOM-project afgerond: 36 'expertmeetings', waaronder 10 in 'G30-gemeenten'. • Jaarrondtelling geagendeerd bij Soortbescherming Nederland. • Oplevering rapportage Monkey-survey onder BirdLife partners wereldwijd.

Internationaal	Streefbeeld 2014 • BirdLife wordt erkend als de organisatie die opkomt voor trekvogels. • Minimaal vijf nieuwe projecten voor trekvogelbescherming. • Bijdrage aan minimaal twee nieuwe projecten bosbehoud Indonesië. • Steun aan ontwikkeling BirdLife Partners. • Bijdrage aan internationale bescherming Belangrijke Vogelgebieden, vooral op Europees niveau.	Doelen Jaarplan 2013 • Projecten in de Flyway. • Gebiedsbescherming in Dutch Caribbean en Indonesië. • BirdLife Partner-ondersteuning.	Realisatie 2013 • Trekvogels prominent onderdeel van nieuw wereldwijd werkprogramma van BirdLife. • GREPOM is formeel benoemd tot BirdLife Partner in Marokko. • Waddenzee landen steunen actief de BirdLife beschermingsactiviteiten in kustzone West-Afrika. • Beschermingsplan voor 'droge' trekvogels voor de Convention of Migratory Species, met daarin verwerkt de kennis en resultaten van Living on the Edge project, is in concept gereed. • Duitse overheid steunt bosbeschermingsinitiatief van Burung Indonesia in Gorontalo met 4,4 miljoen euro. • Natuurbeleidsplan voor Caribisch Nederland is vastgesteld, en dankzij lobby Vogelbescherming is er 7,5 miljoen euro gereserveerd voor de uitvoering. • Vogelbescherming adviseert bij strategieontwikkeling van partners in Indonesië, Oekraïne, Burkina Faso en Dutch Caribbean.
Vogels en biodiversiteit	Streefbeeld 2014 • BirdLife wordt erkend als de organisatie die opkomt voor trekvogels. • Minimaal vijf nieuwe projecten voor trekvogelbescherming. • Bijdrage aan minimaal twee nieuwe projecten bosbehoud Indonesië. • Steun aan ontwikkeling BirdLife Partners. • Bijdrage aan internationale bescherming Belangrijke Vogelgebieden, vooral op Europees niveau.	Doelen Jaarplan 2013 • Start werkzaamheden voor Rode Lijst.	Realisatie 2013 • Een prototype van het Early Warning-systeem is gepresenteerd, de 'oranje lijst'. • Samenwerking tussen Radboud Universiteit Nijmegen, SOVON, Vogeltrekstation en Vogelbescherming rondom het bewaken van de gezondheidstoestand van de Nederlandse vogels is van start gegaan.
Vogels en mensen	Streefbeeld 2014 • Verbreding basis, jaarlijks minimaal 250.000 contactmomenten met mensen die 'vogelminded' zijn. • Levensvatbare jeugdorganisatie. • Groei naar 175.000 leden. • Bredere inzet & groei aantal vrijwilligers. • Goede samenwerking met landelijke soortwerkgroepen en vogelwerkgroepen; draagt bij aan beschermingsresultaten. • Onderzoek 'Mensen voor Vogels' ondersteunt communicatiestrategie.	Doelen Jaarplan 2013 • De Tuinvogeltelling, Beleef de Lente en de Nationale Vogelweek zijn in 2013 verder ontwikkeld in de richting van optimale belevingsactiviteiten. • De ontwikkeling van het educatieve programma voor de jeugd is integraal onderdeel van al deze drie activiteiten. • De drie activiteiten leveren concrete aanzetten op tot relatieprogramma's met deelnemers van de activiteiten, met perspectief op verdere ontwikkeling in 2014 en later. • Gelijkblijvend aantal leden (153.900).	Realisatie 2013 • De Tuinvogeltelling is stevig gepositioneerd in de media als een leuk evenement voor iedereen die iets met vogels in de tuin heeft met een record aantal deelnemers. Beleef de Lente-website is vereenvoudigd en het aantal deelnemers steeg naar 1,1 miljoen en zat daarmee op het niveau van het recordjaar 2011. De Vogelweek heeft zich vooral geconcentreerd op veldexcursies met meer excursies en deelnemers dan het eerste jaar. • Jeugdprogramma is onderdeel van Beleef de Lente en Tuinvogeltelling. Geen apart onderdeel van de Vogelweek. • De eerste stappen met op profielen gerichte nieuwsbrieven zijn gezet op het gebied van een relatieprogramma. • Het aantal leden is iets gedaald. Mede door de uitstroom van actieleiden.

Bijlage 3 Kerncijfers medewerkers 2013

Opleidingsniveau medewerkers in boekjaar 2013

Opleidingsniveau

VMBO	4
MBO	14
HBO	39
WO	21
Totaal	78

Medewerkers onderverdeeld in leeftijden in boekjaar 2013

Leeftijdscategorieën	Aantal medewerkers
<25	0
25-34	11
35-44	27
45-54	20
55-59	12
60-65	8
65 >	0
Totaal	78

In- en uitstroom van het aantal medewerkers in boekjaar 2013

Instroom medewerkers	9
Doorstroom medewerkers	2
Uitstroom medewerkers	8

Aantal contracten voor (on)bepaalde tijd in boekjaar 2013

Soort contract	Aantal medewerkers
Onbepaalde tijd	56
Bepaalde tijd	22
Totaal	78

Aantal (parttime) medewerkers en fte's per 31-12-2013

	Aantal medewerkers	Aantal fte's	Aantal parttimers
Totaal	78	58,525	72

Percentage ziekteverzuim over de afgelopen vijf boekjaren

	2013	2012	2011	2010	2009
Ziekteverzuim (%)	4,17%	6,29%	6,23%	3,06%	4,41%
Meldingsfrequentie	1,51	1,43	1,43	1,6	1,87